

ARXIUS EN MUSEUS DE BARCELONA. CENTRES PATRIMONIALS, CENTRES DE SERVEIS

Montse Peris Giner

Directora del treball: Maria Àngels Suquet Fontana
Data: 1 de setembre de 2018
Màster en Arxivística i Gestió Documental
Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents
Col·lecció: Treballs fi de màster i de postgrau

Com citar aquest article: Peris, Montse. (2018) *Arxius en museus de Barcelona. Centres patrimonials, centres de serveis*. Treball de recerca del Màster d'Arxivística i Gestió de Documents de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents. (Treballs fi de Màster i de postgrau).

Aquesta obra està subjecta a llicència Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>). Es permet la reproducció total o parcial i la comunicació pública de l'obra, sempre que no sigui amb finalitats comercials, i sempre que es reconegui l'autoria de l'obra original. No es permet la creació d'obres derivades.

Resum

El treball pretén estudiar com s'exerceix el treball arxivístic en una mostra de museus de la ciutat de Barcelona que compten amb unitats dedicades a l'arxiu. S'examina com la funció d'arxiu contribueix al compliment de la missió dels museus, en la seva triple vessant d'investigació, conservació del patrimoni i difusió del coneixement. Per fer-ho s'analitza com són les unitats d'arxiu i els museus que les acullen, amb quins recursos compten i quines activitats porten a terme. S'estableix també quines interrelacions es produeixen amb els agents que operen en el museu i quina és la posició resultant de l'arxiu en el seu si.

Paraules clau: Arxius; Museus; Fons d'arxiu privats; Arxius de museus; Adquisició d'arxius; Arxius i educació; Difusió d'arxius; Usuaris d'arxius

Título: Archivos en museos de Barcelona. Centros patrimoniales, centros de servicios

Resumen

El trabajo pretende estudiar cómo se ejerce el trabajo archivístico en una muestra de museos de la ciudad de Barcelona que tienen unidades dedicadas al archivo. Se examina como la función de archivo contribuye al cumplimiento de la misión de los museos, en su triple vertiente de investigación, conservación del patrimonio y difusión del conocimiento. Para ello se analiza como son las unidades de archivo y los museos que las acogen, con qué recursos cuentan y qué actividades llevan a cabo. Se establece también qué interrelaciones se producen con los agentes que operan en el museo y cuál es la posición resultante del archivo en su seno.

Palabras clave: Archivos; Museos; Fondos de archivo privados; Archivos de museos; Adquisición de archivos; Archivos y educación; Difusión de archivos; Usuarios de archivos

Title: Archives in museums of Barcelona. Heritage centers, services centers

Abstract

This paper aims to study how the archive practice is performed in a sample of museums of the city of Barcelona that have units dedicated to the archives. It examines how the archive function contributes to the fulfillment of the mission of the museums, in its triple aspect of research, conservation of the heritage and dissemination of knowledge. To do this, we analyze the archiving units and the museums that host them, the resources they have and what activities they carry out. It is established also what interrelations occur with the agents that operate in the museum and what is the resulting position of the archive units inside it.

Keywords: Archives; Museums; Private archival fonds; Museum archives; Acquisition of archives; Archives and education; Diffusion of archives; Users of the archives

Als meus pares
Per tot el que m'han donat

SUMARI

1	Introducció	8
2	Metodologia	10
2.1.	Fonts	10
2.2.	Museus que formen la mostra	11
3	Caracterització dels centres d'arxiu dels museus.....	13
3.1	Caracterització dels museus.....	13
3.2	La caracterització del servei d'arxiu dels museus	17
3.3	Fons d'arxiu privats en els museus	20
3.3.1	Les polítiques d'adquisició de fons d'arxiu en el marc català	21
3.3.2	La incorporació de fons privats als museus	23
3.3.3	Els museus, centres per a la custòdia de fons privats.....	25
3.4	La visibilitat dels fons privats als museus.....	28
3.4.1	Arxius en línia	29
3.4.2	El Cercador d'arxius de Catalunya.....	29
3.4.3	Les Col·leccions Especials de les Biblioteques de Catalunya.....	30
3.4.4	El cens d'arxius	31
3.4.5	La localització de fons privats: una visió global.....	31
4	Què fan els centres d'arxiu dels museus.....	33
4.1	Serveis i usuaris	33
4.2	El tractament tècnic arxivístic	36
4.2.1	El tractament dels fons d'arxiu privats	36
4.2.2	La digitalització	40
4.2.3	La gestió de l'arxiu del museu	43
4.3	L'actuació cap a l'exterior	47
4.3.1	La difusió de la informació	48
4.3.2	L'explotació de les dades dels documents d'arxiu	51
4.3.3	El treball col·laboratiu	52
4.3.4	La vocació pedagògica	53

5	La interrelació amb el museu	56
5.1	La posició del servei d'arxiu dins del museu	56
5.2	L'arxiu en el cor del museu	59
5.3	Noves qüestions en els límits de l'arxivística	60
5.3.1	Document d'arxiu o peça de la col·lecció?	60
5.3.2	Document o obra d'art?	63
5.3.3	Un document d'arxiu pot ser seriat?	64
5.3.4	La necessitat d'un nou model de descripció	65
6	Conclusions	67
7	Agraïments	69
8	Bibliografia.....	70
9	Annexes	76
9.1	Annex 1: Relació de museus de Catalunya	77
9.2	Annex 2: Dades sobre arxius en els museus de Barcelona	80
9.3	Annex 3: Relació de centres d'arxiu de Catalunya	94
9.4	Annex 4: Comunicació sobre el servei d'arxiu via <i>Twitter</i>	100
	Alguns <i>twitts</i> del responsable del CDOC (@albertdiazmota)	100
	La major part són <i>twitts</i> de la responsable de l'arxiu (@NuriaSBardalet).....	101
9.5	Annex 5: Qüestionari sobre arxius de museus.....	104
9.6	Annex 6: Qüestionaris complimentats sobre arxius de museus	114
9.6.1	MNAC.....	114
9.6.2	Museu del Disseny de Barcelona.....	128
9.6.3	Museu Marítim de Barcelona	141
9.6.4	MACBA.....	153
9.6.5	Fundació Antoni Tàpies	167
9.6.6	Fundació Joan Miró	180

1 Introducció

El present treball té com a objectiu l'estudi de l'exercici de la funció d'arxiu en un tipus d'institucions molt específics com són els centres museístics. Per funció d'arxiu entenem la utilització dels mètodes i tècniques arxivístiques aplicats a la gestió, tractament i utilització de documents d'arxiu, tant si aquests pertanyen a l'arxiu de la pròpia institució on s'exerceix la funció, com si formen part de fons generats per productors externs que han passat a formar part dels museus.

L'anàlisi es proposa fer una caracterització de les tasques arxivístiques que es porten a terme en els museus i les seves especificitats, esbrinant quina és la seva relació amb la institució que els acull, i quin paper acompleixen dins de la missió pròpia dels museus. El treball s'emmarca dins d'un àrea on convergeixen l'estudi dels sistemes arxivístics, la caracterització de tipologies específiques de fons d'arxiu i la relació amb les concepcions i pràctiques museològiques.

Els museus són centres que han experimentat grans transformacions en les darreres dècades, al redós dels canvis polítics, sociològics, culturals o de mentalitats. De dipòsits on s'acumulaven objectes adreçats a un visitant erudit i ja format, s'ha evolucionat cap a l'actual concepció oberta dels museus, on el que compta és que el màxim nombre possible de persones hi accedeixin¹. Tres són les funcions bàsiques que s'atribueixen actualment als museus: la d'investigar per a aportar una visió interpretativa sobre una matèria o aspecte de la realitat; la conservació del seu patrimoni associat; i la de difondre i fer accessible aquell coneixement reunit a la societat. El museu ha d'estar fortament imbricat amb el món que l'envolta generant fluxos que es retroalimentin mútuament: ha d'oferir un servei útil a la societat, en forma de gaudi, coneixement, descobriment, emoció, representació, entreteniment o qualsevol altra percepció subjectiva que el visitant consideri positiva. I els usuaris han de marcar les pautes que guiïn al museu en la seva missió. Segons Alonso (1999, 116),

“un museo es sobre todo una reflexión del hombre y su actividad, de su natural, cultural y medio ambiente social. Su lenguaje es directo y específico como es el del objeto, el de las cosas reales. El contacto o encuentro directo con el objeto produce en el visitante una comunicación tridimensional, y cumple en nuestro tiempo a la vez la función de expresión de la comunidad y la de convertirse en instrumento a su servicio.”

Els mitjans amb els que compten els museus per portar a terme la seva tasca són, fonamentalment, quatre: un edifici, una col·lecció, una museologia, entesa com la gestió adreçada a elaborar un discurs que es vol transmetre amb les peces, i una museografia, o conformació de mitjans i instal·lacions concebuts per traslladar-lo als seus destinataris.

És des d'aquest entorn on es vol donar llum a la tasca realitzada pels arxius, un àmbit sobre el qual es parla poc en les publicacions sobre la matèria², ja que la literatura

¹ Segons Santacana i Hernández (2006, 91), els museus van adquirir presència amb posterioritat a la revolució francesa, quan les col·leccions reunides per la noblesa es van posar a disposició d'altres, fonamentalment la burgesia emergent, en forma de dipòsits d'objectes: “Los elementos más cultos de la burguesía, herederos de la ilustración, no necesitaban elementos de intermediación para valorar las piezas, tenían conocimientos suficientes para interpretarlas. (...) Con las primeras dinámicas masivas de democratización del acceso a la cultura, durante los años sesenta del siglo XX, los museos almacén entraron en crisis. Grandes cantidades de personas accedían masivamente a los museos, con la voluntad de instruirse, y exigían comprender.”

² Com a exemple, en les tres dècades de la publicació dels quaranta-un números de la revista *Lligall* per part de l'Associació d'Arxivers de Catalunya (1988-2018), només s'han publicat cinc articles dedicats monogràficament als arxius en els museus: Guanyabens, Nicolau (1998); Navarro, Jesús (1999); Blesa, Pilar (2000); Martínez-Alonso, José Luis (2004); Uribe i Garcia-

arxivística procedeix habitualment dels centres arxivístics dedicats en exclusiva a la custòdia documental. És poc freqüent trobar informació sobre la presència d'arxiu en altres centres de tipus cultural, la qual queda molts cops confosa i amagada entre altres conjunts de documents, com els bibliogràfics o les col·leccions factícies.

El present treball té com objectiu esbrinar si els arxius i les pràctiques arxivístiques contribueixen al compliment de les funcions que s'atribueixen als museus: investigar, conservar i difondre. I també veure en quin àmbit dels quatre instruments esmentats per a portar a terme les seves funcions es situen els arxius.

La hipòtesi de partida és que l'exercici de la pràctica arxivística en uns centres no exclusivament arxivístics com són els museus és una realitat consolidada i en creixement, que té relació i un sentit dins de la pràctica museològica. Com a tal, està alineada amb la missió que s'atribueixen els museus, reunint i preservant el patrimoni documental al voltant d'una temàtica determinada i posant-lo al servei de la societat, tot promovent la participació cultural, lúdica i científica dels ciutadans³. Per mig dels arxius s'eixampla i es completa l'aparell d'informació al voltant de les col·leccions museístiques, es dona suport a les línies discursives del museu, alhora que es crea una font de recursos amb els que bastir les activitats desenvolupades pel museu en els seus programes públics. Malgrat que es partia d'una situació històrica en que els museus en molts casos eren receptors passius de fons d'arxiu, que hi arribaven acompanyant els objectes de la col·lecció i romanien en una posició subsidiària dels mateixos, sostenim que en l'actualitat l'entrada de fons és impulsada de forma proactiva, i planificada d'acord a uns objectius concrets a assolir. S'evoluciona des d'una funció de custòdia d'uns fons sobrevinguts en l'esdevenir històric del museu, a un altra on es cerquen uns fons prèviament seleccionats, que donin sentit a un determinat projecte. La tasca de selecció s'imposaria per sobre del mer aplegament de fons.

Per comprovar el compliment d'aquesta afirmació es portarà a terme una anàlisi sobre una mostra de centres museístics de la ciutat de Barcelona, utilitzant un qüestionari com a base per a entrevistar els responsables de la funció d'arxiu en els mateixos. A partir de les dades obtingudes s'analitzaran fonamentalment tres aspectes: en primer lloc, la caracterització dels centres museístics des del punt de vista de la funció arxiu, examinant la seva configuració, els recursos amb els que compten i els fons que apleguen. En segon lloc, les funcions i activitats relacionades amb els arxius que es porten a terme en aquests centres: quins serveis s'ofereixen, quins usuaris en són els destinataris i quines activitats es dissenyen i executen, utilitzant els arxius i les tècniques arxivístiques com a instrument. En darrer lloc, s'aprofundirà en la interrelació de les unitats que exerceixen la funció arxiu amb la resta d'àmbits del museu al qual pertanyen: quina és la seva posició en el discurs del museu, quina relació tenen amb els altres serveis tècnics i quines qüestions conceptuals són suscidades com a resultat del contacte entre la pràctica arxivística i la museística.

Franquesa (2005). I un dedicat a la integració de dades d'arxiu, museus i biblioteques: Quílez (2017).

³ La llei catalana 17/1990, de 2 de novembre, de museus, en l'article 1, delimita quina ha de ser la missió dels museus: "Són museus, als efectes d'aquesta Llei, les institucions permanents, sense finalitat de lucre, al servei de la societat i del seu desenvolupament, obertes al públic, que reuneixen un conjunt de béns culturals mobles i immobles, els conserven, els documenten i estudien, els exhibeixen i en difonen el coneixement per a la recerca, l'ensenyament i el gaudi intel·lectual i estètic i es constitueixen en espai per a la participació cultural, lúdica i científica dels ciutadans".

2 Metodologia

2.1. Fonts

Les fonts que s'utilitzaran en el treball, són de dos tipus: primàries i secundàries.

Fonts primàries

Les conclusions més importants del treball s'establiran a partir de les dades factuais recollides directament dels centres estudiats a propòsit per aquest treball. Per a la seva obtenció s'han utilitzat dos instruments:

- Qüestionaris complimentats pels responsables de les unitats d'arxiu dels museus estudiats.
- Entrevistes personals amb responsables de les unitats d'arxiu.

Per a l'extracció de dades dels museus s'ha dissenyat un formulari amb una sèrie de qüestions al voltant dels temes que es volen abordar en el treball. El qüestionari consta de cinquanta preguntes organitzades en deu apartats:

- Dades de l'informant
- Identificació del centre museístic
- Caracterització del servei d'arxiu
- Serveis prestats per la unitat d'arxiu
- Fons privats: adquisició
- Fons privats: tractament
- Actuació sobre el fons del propi museu
- Usos i activitats dels fons d'arxiu
- Activitats de difusió i comunicació
- Interrelació del servei d'arxiu amb el museu

Donada la llargària del qüestionari, s'ha intentat contrarestar el seu possible caire feixuc amb dues accions: una, intentar facilitar la tasca de complimentar-lo utilitzant caselles amb valors preestablerts que només s'haguessin de marcar. La segona acció va ser procedir a una entrevista personal amb els informants, donant-los l'opció d'omplir el qüestionari durant el transcurs de la mateixa.

Creiem que l'entrevista ha estat fonamental perquè ens ha permès obtenir els següents beneficis:

- Establir un marc de proximitat amb les persones informants.
- Aconseguir unes explicacions de major qualitat en establir-se una dinàmica que permet la comprensió mútua del que es demana i de la informació que es lliura.
- Veure exemples concrets de les idees transmeses.
- Sol·licitar altres documents elaborats pels centres que puguin complementar les dades estrictes del qüestionari.
- Veure *in situ* els equipaments i les instal·lacions, normalment no accessibles al públic.

El procés seguit per portar a terme l'extracció de les dades ha estat el següent:

- Contacte telefònic amb el responsable de la unitat d'arxiu
- Enviament per correu electrònic del qüestionari, deixant un lapse de temps per llegir-lo i complimentar-lo

- Entrevista, en la qual es procedia a omplir el qüestionari manualment, donat que en cap cas els informants ho havien fet prèviament⁴. Les entrevistes no foren gravades, per tal d'evitar la inhibició o desconfiança que pot produir en la fluïdesa de la conversa i les dificultats per al tractament posterior de les dades.
- Trasllat a suport electrònic de la informació extreta durant l'entrevista.
- Extracció de dades del qüestionari i formatat de les mateixes per al seu tractament i anàlisi posterior.
- Enviament del qüestionari complimentat a l'informant per correu electrònic per a la seva validació.

Fonts secundàries

Les dades factuais extretes directament dels centres estudiats s'han complementat amb altres fonts secundàries, relacionades fonamentalment amb l'entorn dels museus i dels arxius. Els tipus de recursos utilitzats són els següents:

- Memòries, informes, guies i documents de planificació dels museus estudiats.
- Documents tècnics interns facilitats per les unitats d'arxiu dels museus.
- Estadístiques i informes sectorials.
- Pàgines web i blogs dels centres museístics.
- Publicacions en revistes i actes de jornades i congressos relatives als museus estudiats.

La referència concreta a cada font s'esmenta com a nota a peu de plana en el moment de la seva utilització en el discurs del text.

2.2. Museus que formen la mostra

La llei vigent de museus⁵ estableix que "l'Administració de la Generalitat ha de crear el Registre de Museus de Catalunya, el qual ha d'ésser l'inventari oficial dels museus catalans. Només s'hi poden inscriure les institucions que compleixen les condicions establertes per aquesta Llei i per les normes que la desenvolupen" (article 5.1). Per contra, "són col·leccions els conjunts de béns culturals conservats per una persona física o jurídica que no reuneixin les condicions que aquesta Llei estableix per als museus" (article 2).

El reglament de desplegament de la llei⁶, en els articles 3 al 9, concreta quins han de ser els requisits per a ser considerat museu pel que fa a recursos humans i materials per a la protecció dels fons, mesures per a la conservació, requisits d'accés al públic, règim de les visites, disposició física de les diverses àrees i senyalització. Si atenem als centres que apareixen en el Registre de Museus de Catalunya⁷, el seu nombre a dia d'avui és de 114, i apareixen llistats en l'annex 1.

⁴ Tots els qüestionaris van ser omplerts en el transcurs de les entrevistes, excepte en el cas del Museu Marítim. En el moment de plantejar l'entrevista a l'Arxiu General del museu, la seva responsable es trobava en una situació de transició professional i amablement ens va complimentar el qüestionari via correu electrònic, no podent-se portar a terme la conversa presencial ni la visita de les instal·lacions.

⁵ Llei 17/1990, de 2 de novembre, de museus, DOGC, núm. 1367, de 14.11.1990.

⁶ Decret 35/1992, de 10 de febrer, de desplegament parcial de la Llei 17/1990, de museus, DOGC núm. 1561.

⁷ El Registre de Museus de Catalunya és públic i accessible via Internet a: <http://cultura.gencat.cat/ca/detall/Articles/Museus-registrats-de-Catalunya>.

Partint de la relació de museus de la ciutat de Barcelona, l'estudi s'acotarà a una mostra i els criteris que s'han tingut en compte per triar-los han estat els següents:

- Que es tracti de museus amb rellevància dins del sistema museístic català.
- Que posseixin un servei d'arxiu identificable, definit i dotat, amb personal assignat a aquesta funció.
- Que custodiïn fons d'arxiu privats.
- Que difonguin a l'exterior la seva activitat i recursos sobre els arxius.
- Que serveixin per a configurar una mostra equilibrada de tipologies de centres quant a titularitat, mida i orientació.

En l'annex 2 es mostra l'aplicació dels criteris esmentats sobre els museus de Barcelona, a partir dels quals s'ha fet la tria definitiva. Els museus que finalment s'han seleccionat per al seu estudi són els següents:

- Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)
- Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)
- Fundació Joan Miró (FJM)
- Fundació Antoni Tàpies (FAT)
- Museu del Disseny de Barcelona (MDB)
- Museu Marítim de Barcelona (MMB)

La mostra inclou centres de diferent titularitat (quatre centres públics i dos privats); de diferents mides, amb una gradació des de museus grans fins als mitjans i petits; inclou un centre d'art (FAT) i representació de tres àmbits temàtics (art, disseny, el món del mar). Es tracta de centres amb una important rellevància en el context dels museus de Catalunya, amb un museu nacional (MNAC) i tres museus d'interès nacional (FJM, MACBA, MMB)⁸.

⁸ Segons la Llei 17/90, de museus, preàmbul, "Els museus nacionals encapçalen l'articulació del sistema museístic de Catalunya. Es consideren inclosos dintre d'aquest concepte els museus que mostren una visió global de Catalunya en els diferents àmbits culturals i que estenen el seu servei a tot el país." Els museus d'interès nacional són aquells que, "per la importància i el valor del conjunt de béns culturals que apleguen, per les característiques generals o específiques de llurs col·leccions o perquè l'interès de llur patrimoni museístic depassa el seu marc, tenen una significació especial per al patrimoni cultural de Catalunya." (art. 25, 1).

3 Caracterització dels centres d'arxiu dels museus

3.1 Caracterització dels museus

Els museus triats com a base per a l'estudi són institucions sòlides que cobreixen àrees de forta rellevància dins del sistema museístic català. A continuació es recull informació sobre l'origen i l'especificitat temàtica de cadascun dels centres analitzats⁹.

Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

Any de creació	1995
Temàtica	Art català
Fons que recull	Art romànic; gòtic; Renaixement i barroc; art modern (s. XIX-XX); dibuixos; gravats; cartells; fotografia; numismàtica
Exposicions	Exposició permanent: art medieval romànic; medieval gòtic; art del Renaixement i del barroc; art Modern i Contemporani; numismàtica. Exposicions temporals: 4-5 / any (moviments artístics; autors catalans)
Superfície	50.000 m ²
Edifici	Palau Nacional de Montjuïc, construït per a l'Exposició Internacional de 1929.

Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

Any de creació	1995
Temàtica	Art contemporani
Fons que recull	Moviments artístics des de la 2a. meitat del segle XX fins a l'actualitat. Comprèn l'abstracció matèrica dels anys 50, pop europeu, avantguardes dels anys 60-70, la centralitat de la paraula i l'experiència poètica, la figuració fotogràfica i l'escultura antiminimalista dels anys 80 i creadors més joves. Aplega obres d'artistes locals, nacionals i internacionals, especialment sud-americans i dels països de l'Est, i del Nord d'Àfrica, de l'Orient Mitjà i del món àrab.
Exposicions	Exposició permanent: diferents presentacions de la col·lecció MACBA Exposicions temporals: 6-7 / any (art contemporani, amb fons de la col·lecció)
Superfície	1.796 m ² (convent dels Àngels) + 14.300 m ² (edifici Meier)
Edifici	Edifici principal creat per Richard Meier

⁹ Les dades de cada museu s'han extret de les pàgines web respectives de cada centre i de les seves memòries d'activitat en els casos en que estiguin accessibles.

Fundació Joan Miró (FJM)

Any de creació	1975
Fons que recull	Obra de Joan Miró: 225 pintures, 169 escultures, 9 obres tèxtils, 4 ceràmiques, obra gràfica, fons documental (10.000 documents: dibuixos preparatoris, quaderns de treball, esbossos, anotacions), biblioteca personal de Joan Miró. Col·lecció d'art contemporani.
Exposició permanent	<i>Joan Miró. Col·lecció</i> , Mostra de l'obra de Joan Miró
Exposicions temporals	3-4 / any (aspectes de l'obra de Miró; art contemporani)
Superfície	1.558 m ² (exposició permanent)
Edifici	Edifici de la Fundació, creat per Josep Lluís Sert

Fundació Antoni Tàpies (FAT)

Any de creació	1990
Fons que recull	Obra artística d'Antoni Tàpies: pintures, escultures, objectes, dibuixos, llibres i gravats. Inclou tots els vessants de l'activitat artística, les diferents tipologies, tècniques i materials emprats per Tàpies.
Exposició permanent	-
Exposicions temporals	Exposicions temporals en base a l'obra d'Antoni Tàpies; exposicions sobre art contemporani.
Superfície	Ca. 1.300 m ²
Edifici	Seu de l'antiga Editorial Montaner y Simón, construït el 1882, obra de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner, restaurada i condicionada pels arquitectes Roser Amadó i Lluís Domènech Girbau.

Museu del Disseny de Barcelona (MDB)

Any de creació	2014
Temàtica	Disseny, arts decoratives
Fons que recull	Col·leccions provinents dels anteriors Museus d'Art de l'Ajuntament de Barcelona (Museu de les Arts Decoratives, el Museu de Ceràmica, el Museu Tèxtil i d'Indumentària i el Gabinet de les Arts Gràfiques). Temàtica: col·leccions històriques d'arts decoratives (mobiliari, ceràmica, vidre, teixits, rellotges, papers pintats, papers de guarda...); col·leccions de disseny (de producte, gràfic i de moda); arts

	d'autor dels segles XX-XXI (ceràmica d'art, esmalt d'art, joia d'art...).
Exposicions	4 exposicions permanents: Disseny de producte (“Del món al museu”); Arts decoratives (“Extraordinàries”); Disseny gràfic (“Dissenyes o treballes?”); Moda i indumentària (“El cos vestit”). 2-3 exposicions temporals/any
Superfície	6.000 m ² (exposicions); 916 m ² (Centre de Documentació); 2.000 m ² (reserva i conservació); 160 m ² (tallers educatius)
Edifici	Disseny Hub Barcelona de la plaça de les Glòries, obra de l'estudi d'arquitectura MBM (Martorell, Bohigas, Mackay, Capdevila i Gual)

Museu Marítim de Barcelona (MMB)

Any de creació	1936
Fons que recull	Material cartogràfic; embarcacions reals; exvots; instruments de navegació; mascarons i escultures; models de vaixell; material sobre navegació submarina; retrats de vaixells; fotografia; gravats; pintura
Exposició permanent	Objectes representatius de la col·lecció
Exposicions temporals	2018: 6 exposicions sobre història de Barcelona i el mar, tipus d'embarcacions i pràctiques entorn de la vida marítima.
Superfície	10.000 m ²
Edifici	Edifici de les Drassanes Reials, d'estil gòtic civil.

En la taula 1 es recullen les principals magnituds numèriques que serveixen per caracteritzar els centres en funció de la seva dimensió. Per tal d'establir una categorització dels mateixos, utilitzarem com a punt de referència la segmentació que fa el Pla de Museus 2030¹⁰ en sis categories de museus, i aplicarem els seus rangs als nostres centres. Aquesta segmentació pren com a referència tres indicadors: el pressupost anual, la plantilla interna i el nombre de visitants, utilitzant valors mitjans. Els resultats es poden veure en la taula 2.

D'aquesta categorització es desprèn que els museus estudiats es situen en la banda alta de centres pel que fa a la seva capacitat d'activitat (recursos econòmics i de personal) i a la seva projecció pública (visitants). Només el MNAC i la FJM tenen tots els seus indicadors en la banda dels museus grans. El MMB i el MACBA tenen els indicadors de pressupost i plantilla en el rang dels museus grans, però el nombre de visitants els fa baixar cap al segment dels museus mitjans-grans. El MDB té dos paràmetres en la banda de museus mitjans-grans i el pressupost en la dels museus grans. I la FAT situa dos dels seus indicadors en la banda de museus mitjans-grans i els visitants en la banda de mitjans-petits.

¹⁰ Pla de Museus 2030. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; CONCA (2017), pàg. 30.

Centre	Forma jurídica / Titular	Pressupost (M€, 2017)	Personal intern	Personal col·laborador extern	Nombre peces col·lecció	Nombre visitants (2016)
MNAC	Públic / Consorci	15,2	135	120	318.640	820.516
MDB	Públic / Ajuntament	7,6	30	20 empreses	70.000	117.267
MMB	Públic / Consorci	8,4	96	s/d	11.000	300.339
MACBA	Públic-privat / Consorci	10,7	90	39	5.586	324.584
FAT	Privat / Fundació	2	16	3	2.105	62.450
FJM	Privat / Fundació	8,1	50-60	4	10.000	425.067

Taula 1: Dades de caracterització dels museus. Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres. Les dades sobre visitants s'han obtingut de: Observatori de Dades Culturals de Barcelona 2016 (2017).

Centre	Museus grans			Museus mitjans-grans			Museus mitjans-petits		
	Pressupost 5,9 M€	Plantilla 42 px	Visitants 393.000 px	Pressupost 0,64 M€	Plantilla 9 px	Visitants 102.000 px	Pressupost 0,28 M€	Plantilla 5 px	Visitants 19.000 px
MNAC	X	X	X						
MDB	X				X	X			
MMB	X	X				X			
MACBA	X	X				X			
FAT				X	X				X
FJM	X	X	X			X			

Taula 2: Segmentació dels museus per mides. Font: elaboració pròpia a partir de les dades dels centres de la taula 1 i dels rangs establerts a: *Museus 2030: Pla de museus de Catalunya* (2017), pàg. 30. En aquesta font es donen uns valors mitjans de cada paràmetre que serien els que caracteritzarien una mida de museu. S'ha situat un paràmetre d'un museu dins d'un rang determinat quan el seu valor supera la quantitat mitjana del rang.

En resum, si ordenem els museus estudiats segons el seu rang, de major a menor dimensió, el resultat és el següent:

MNAC, FJM	Museus grans
MACBA, MMB	Museus grans amb algun paràmetre dels mitjans-grans
MDB	Museu mitjà-gran amb algun paràmetre de museu gran
FAT	Museu mitjà-gran amb algun paràmetre de museu mitjà-petit

El nostre estudi es mourà, doncs, amb centres de tipus gran i mitjans-grans, amb plantilles àmplies¹¹, pressupostos elevats¹², i grans xifres de visitants, si els comparem amb la resta dels museus de Catalunya.

Veiem també que els centres analitzats són públics en quatre del sis casos, amb tres fórmules de titularitat: la de l'Ajuntament de Barcelona com a titular directe (MDB), la del consorci entre administracions públiques (MNAC, MMB) o el consorci entre administracions i fundacions privades (MACBA). Per últim, tenim dos centres privats (FJM, FAT) que també reben ajudes públiques. Aquestes formes de gestió estan en la mateixa línia que les existents de manera general en els museus de l'entorn català, on un 87% dels mateixos són públics¹³. Les raons hi ha que buscar-les en la reduïda capacitat d'autofinançament dels museus, si exceptuem els d'una gran aflluència de públic, com la FJM, i en el fet de que moltes de les activitats que es porten a terme internament són de servei públic i no tenen una rendibilitat econòmica directa. És el cas de la conservació del patrimoni o el seu estudi i documentació.

3.2 La caracterització del servei d'arxiu dels museus

Dins dels museus, la unitat que exerceix les funcions d'arxiu té diferents denominacions, adscripcions en l'organigrama i perfil del personal. Les dades obtingudes al respecte estan recopilades en la taula 3. A partir de la seva informació podem extreure les següents conclusions:

- El nom amb el que s'anomena la unitat administrativa que porta a terme la funció d'arxiu ja ens dona una idea del seu tarannà i de l'orientació que prendrà la seva actuació, com s'analitzarà més endavant. En general, quant més genèric és el nom, la seva actuació és de més ampli abast i menys circumscrita estrictament als serveis clàssics d'arxiu. És significatiu que al MMB el departament on es porta a terme la funció d'arxiu comprèn també els serveis informàtics, el que dona compte del perfil tecnològic de la unitat.

¹¹ Segons *Museus 2030* (2017), pàg. 43, només un 10% dels museus de Catalunya té plantilles superiors als 20 treballadors i el total de treballadors dels 5 museus més grans suposen el 36,9% del personal fix dels museus de Catalunya. Aquests són: MNAC (104 treballadors), Teatre-Museu Dalí (96 treballadors), Museu Marítim (80 treballadors), MACBA (79 treballadors) i Museu de Ciències Naturals (69 treballadors). Com a contrapunt per a valorar la dimensió dels museus catalans, la plantilla del Museo del Prado és de 528 persones i la del Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía 490 persones.

¹² Segons *Museus 2030* (2017), pàg. 40, "observem que només els grups de museus grans i els mitjans grans superen els 300.000 € de pressupost, la qual cosa representa que la meitat dels registrats (53%) treballen amb pressupostos inferiors als 300.000€. Només disset (un 15%) tenen un pressupost superior al milió d'euros".

¹³ *Museus 2030* (2017), pàg. 37.

Centre	Nom unitat del servei d'arxiu	Dependència jeràrquica	Perfil responsable arxiu	Personal d'arxiu	Perfil personal d'arxiu
MNAC	Departament d'Arxiu	Registre i Exposicions (depèn de Col·leccions)	Història / Arxivística	4	Història art; arxivística
MDB	Centre de Documentació	Direcció	Documentació-Gestió cultural	5	Història art; arxivística; restauració
MMB	Unitat de Sistemes d'Informació	Gerència	Història / Arxivística	4	arxivística
MACBA	Centre d'Estudis i Documentació / secció d'Arxiu	Programes	Biblioteconomia + història de l'art	8	Ha. art; arquitectura; biblioteconomia; antropologia; belles arts; com. audiovisual; filologia
FAT	Departament d'Arxiu	Direcció	Història de l'art	1,5	Ha. art; arxivística
FJM	Dep. Administració (arxiu entitat) / Dep. Conservació (fons d'arxiu)	Direcció	Història art (Col·lecció) / Arxivística (Gestió)	2 (1)	Ha. art; arxivística; administració

Taula 3: Caracterització del servei d'arxiu dins dels museus. Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres. (1) En el qüestionari consten 5 persones que són les pertanyents al departament de Conservació i exerceixen aquesta funció. Acompleixen amb la funció d'arxiu 2 persones.

- L'adscripció jeràrquica sol dependre directament de Direcció o de gerència, en tractar-se d'institucions d'una dimensió mitjana i de poca complexitat organitzativa. Els dos museus més grans, MACBA i MNAC, segueixen esquemes diferents: en el MNAC l'adscripció de l'arxiu a Col·leccions té una orientació patrimonialista, mentre que al MACBA es fa palesa la seva orientació cap a la difusió i els programes públics.
- Pel que fa al perfil formatiu dels responsables de les unitats d'arxiu, només en el MNAC i en el MMB tenen una formació específicament arxivística, coincidint amb una orientació més acusada de la unitat com a servei de suport. Els centres on els responsables tenen un perfil de documentació o d'història de l'art estan més escorats cap a una major integració amb els departaments centrals del museu.
- El perfil dels professionals que porten a terme les tasques d'arxiu oscil·la entre l'arxivística i la història de l'art, essent les dues vies per exercir-les: des de la competència en arxius o des de la formació en la disciplina concreta del centre.
- Respecte al nombre d'efectius amb que compta cada centre, podem considerar ben dotat al MACBA, amb vuit persones. En la banda mitjana de dotació es situen MNAC, MMB i MDB, i amb pocs recursos personals la FAT i la FJM.¹⁴

¹⁴ Utilitzem com a punt de referència la mitjana de persones treballant en els trenta-vuit arxius comarcals de Catalunya, que és de 3,8 l'any 2017, segons Dades d'activitat Xarxa d'Arxius Comarcals de Catalunya (XAC): 2017 (2018). Recuperat de

Pel que fa als equipaments dels centres estudiats, les seves dades apareixen consignades en la taula 4.

Centre	Zones de tractament tècnic				Zones per ús i difusió				
	Dipòsit	Espai de recepció	Taller restauració	Zona tractament tècnic	Sala de consulta	Biblioteca	Sala d'actes	Sales tallers i activitats	Espai exposició
MNAC	X	X	X	X	X	X	X	X	X
MDB	X	X	X		X	X	X	X	X
MMB	X	X	X	X	X	X	X	X	X
MACBA	X	X	X	X	X	X	X	X	X
FAT	X		X		X	X	X	X	
FJM	X	X	X	X	X	X	X	X	

Taula 4: Equipaments del servei d'arxiu dels museus. Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

Referent als espais dels serveis d'arxiu en els museus estudiats, de les dades recollides es dedueix que es tracta d'uns centres amb una bona dotació en quant a equipaments. Tots ells comprenen la major part dels espais requerits per a abordar les diferents tasques per al tractament i utilització dels arxius. Els espais necessaris en el cicle del tractament físic del document, des de que entra al centre fins que es guarda en el dipòsit de conservació, estan equipats de manera molt satisfactòria, beneficiant-se en alguns casos de les instal·lacions utilitzades per a les col·leccions del museu. És el cas dels espais on es fa la recepció dels documents o els dedicats al manteniment preventiu i la restauració.

En els espais emprats en la utilització i difusió dels arxius (sales de consulta, sala d'actes, tallers i zones d'activitats, espais d'exposició) trobem una situació similar. Tots els centres gaudeixen d'equipaments on portar a terme satisfactòriament l'accés dels usuaris als documents i les activitats projectades. La sinèrgia amb el propi museu és evident en la possibilitat d'utilitzar equipaments d'un elevat cost, com les sales d'actes, o espais polivalents per a activitats.

Alguns dels centres tenen espais propis per a exposició, diferents als de la resta del museu, on fer-se visibles amb un perfil propi, encara que en alguns casos sigui de mida reduïda, com una vitrina expositora.

Referent a l'espai i servei de biblioteca, en tots els centres existeix i es tracta de la biblioteca del museu, la qual presta els seus serveis també a l'arxiu i els seus usuaris.

3.3 Fons d'arxiu privats en els museus

La presència de fons d'arxiu privats en els museus és una realitat que ve del passat, encara que la motivació per a la seva incorporació ha anat canviant amb el temps. Si originàriament els documents acompanyaven l'entrada de noves peces a les col·leccions com a documentació de context de les mateixes, progressivament els fons d'arxiu han anat afirmant una presència pròpia pels usos que se'ls hi dona per sí mateixos. Aquest fet ha propiciat que els museus passin a complir una funció com a centres aplegadors de patrimoni documental, fonamentalment fons de tipus privat, a més dels generats per les seves pròpies activitats i, en alguns casos, per les institucions que els van precedir¹⁵.

Si bé les condicions de la custòdia, gestió i accés als arxius de tipus públic estan regulats específicament per la Llei 10/01, d'arxius,¹⁶ els arxius privats queden en una zona menys ben dibuixada. Els fons privats, produïts com a resultat de les activitats realitzades per persones físiques o jurídiques quan no estan regides pel dret públic, són reconeguts per llei com a integrants del patrimoni documental català.¹⁷ Els deures a que estan sotmesos els seus titulars¹⁸ fan que no sempre sigui possible el seu compliment, per la qual cosa la mateixa llei obre la porta a la seva incorporació a un arxiu públic.

[És obligació dels titulars de fons privats] "permetre-hi l'accés a les persones que acreditin documentalment la condició d'investigadores. Per tal de donar compliment a aquesta obligació, el titular del document té dret a dipositar-lo temporalment i sense cost en un arxiu públic del Sistema d'Arxius de Catalunya."¹⁹

Aquesta seria la funció que porten a terme els museus, en tant que centres públics, en incorporar fons privats. La Llei d'arxius estableix la possibilitat de que s'incorporin al Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC) arxius d'entitats o persones privades, un cop

¹⁵ Alguns dels museus estudiats es van crear aplegant les col·leccions d'objectes i també els fons d'arxiu d'anteriors museus amb una temàtica similar, a la qual se li ha donat una presentació i un discurs més d'acord amb la contemporaneïtat. El Museu del Disseny va reunir les col·leccions de quatre museus precedents: el Museu d'Arts Decoratives, el Museu Tèxtil i d'Indumentària, el Museu de Ceràmica i el Gabinet d'Arts Gràfiques, que van ser reformulades amb un nou discurs com a precedents del disseny actual. El MACBA recull el fons del Museo de Arte Contemporáneo de Barcelona dels anys 1960-1963. I el MNAC aplega els fons del Museu d'Art de Catalunya, Museu d'Art Modern, Gabinet de Dibuixos i Gravats, Gabinet Numismàtic de Catalunya, Biblioteca dels Museus d'Art i la Junta de Museus.

¹⁶ Segons la Llei 10/01, d'arxius, art. 8, "L'organització, l'avaluació i la conservació dels documents públics i l'accés a aquests són responsabilitat directa dels titulars respectius", fet que els descarta de la seva incorporació a les institucions museístiques.

¹⁷ Segons la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, art. 19-2, integren el patrimoni documental català: "b) Els documents de més de quaranta anys d'antiguitat produïts o rebuts, en l'exercici de llurs funcions, per persones jurídiques de caràcter privat que desenvolupen llur activitat a Catalunya. c) Els documents de més de cent anys d'antiguitat produïts o rebuts per qualsevol persona física. d) Els documents compresos en fons conservats en arxius de titularitat pública de Catalunya."

¹⁸ La Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, als articles 21 a 26, estableix el règim comú d'obligacions que afecten a tot bé integrant del patrimoni cultural català. Són responsabilitat dels seus titulars els deures de conservació, informació sobre el seu estat, manteniment i accés als investigadors. A la Llei 10/01, d'arxius, art. 13, s'afegeixen els d'ordenació, inventari, conservació íntegra, accés als investigadors, comunicació de canvis de titularitat i no eliminació sense autorització.

¹⁹ Llei 10/01, d'arxius, art. 14.

comprovat el compliment d'una sèrie de requisits,²⁰ però la realitat és que no existeix cap centre museístic que hi pertanyi.²¹ Els requisits es concreten en:

- Aplicar el sistema de gestió de la documentació que correspongui als fons que apleguen, d'acord amb les normes tècniques bàsiques fixades per l'Administració de la Generalitat.
- Comptar amb personal tècnic i qualificat suficient per a cobrir les necessitats de l'arxiu i per a assolir els objectius que marca la Llei d'arxius.
- La direcció de l'arxiu ha de ser exercida per persones amb titulació universitària superior.
- Disposar de les instal·lacions necessàries per a garantir la preservació dels fons documentals i tenir unes instal·lacions i un horari d'obertura al públic que hi permetin l'accés, que ha de ser d'un mínim de deu hores setmanals.

Mitjançant el present treball es farà una avaluació dels recursos amb els que compten una sèrie de museus, que permetrà valorar si poden complir amb aquests requeriments. Així mateix, s'estudiarà com s'exerceix aquesta funció en el context dels arxius catalans.

3.3.1 Les polítiques d'adquisició de fons d'arxiu en el marc català

La llei d'arxius estableix com una de les funcions del Sistema d'Arxius de Catalunya la d'incorporar els fons d'arxiu de titularitat privada per a la seva salvaguarda i difusió pública²². Aquesta disposició genèrica es repeteix per als arxius de cada instància: l'Arxiu Nacional de Catalunya, els arxius comarcals i els municipals²³. La llei no dona més directrius que el criteri territorial i el de rellevància a l'hora de guiar els arxius en la incorporació de fons privats, com no pot ser d'altra manera, ja que no és l'instrument on s'hagin de definir les polítiques d'adquisició.

D'altra banda, les institucions que actuen com a capçalera del sistema d'arxius tampoc han definit explícitament unes línies que orientin la incorporació de fons. L'Arxiu Nacional de Catalunya no ha exercit aquest paper, degut, segons Àngels Bernal, a la manca d'unes atribucions jurisdiccionals per fer-ho:

“Més enllà de les disposicions oficials, la normativa tècnica en matèria d'arxius tampoc no atribueix a l'ANC cap responsabilitat especial sobre la resta de centres arxivístics del país. No ho fa amb relació als arxius administratius i al sistema general de gestió de la documentació administrativa de la Generalitat de Catalunya, ni tampoc sobre els diferents aspectes de la gestió d'arxius històrics públics o privats.”²⁴

Tradicionalment, l'adquisició de fons no ha estat una activitat guiada per una planificació des dels diferents nivells de les institucions arxivístiques, ni consensuada entre els diferents actors. Aquest aspecte ha estat força debatut en el context de la professió

²⁰ S'estableix a la llei 10/01, d'arxius, art. 20, 2, b. En els articles 21 i 22 es regulen els requisits a complir per a pertànyer al SAC.

²¹ Es pot veure la composició del SAC a: http://cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgpc/temes/arxius_i_gestio_documental/arxius_del_sistema/

²² Llei 10/01, d'arxius, art. 23.2.

²³ La llei 10/01, d'arxius, a l'article 27.b, assigna a l'Arxiu Nacional de Catalunya, la missió “d'ingressar, conservar i difondre els fons i els documents privats que per llur valor testimonial i referencial concerneixin Catalunya i siguin d'una rellevància especial” (art. 27.b). L'article 30.3, estableix criteris similars pels arxius comarcals, i el 32.3, per als municipals, vinculant-los al seu abast territorial.

²⁴ Bernal (2013), pàg. 73.

arxivística, encara que a la pràctica ha portat pocs fruits. En la V Jornada d'estudi i debat organitzada per l'AAC l'any 2000, es posava sobre la taula la situació al respecte:

“Les administracions públiques catalanes han centrat bàsicament la seva intervenció sobre els arxius públics i han deixat sense definir una estratègia d'ingrés i captació de fons privats. La passivitat i la manca de definició han posat en mans de particulars i entitats (i també dels arxiviers) la iniciativa individual de salvar molts arxius privats en perill de perdició o en fase de destrucció i anihilament. Aquestes accions personals tenen a la pràctica una funció de substitució davant la manca d'estratègies per part de les administracions. En conseqüència, la iniciativa, que en el camp dels arxius públics ha estat lògicament assumida per l'administració, s'ha deixat en gran part als particulars o a la societat en el món dels arxius privats.”²⁵

L'any 2014, durant la celebració del 8è Laboratori d'arxius municipals, es va posar de manifest que la situació era substancialment la mateixa i que la necessitat d'una política global d'adquisicions seguia vigent:

“Es constata el desconeixement de quines són les polítiques d'ingressos de fons per part de les institucions arxivístiques, ja sigui perquè no estan definides o perquè no se'n dona publicitat.

Seria convenient que s'establissin de manera conjunta uns objectius, uns criteris generals i una planificació de la política d'ingressos de fons privats en arxius públics. Aquesta política hauria de ser assumida, compartida i coordinada pel conjunt de les institucions arxivístiques.”²⁶

L'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC) ha estat el centre arxivístic que ha encapçalat la incorporació de fons privats per a ser salvaguardats i posats a disposició pública. Encara que en una data tan recent com el 2017 inclou com un punt del seu pla estratègic el desenvolupament d'una política d'ingrés de fons²⁷, des de la seva creació l'ANC ha portat endavant unes línies d'actuació molt específiques²⁸. Si bé aquests eixos temàtics estan d'acord a la funció de l'Arxiu Nacional, aconseguir representar tots els àmbits i dimensions del territori al que dona servei (socials, econòmics, polítics, culturals) no està a l'abast d'una sola institució d'arxiu i la cooperació i la complementarietat, definida i acordada, hauria de ser la tònica.

Davant la manca de pautes harmonitzades, els centres amb responsabilitat sobre la custòdia del patrimoni cultural han anat construint les seves pròpies estratègies i directrius d'incorporació, amb poc consens amb altres actors amb els que existeixen punts de contacte. Com a resultat, no només arxius, sinó també biblioteques, museus, universitats i tot tipus d'institucions culturals, incorporen a la seva custòdia fons privats amb diferents graus d'intensitat i proactivitat, sense uns acords previs d'actuació. En paraules d'Àngels Bernal,

“hi ha una certa indefinició sobre les funcions de l'ANC i les d'altres infraestructures amb competències en matèria de patrimoni cultural,

²⁵ Boadas, J., et al. (2000), pàg. 309.

²⁶ Zamora, Jaume (2014), pàg. 21.

²⁷ Petit, Conxi (2017). “El pla estratègic de l'Arxiu Nacional de Catalunya”. Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya, núm. 48, oct. 2017, pp. 2-3.

²⁸ Les línies d'actuació de l'Arxiu Nacional de Catalunya pel que fa a la incorporació de fons apareixen descrites a: Sans i Travé, Josep Maria (2014). Fonamentalment, es concreten en la recuperació dels arxius de les empreses industrials catalanes, els fons personals de “personalitats catalanes que hagueren sobresortit en la vida política, social i cultural”, amb especial accent en les persones dedicades a la política. Altres eixos són la guerra civil espanyola, l'exili i el franquisme, la documentació de les entitats juvenils i els fons periodístics.

com ara la Biblioteca de Catalunya, el MNAC i la Filmoteca de Catalunya, que també s'ocupen del patrimoni bibliogràfic, fotogràfic, fílmic, audiovisual, continguts web, etc. Fixar directrius clares i consensuades sobre polítiques culturals i patrimonials ajudaria a poder exigir bones pràctiques de cooperació i col·laboració entre les institucions implicades. En cas contrari, les duplicitats, les mancances i, fins i tot, les rivalitats o els conflictes seran inevitables.”²⁹

La manca d'unes polítiques d'adquisició de fons d'arxiu explícites i oficials a nivell de país, estructurades en els diferents nivells territorials i àmbits temàtics comporta que es produeixi una especialització “autogestionada”, en virtut de la qual cada centre faria una tasca de selecció dels fons de més valor en la seva àrea de coneixement o activitat. En el cas dels museus veurem quines característiques té la seva actuació en aquest sentit.

3.3.2 La incorporació de fons privats als museus

A partir de les dades reunides en els qüestionaris dels museus estudiats podem tenir una mostra del volum i característiques de la incorporació de fons privats en aquests centres.

Centre	Personals	Comercials i empreses	Institucions	Associacions i fundacions	Familiars	Col·leccions	Altres	Total fons
MNAC	32	2	31			5		70
MDB	36	18		5	1	4		64
MMB	8	10	1	4			1	24
MACBA	11	4	1	2		2		20
FAT	1						1	2
FJM	2						1	3

Taula 5. Fons privats als museus, per tipologia de productor. Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

En base a les xifres recollides en la taula 5, sobre fons privats en els museus analitzats, es dibuixen tres casuístiques diferents:

- Un grup de dos museus amb un elevat nombre de fons privats custodiats: el MNAC i el MDB. La lògica de la incorporació és diferent en cada centre: en el MNAC es tracta de complir amb la seva missió com a centre patrimonial nacional, i en el MDB respon a l'impuls d'un projecte de memòria del disseny d'àmbit català i espanyol.

²⁹ Bernal, Àngels (2013), pàg. 73.

- Un segon grup format pel MMB i el MACBA, amb un nombre moderat de fons i un ritme pausat d'incorporació, modulada segons els recursos existents per al seu tractament i l'adequació a les seves línies d'activitat.
- La FJM i la FAT acoten la seva activitat d'incorporació de fons pràcticament a l'arxiu de l'artista al qual està dedicat el centre.

Analitzant les tipologies de fons privats més presents s'observa el predomini dels fons personals, fet que pot atribuir-se a la temàtica coberta per la major part dels centres, relacionada amb l'art, el disseny i les arts decoratives, activitats molt lligades a una activitat de creativitat personal.

En el cas del MMB, i també vinculat a la seva temàtica d'un àmbit sectorial, adquireixen rellevància els fons d'empresa. És destacable també l'elevat nombre de fons d'institucions en el MNAC, resultat d'aplegar els arxius dels diferents museus que el van precedir.

Per tal de fer una valoració del volum i entitat que representa el nombre absolut de fons custodiats pels museus de la mostra, els hem comparat amb altres centres arxivístics de mida mitjana, com són els arxius comarcals. Com a element d'equiparació amb aquests centres, utilitzarem el nombre absolut de fons privats presents en els arxius comarcals de la província de Barcelona³⁰.

Nom de l'arxiu	Nombre fons privats
Arxiu Comarcal del Vallès Occidental	209
Arxiu Comarcal del Bages	164
Arxiu Comarcal de l'Anoia	107
Arxiu Comarcal d'Osona	92
Arxiu Comarcal del Garraf	87
Arxiu Comarcal del Baix Llobregat	84
Arxiu Comarcal del Maresme	80
Arxiu Comarcal del Vallès Oriental	39
Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès	34

Taula 6. Nombre de fons d'arxiu privats als arxius comarcals de la província de Barcelona. Font: Xarxa d'Arxius Comarcals (XAC). <http://xac.gencat.cat/ca/inici>.

Comparant les dades de volum de fons de museus de la ciutat de Barcelona amb els arxius comarcals, veiem que dos centres, el MNAC i el MDB, tenen un volum d'incorporacions que supera a dos dels arxius comarcals (Vallès Oriental i Alt Penedès). Els mateixos museus estan en un nivell bastant similar a alguns arxius comarcals de

³⁰ S'han triat els arxius comarcals de la província de Barcelona, per la seva situació majoritàriament en zones urbanes o densament poblades, igual que els museus estudiats. Les dades s'han obtingut del portal d'arxius comarcals del Departament de Cultura (accessible a: <http://xac.gencat.cat/ca/inici>), a partir del quadre de fons de cada arxiu i sumant el número de fons de les següents tipologies: d'institucions, associacions i fundacions, comercials i d'empreses, patrimonials i personals. Aquestes dades tindran una tendència a l'alça perquè dins del capítol d'institucions s'hi barregen institucions de titularitat pública i privada.

zones molt poblades, com són el Maresme i el Baix Llobregat, el que demostra l'esforç d'incorporació de fons que es porta a terme en els museus.

Centre	Dipòsit	Donació	Comodat	Compra
MNAC		X		
MDB	X	X		
MMB		X	X	X
MACBA		X	X	
FAT				
FJM	X	X	X	X

Taula 7: Formes jurídiques de legalització dels fons d'arxiu privats. Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

Pel que fa a les formes d'incorporació i legalització dels fons privats, segons la taula 7 la fórmula més emprada en els museus estudiats és la donació i, fins i tot en el cas del MNAC, no s'accepta cap altra forma. En la resta de museus es recorre també, encara que de forma minoritària, al dipòsit i al comodat. La compra és utilitzada en alguns museus (FJM, FAT, MMB), reservant-la per a documents solts i casos especials d'interès per a completar un fons. Tanmateix, existeix la consciència de la necessitat d'evitar la compra per l'efecte distorsionador que produeix en fomentar la mercantilització del patrimoni documental³¹.

3.3.3 Els museus, centres per a la custòdia de fons privats

L'aplegament de fons privats en un centre té tres dimensions que el justifiquen i li donen sentit: la preservació, el tractament arxivístic per tal de fer-los intel·ligibles i la seva posta a disposició de la ciutadania. Totes tres són necessàries per tal d'acomplir amb la funció social que és responsabilitat dels centres d'arxiu públics. Per poder fer una valoració de com els museus analitzats aconsegueixen amb les tasques que comporta la incorporació de fons privats i comprovar la seva adequació per a aquesta funció, farem l'exercici d'avaluar-los utilitzant com a criteris de valoració les recomanacions que fan els professionals de l'arxivística al respecte³².

1. Principi de localització dels fons privats

Una tasca imprescindible que ha de precedir a la incorporació, i que en sí mateixa aporta un valor beneficiós per a la preservació del patrimoni documental, és el descobriment i

³¹ Es pot veure, per exemple, la declaració del MACBA en aquest sentit a Dávila (2011, 136): "En relació amb la incorporació en els fons d'arxius personals, s'ha de subratllar que el MACBA s'ha posicionat en contra de convertir-los en objecte d'intercanvi econòmic, assumint així la seva part de responsabilitat per tal d'evitar que els arxius i fons documentals es converteixin en el nou objecte de desig del mercat."

³² Utilitzarem com a criteris per valorar l'actuació dels museus en la incorporació de fons privats les recomanacions que s'estableixen a: Boadas et al (2000) i Casellas et al (2000).

la localització dels fons privats que existeixen en l'àrea d'influència d'un centre d'arxiu. L'absència d'aquesta tasca "afavoreix la possible desaparició dels fons, el seu desmembrament, l'exportació il·legal i el comerç incontrolat"³³, i pot portar a subestimar el valor dels documents per part dels seus posseïdors.

En el cas dels museus, creiem que porten a terme una actuació de localització d'arxius de manera clara, que va aparellat a dos de les seves missions clàssiques: aplegar el patrimoni i documentar-lo científicament. Els museus estan en contacte regular amb els productors o posseïdors de les peces susceptibles de bastir les col·leccions. Incorporat en les seves funcions està el sortir a observar el món que l'envolta, en la seva àrea de cobertura, per conèixer-lo, entendre'l i, a la fi, poder-lo representar en el museu³⁴.

Els museus analitzats tenen relació amb els actors amb els que interactuen per complir amb la seva missió: artistes, galeristes, estudiosos, investigadors, crítics, dissenyadors, intel·lectuals, persones pertanyents a un ofici, professió o activitat del seu àmbit, representants d'entitats professionals, etc.³⁵ Les seves activitats principals es nodreixen de les relacions amb aquests actors: se'n beneficien la incorporació de peces, la seva documentació, la realització d'exposicions, de publicacions, d'activitats culturals o educatives. I és en el decurs d'aquesta relació on es poden crear les condicions que acabin en la incorporació d'un fons d'arxiu, tot mostrant als donants potencials els recursos del museu per a la preservació, explicant-los-hi la seva missió i línies d'actuació o conscienciant-los sobre el valor dels arxius per a la tasca del museu.

2. Principi d'utilitat objectiva del fons i profit per a la societat

El principi d'utilitat d'un fons es podria descriure així:

"la conservació i tractament d'un fons documental privat en un arxiu públic es justifica si el fons es posa a disposició de la ciutadania, per al seu gaudi cultural i per al seu ús científic. Per això, l'ingrés s'hauria de fer en el lloc on l'ús de la documentació assolís el millor rendiment i on es pogués garantir millor el correcte tractament i difusió del fons."³⁶

En els museus analitzats hem cregut identificar dues pautes diferents pel que fa al sentit de la incorporació dels fons: d'una banda s'observa una tendència **patrimonial**, per la qual el centre s'atribueix un paper de capçalera en l'aplegament de fons del seu àmbit temàtic. En aquesta línia dominaria la conservació per sobre de la utilització com a impuls que guiaria la incorporació de fons, i el centre seria més un objecte passiu de les

³³ Boadas et al (2000), pàg. 310.

³⁴ Aquesta visió del museu interrelacionada i al servei de la seva comunitat propera és la de Alonso (1999, 143): "es, sin embargo, el museo territorial o el comunitario, en consecuencia, el que posee el perfil, la definición, las prácticas y los objetivos más beneficiosos para la comunidad, al formar parte de su entorno más inmediato o territorio antropológico, y por comprender mejor las necesidades de todas y cada una de las partes --clases sociales, minorías, elementos comunes, particularidades, etc.- que conforman esa comunidad."

³⁵ Podem veure un exemple d'aquesta vocació dels museus en la presentació del Museu del Disseny de Barcelona, com a lloc de confluència dels actors que juguen en el món del disseny a Catalunya: "el Museu ha iniciat el seu posicionament dins del conjunt d'equipaments culturals de Barcelona en virtut de la seva singularitat com a centre de referència de les arts i el disseny. Ahora, ha iniciat la col·laboració amb altres entitats i institucions... com a aglutinador de diversos projectes, tant específics com de proximitat." Museu del Disseny de Barcelona: memòria 2015 (2016).

³⁶ Boadas et al (2000), pàg. 310.

donacions que un subjecte actiu per anar a buscar fons. Un exemple d'aquest perfil seria el cas del MNAC.

Però sembla perfilar-se un altra tendència en alguns dels centres, que podríem anomenar **utilitarista**, amb una actitud activa en la cerca i la selecció d'uns fons concrets, per tal d'acomplir amb uns objectius i unes activitats prefixades. En aquest perfil de centre predominaria la proactivitat sobre la recepció passiva, cercant la formació d'un conjunt de fons coherent, representatiu d'unes línies i un determinat discurs, com a base sobre la qual s'articularen les activitats del centre. És el cas, per exemple, del MACBA³⁷ o el MDB³⁸.

En els museus analitzats hem vist com en gran mesura la incorporació de fons té lloc degut a raons relacionades amb les seves pròpies activitats. A diferència dels centres exclusivament arxivístics, on habitualment primer es produeix la incorporació del fons i després es cerca la manera en que aquest es pot difondre a la ciutadania, en els museus sovint es produeix la seqüència contrària: es va a buscar una documentació concreta per tal de realitzar una activitat, com per exemple una exposició o la documentació d'una peça, o bé per donar suport a les línies del discurs museístic. El principi d'utilitat, queda, en aquests tipus de centres, més que assegurat.

3. Modular l'entrada de fons d'acord a l'existència de recursos econòmics i humans

S'ha de poder comptar amb els recursos necessaris, tant econòmics com humans, per tal de poder donar tractament als fons un cop incorporats, de manera que es puguin posar a l'abast de la ciutadania. Els museus analitzats, sense nedar en l'abundància, tenen en general unes instal·lacions apropiades, personal amb la capacitat necessària i un pressupost assignat a la funció d'arxiu. De les enquestes es desprèn que tots els museus porten a terme el tractament arxivístic dels fons incorporats, en major o menor mesura depenent dels recursos disponibles, però sense desistir-hi.

4. Els fons han de tenir valor patrimonial i històric

Una de les funcions dels museus analitzats és establir quins són els autors i les peces més representatives per a l'estudi i el coneixement del seu àmbit d'especialització. La seva expertesa en aquesta tasca els fa capacitat per poder avaluar el conjunt de valors que

³⁷ A Dávila (2011, 133), es dona compte d'aquesta relació entre funció i selecció de fons al MACBA: "La transcendència de les col·leccions estructurades entorn de les àrees temàtiques resulta evident per tal com que s'hi inclouen materials eminentment històrics, aquestes col·leccions aclareixen la genealogia i l'evolució de les publicacions d'artista, el pes de les quals en el context de l'art contemporani es veu cada vegada més reconegut. El Centre d'Estudis, no obstant això, és conscient que no pot limitar-se a mirar cap al passat, sinó que tan important és la seva tasca de prospecció històrica com la seva documentació rigorosa de les pràctiques del moment actual, mitjançant la incorporació d'aquells materials acabats de publicar que, per les seves característiques, poden articular-se i establir un diàleg amb altres elements que ja posseeixen."

³⁸ Al Museu del Disseny de Barcelona, el Centre de documentació "recull tota aquella documentació que pot ajudar a conèixer millor els objectes que formen part de les seves col·leccions, així com el seu context (creadors, empreses, institucions, etc.). Un dels principals objectius del centre és recopilar arxius de professionals, institucions i empreses, que ens puguin aportar documentació original sobre els processos de creació, difusió, venda i ús dels objectes." Arxius. Museu del Disseny de Barcelona. Recuperat de <http://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/ca/centredoc/arxius>

contenen els fons d'arxiu i que es tindran en compte per a la seva incorporació: valor informatiu, tècnic, estètic, artístic, testimonial, didàctic, representatiu d'una època, d'una trajectòria, o d'un sector econòmic.

5. Els fons han de tenir un valor complementari dins del conjunt dels fons del centre

En la lògica d'un centre d'arxiu s'ha d'intentar construir un quadre de fons coherent, especialitzat, harmònic i justificat, que pugui respondre preguntes i que estigui alineat amb la missió del museu i les seves línies discursives. Hi han dos riscos que actuen en contra del compliment d'aquesta màxima: d'una banda, la manca d'una política clara d'incorporació de fons en el propi centre i de l'altra, l'assumpció d'un paper passiu, rebent tot allò que és ofert.

En les entrevistes als centres es posa de manifest, però, la consciència sobre la importància de la definició d'una política d'adquisició, coordinada i imbricada amb la del propi museu. En aquest sentit, en alguns dels centres d'arxiu dels museus existeixen unes línies de selecció clares o s'observa un moviment cap a la seva definició. Al MDB les adquisicions de fons d'arxiu estan alineades amb la política de les col·leccions, participant, a més, en un procés de definició d'una política d'incorporació patrimonial comuna a tot l'Institut de Cultura de Barcelona. Al MMB i la FAT els responsables entrevistats afirmen supeditar l'adquisició a una política d'adquisicions, mentre que al MACBA i a la FJM s'hi està treballant per arribar a la seva definició.

Com a conclusió, creiem que podem afirmar que els museus estan preparats i són idonis per a acollir fons d'arxiu relacionats amb les seves funcions i línies discursives. La incorporació de fons en base a l'àmbit temàtic de cada centre implica unes condicions avantatjoses per al seu ús i aprofitament. Aquestes li venen donades per les pròpies pràctiques del museu on s'inscriuen: una major visibilitat i possibilitat de projecció, la complementarietat amb altres fons afins, les interrelacions amb les peces de la col·lecció amb les que interactuar temàticament o el contacte amb un sector professional relacionat amb ells.

3.4 La visibilitat dels fons privats als museus

Si ens plantegem la qüestió de la visibilitat que tenen els fons d'arxiu custodiats en els museus, per tal de que la notícia de la seva existència pugui arribar a aquelles persones que en podrien treure el màxim profit, hem d'analitzar com hi estan representats en algunes de les eines específiques de cerca d'arxius.

No existeix una via única des d'on accedir de manera oberta a la informació sobre els fons arxivístics custodiats en el nostre entorn. Per als arxius de Catalunya disposem de tres instruments d'accés: el *Cercador d'arxius de Catalunya*, l'agregador *Arxius en línia* i les *Col·leccions especials de les biblioteques de Catalunya*³⁹. I, addicionalment, d'un altre recurs que no ha mostrat encara els seus resultats: el Cens d'arxius de Catalunya⁴⁰.

³⁹ Es pot accedir a Arxius en línia a: <http://arxiusenlinia.cultura.gencat.cat/ArxiusEnLinia/>; al Cercador d'arxius a: <http://arxius.cultura.gencat.cat/cercadors/Directori/>; a les Col·leccions especials de les biblioteques de Catalunya a: <http://colleccionsespecials.csuc.cat/?q=ca/content/col%C2%B7leccions>

⁴⁰ Per a informació sobre el Cens d'arxius de Catalunya es pot veure: http://cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgpc/temes/arxius_i

A continuació analitzarem quines possibilitats d'accés als fons d'arxiu privats ofereixen cadascuna d'aquestes eines de cerca i quina visibilitat atorguen als fons custodiats en els museus.

3.4.1 Arxius en línia

Arxius en línia és un recurs mantingut per la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni de la Generalitat de Catalunya, que agrega les descripcions arxivístiques de fons d'arxiu custodiats per centres del Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC).

En el cercador es visualitzen els fons d'una part dels arxius que pertanyen al SAC, concretament els arxius comarcals, l'Arxiu Nacional de Catalunya i alguns arxius municipals. En aquest "catàleg col·lectiu" de fons d'arxiu es dona accés a les descripcions tant dels fons provinents de les administracions públiques, com dels d'origen privat que es recullen en aquests centres. El cercador permet accedir als fons des de diferents punts de vista: per tipus d'arxiu atenent al seu origen (personals, d'empresa, familiars, etc.), per centre que els custodia o per algunes metadades de les seves descripcions (títol, dates, format).

La mateixa conformació de l'eina, limitada a uns arxius concrets, exclou una part del patrimoni documental català, sense que puguem saber en quines proporcions, mentre no tinguem les dades sobre el seu abast i localització. Els museus, en tant que no pertanyen al SAC, resten exclosos, doncs, d'aquesta eina d'accés als seus fons.

3.4.2 El Cercador d'arxius de Catalunya

La Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni de la Generalitat de Catalunya manté una base de dades de centres d'arxiu, la pertinença a la qual és voluntària i depèn de la voluntat de cada centre per donar-se d'alta en l'eina i actualitzar les seves dades⁴¹. En l'actualitat l'eina inclou vuitanta-sis centres⁴².

Referent als museus que apleguen fons d'arxiu només són visibles mitjançant aquest cercador el Museu Nacional d'Art de Catalunya i el Museu Marítim de Barcelona. Aquest fet pot indicar que per part dels impulsors d'aquest cercador no s'ha fet una tasca proactiva per promoure que totes les institucions susceptibles de custodiar fons d'arxiu estiguin incloses en el cercador. L'objectiu desitjable seria que aquesta base de dades constituís un punt d'entrada des de la qual orientar al ciutadà que vol accedir a informació de tipus històric.

D'altra banda, el cercador dona com a resultat fitxes de centres, però no de fons d'arxiu custodiats en ells. Una possible millora seria l'ampliació de la seva cobertura als fons i introduint possibilitats de cerca sobre el seu abast temàtic.

[gestio_documental/sistema_d_arxius_de_catalunya_sac/instruments_del_sistema/cens_d_arxius_i_inventari/](#)

⁴¹ El procediment per a la inclusió d'un centre en la base de dades del cercador s'explica a: http://cultura.gencat.cat/web/.content/dgpc/arxius_i_gestio_documental/02_arxius_del_sistema/inclusio_cercador/static_file/protocol_inclusio_arxius.pdf

⁴² La distribució per tipus de centres és la següent: 18 d'institucions (2 d'elles museus), 7 religiosos, 5 de l'administració de justícia, 3 d'universitats i 2 d'arxius personals.

3.4.3 Les Col·leccions Especials de les Biblioteques de Catalunya

En el procés de descoberta de fons d'arxiu privats existeix un altra font possible, aquesta des del món de les biblioteques: les anomenades col·leccions especials, vinculades a biblioteques que comparteixen els seus registres en el Catàleg Col·lectiu de les Universitats Catalanes (CCUC), gestionat pel CSUC. Segons la Biblioteca de Catalunya,

“El concepte de col·leccions especials, en l'àmbit de biblioteques, fa referència a aquelles col·leccions de materials únics valuosos i irrepetibles com poden ser manuscrits, llibres rars, fons personals i fons d'arxiu. Aquestes inclouen materials de tota mena com fotografies, dibuixos, cartes, cartells, fullets, mapes, partitures, revistes, etc.”⁴³

Veiem com en la terminologia utilitzada es barregen documents pròpiament d'arxiu, amb tipologies documentals que poden pertànyer tant a un arxiu com a una col·lecció factícia.

Com a resultat de la cerca a les Col·leccions Especials s'observa la presència de molts fons d'arxiu, o parts fragmentàries dels mateixos, custodiats en el si de biblioteques i centres de documentació. La iniciativa d'aquesta eina és positiva en el sentit de fer aflorar els documents d'arxiu existents en centres l'especialització principal dels quals no són els arxius, sinó els documents bibliogràfics.

Els principals problemes que presenta aquesta font són:

- La visibilitat dels registres depèn de la pertinença del catàleg del centre al CCUC.
- La informació sobre els fons d'arxiu depèn de la voluntat del centre de descriure'ls amb normativa bibliogràfica.
- La fitxa descriptiva dels fons és menys completa informativament que la fitxa de fons basada en ISAD (G).
- Els catàlegs bibliogràfics no permeten la descripció multinivell, limitant-se així els elements de context dels documents.
- Els fons d'arxiu no apareixen clarament identificats.

Al nostre entendre, aquest darrer aspecte és un dels més crítics d'aquesta presentació de fons patrimonials degut a les següents raons:

- La confusió existent en la identificació dels fons d'arxiu. Aquests apareixen consignats amb denominacions equívocues i no sempre clares, com “materials singulars” o “manuscrits”.
- En un entorn de treball amb professionals de la documentació caldria esperar que hagués, com a mínim, una distinció clara entre documents d'arxiu, material bibliogràfic i col·leccions factícies, malgrat que cadascun es descriu segons la norma que li sigui més adient.
- S'observa una confusió en l'ús del terme col·lecció: quan es parla de la col·lecció de manuscrits d'una persona, en realitat és tracta d'un fragment d'una sèrie documental d'un fons personal.

Referent als museus, només apareix informació de quatre museus (MNAC, MMB, Museu de les Arts escèniques i Museu Víctor Balaguer). En els seus registres no es mostren els fons d'arxiu que custodien sinó les col·leccions factícies, fent, doncs, un ús correcte d'aquesta eina. Els fons d'arxiu dels museus queden, un cop més, amagats.

⁴³ Col·leccions especials de les biblioteques de Catalunya. CSUC. Recuperat de <http://colleccionsespecials.csuc.cat/?q=ca/inici> el 19 de juliol de 2018.

3.4.4 El cens d'arxius

Des de l'any 2008, el Servei de Coordinació General d'Arxius pertanyent a la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya porta a terme el Cens d'Arxius de Catalunya, tal com estableix la Llei d'arxius⁴⁴.

Segons els seus responsables,

“el Cens d'Arxius és un instrument bàsic per a la protecció, la conservació, el coneixement i l'estudi del nostre patrimoni documental. Per tant, la missió del Cens és permetre tenir un coneixement exhaustiu del patrimoni documental, de les persones i institucions que en són responsables, i del seu estat de conservació, completesa i localització sobre el territori.”⁴⁵

El cens ha de servir, doncs, per a bastir de dades al Departament de Cultura, per tal de exercir la seva responsabilitat sobre la protecció del patrimoni documental, i “decidir i dissenyar programes d'ajut i col·laboració que garanteixin la conservació d'aquests béns.”⁴⁶

Els resultats d'aquesta tasca exposats en l'informe 2015-2016, conclouen que:

- Els percentatges de realització del cens són del 59% de comarques acabades, 27% iniciades i 15% sense iniciar⁴⁷.
- Segons afirma el propi informe i es pot deduir del mapa de localització de fons,⁴⁸ de les comarques amb una major densitat de localització de fons (el Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental i Maresme) només s'han extret les dades del Baix Llobregat. Queda per extreure la informació referent a un volum molt substancial de fons d'arxiu catalans, probablement igual o superior al de la resta de comarques treballades.
- Els resultats del cens, malgrat que han estat automatitzats en una base de dades, resten sense publicar i de moment no es diu que la intenció sigui la creació d'un instrument de localització i accés a la informació dels fons d'arxiu accessible a tota la ciutadania:

Haurem d'esperar, doncs, a la finalització de la recollida de dades i la posta a disposició pública dels seus resultats per a poder valorar el seu potencial en la localització i l'accés als fons d'arxiu privats existents i/o incorporats en centres d'arxiu i entitats de tota mena.

3.4.5 La localització de fons privats: una visió global

Un cop descrites les eines de registre i localització de centres i fons d'arxiu en l'àmbit català, per tal d'avaluar el seu grau de cobertura i la seva potencialitat informativa s'han extret i tractat les dades incloses en els tres instruments de cerca analitzats. En l'annex

⁴⁴ Llei 10/01, d'arxius, art. 24.1: “L'Inventari regulat per l'article 60 de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, ha d'incloure el cens dels arxius que conserven béns integrants del patrimoni documental”.

⁴⁵ Informe del cens d'arxius de Catalunya (2015-2016): Informe de seguiment. http://cultura.gencat.cat/web/.content/dgpc/arxius_i_gestio_documental/01_sistema_arxius_cat_alunya/instruments_del_sistema/Informe_cens_2016/censarxius.pdf, pàg. 3.

⁴⁶ Ibidem, pàg. 3.

⁴⁷ Ibidem, pàg. 8.

⁴⁸ Ibidem, pàg. 9.

3 s'inclou el llistat acumulat de centres obtinguts, a partir del qual podem extreure les següents conclusions:

- No existeix una eina única que localitzi, llisti, i doni accés a les descripcions dels centres d'arxiu i els fons accessibles en l'àmbit català.
- Cadascun dels instruments de cerca existents dona accés a un subconjunt diferent de fons, sense pràcticament coincidències entre ells. Els *Arxius en línia* cobreixen una bona part dels arxius del SAC, encara que no la seva totalitat. El *Cercador d'arxius* conté informació dels arxius centrals dels departaments de la Generalitat i dels arxius de districte de l'Arxiu Municipal de Barcelona. I també dona accés a una gran quantitat d'ens que no són centres exclusivament arxivístics: institucions culturals, religioses, universitats, fundacions, col·legis professionals, empreses públiques.
- Cada eina utilitza uns criteris diferents per a la denominació dels centres i aquests noms poden al·ludir a una realitat inexacta. Bàsicament es barreja el concepte de fons d'arxiu i institució d'arxiu. En tots els centres inclosos en el *Cercador d'arxius* s'utilitza la denominació "Arxiu de..", quan aquesta denominació molt sovint no existeix com a centre o com a unitat administrativa dins d'un centre.
- Dels cercadors analitzats, dos d'ells, *Arxius en Línia* i les *Col·leccions Especials de les Biblioteques de Catalunya*, donen accés a les descripcions arxivístiques, el primer seguint la normativa de descripció arxivística i el segon aplicant les normes de catalogació bibliogràfica als documents d'arxiu.
- Els fons d'arxiu dels centres museístics no estan recollits de manera completa i sistemàtica en cap de les eines de localització de fons d'arxiu. Només apareix la informació de dos dels museus (MMB i MNAC), en el *Cercador d'arxius*. De la resta de centres no apareix cap menció i els seus fons resten sense visibilitat.

Per a tenir un coneixement acurat dels fons d'arxiu custodiats en els museus no ens serveix, doncs, cap d'aquests recursos de cerca, i l'accés al coneixement dels arxius resta en mans de les pròpies eines d'informació que cada museu proveeix.

Les possibilitats futures de completar els buits informatius existents en aquest camp són àmplies i eines com els "Arxius en línia" podrien ser una pauta que guiés en el futur la localització dels fons d'arxiu. Caldria estendre la seva cobertura a tots els centres que n'acullen, siguin arxius, museus o institucions de qualsevol mena. Aconseguir-ho no és fàcil i comportaria la conjunció de molts elements: una capçalera del sistema que actués com a coordinadora i executora; cerca de la tecnologia que permetés el traspàs de registres des dels sistemes d'informació de cada centre al sistema col·lectiu; vetllar per que la descripció arxivística es fes d'acord a uns estàndards normatius; establiment d'uns criteris mínims d'elements d'informació que haurien de contenir els registres per a ser publicats de manera col·lectiva.

4 Què fan els centres d'arxiu dels museus

4.1 Serveis i usuaris

La prestació de serveis és una de les raons de ser d'un centre arxivístic, addicionalment a la seva funció patrimonial. Amb l'objectiu de veure les similituds i les especificitats en les activitats realitzades pels centres d'arxiu dels museus estudiats, analitzarem les dades obtingudes sobre serveis oferts, usuaris als quals s'adrecen i activitats portades a terme, tant destinades al propi museu com a tota la ciutadania.

Segons les entrevistes realitzades en els centres estudiats, el resultat pel que fa als serveis oferts apareixen en la taula 8.

Centre	Hores obertura	Consulta fons d'arxiu	Instrum. descripció	Resolució consultes	Reproducció	Visites guiades	Serveis bibliotecaris	Tallers i recursos didàctics	Altres
MNAC	27	X	X	X	X	X	X	X	
MDB	30	X	X	X	X	X	X	X	
MMB	22	X	X	X	X	X	X	X	
MACBA	18	X	X	X	X	X	X	X	
FAT	8	X	X	X	X	X	X	X	Projectes europeus
FJM	30 (gestió); 32 (col·lecció)	X	X	X	X		X	X	Autenticació obra Miró

Taula 8. Serveis oferts pels centres d'arxiu de museus. Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

D'aquests resultats es pot inferir que tots els museus analitzats cobreixen la major part dels serveis convencionals oferts habitualment pels centres d'arxiu. Tots ells no són serveis privatis per al museu sinó que s'adrecen també a usuaris externs, el que mostra la seva vocació de servei públic. Amb la seva oferta es constitueixen, doncs, en centres de serveis culturals en sí mateixos, ampliant el ventall del que ofereix el museu i alineant-se cap a una major obertura a la societat dels museus.

Els horaris d'obertura majoritàriament són amplis i majors dels imposats com a requisit per a pertànyer al SAC (10 hores setmanals). En alguns casos els centres es beneficien de l'existència d'una biblioteca d'accés lliure que permet rendibilitzar els recursos i oferir uns horaris d'obertura compartits (cas del MACBA i el MDB). Tres centres ofereixen accés directe del públic (MDB, MACBA, MMB) i la resta requereixen cita prèvia.

La consulta d'instruments de descripció es fa de manera presencial en els centres. En tres d'ells es poden consultar les descripcions d'alguns dels fons complets o de part dels mateixos des de la pàgina web (MMB, MDB, MACBA), tot i que queda encara molt

recorregut per ampliar l'accés a les descripcions o a la imatge digital del documents de forma remota.

Pel que fa a la resolució de consultes, el que predomina és la localització de les sèries o els documents més adients per arribar a la solució, emplaçant a l'usuari a accedir als documents presencialment.

Sobre la reproducció, en tots els centres s'ofereix la possibilitat de fer reproduccions dels documents custodiats, tot i atendre a les limitacions degudes als drets d'explotació dels materials i als drets d'accés. En alguns casos aquestes limitacions són un obstacle a la difusió.

Pràcticament tots els centres ofereixen visites guiades. Normalment no existeix una programació preestablerta de visites sinó que aquestes es van concertant sota demanda. Les visites poden estar adreçades a un públic especialitzat, relacionat amb l'àmbit temàtic o professional que cobreix el museu, a estudiants, o poden ser visites de protocol, en el marc de congressos o jornades de portes obertes.

Pel que fa als serveis bibliotecaris, en tots els centres sense excepció existeix una biblioteca dins del mateix museu. En dos dels centres, MDB i MACBA, l'arxiu i la biblioteca depenen del mateix responsable i són serveis que comparteixen espais i punts de contacte. En el cas del MDB, el personal d'arxiu porta a terme també algunes tasques relacionades amb la biblioteca, com l'atenció a sala o la resolució de consultes d'informació.

Respecte a la realització de tallers i l'oferta de recursos didàctics, s'han detectat les següents modalitats:

- Selecció de materials i documents d'arxiu per utilitzar en activitats, normalment impulsades i executades pels serveis educatius dels museus.
- Tallers especialitzats adreçats a estudiants i professionals
- Posta en contacte de productors de fons amb usuaris finals.
- Tallers familiars, on s'expliquen relats sobre la temàtica del centre, utilitzant com a materials recursos i documents d'arxiu. En ells es pot explicar quina és la tasca i les activitats relacionades amb el tractament dels arxius.

Pel que fa a la caracterització dels tipus d'usuaris que són atesos pels centres estudiats, les dades apareixen en la taula 9. De les dades de tipologies d'usuaris es pot deduir que tots els centres reben consultes d'un ampli rang d'usuaris, predominant els especialitzats per sobre del públic general. En dos centres també es dona servei a usuaris molt específics, com és el cas de col·leccionistes o propietaris de bens artístics. En general, en xifres absolutes, és molt important la consulta motivada per la recerca, en disciplines properes a la temàtica dels centres, com la història, la història de l'art, la història del disseny o els corrents artístics.

Per avaluar si tenen més pes els usuaris interns o els externs en la consulta de documents d'arxiu, tenim dades només de dos centres, el MDB i el MACBA⁴⁹. Sense pretendre generalitzar per a tots els centres, d'aquestes dades es desprèn un predomini majoritari dels usuaris externs sobre els interns.

⁴⁹ L'any 2016, al MACBA hi va haver un 65% d'usuaris externs front als interns. I al MDB, en els anys 2015-2017, una mitjana del 80% d'externs sobre interns. Les dades del MACBA provenen de Memòria MACBA 2016 (2017) i les del MDB d'informació obtinguda del Centre de Documentació del MDB.

Centres	Personal intern	Investigadors	Professionals	Estudiants	Públic no especialitzat	Altres
MNAC	X	X	X	X		Col·leccionistes, sector de serveis d'art
MDB	X	X	X	X		Posseïdors de bens artístics o de disseny
MMB	X	X	X	X	X	
MACBA	X	X	X	X	X	
FAT	X	X	X	X		
FJM	X	X	X	X		

Taula 9. Tipologies d'usuaris dels centres d'arxiu de museus. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

En les entrevistes als centres estudiats s'ha demanat també pels usos que es donen als documents d'arxiu, tant els utilitzats en les consultes com en la realització d'activitats a iniciativa dels serveis d'arxiu. En la taula 10 apareixen consignades les dades obtingudes.

Centre	Gestió administrativa	Transparència	Recerca	Preparació exposicions	Publicacions	Documentació peces	Inspiració	Usos pedagògics	Préstec exposicions
MNAC	X		X	X	X				
MDB			X	X	X	X	X	X	X
MMB	X		X	X	X			Escassament	Puntualment
MACBA			X	X	X	X	X	X	X
FAT	X		X	X	X	X	X	X	A la pròpia fundació
FJM	X		X	X	X	X		X	X

Taula 10. Usos dels fons d'arxiu. Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

Com a resultat d'aquestes dades es pot concloure que:

- La utilització dels documents d'arxiu per a finalitats de tipus administratiu, comptable, legal o fiscal té lloc fonamentalment en els centres que tenen cura de l'arxiu de gestió del museu.

- Les consultes per motiu de transparència no han arribat a tenir presència en les peticions a l'arxiu.
- La utilització dels fons d'arxiu per a la recerca està consolidat en tots els centres⁵⁰.
- Al voltant de les exposicions els documents d'arxiu s'utilitzen en dos sentits: com a documentació per a la seva preparació i prestant-los per a ser exposats en altres centres.
- Habitualment es cedeixen imatges dels fons per a il·lustrar publicacions especialitzades o recerques realitzades amb els propis documents.

Com a conclusió podem afirmar que les unitats d'arxiu actuen com a centres de servei dins dels museus, ajudant a consolidar la seva missió cultural, científica i educativa. A l'actuació promovent l'accés als recursos patrimonials que custodien s'hi ha de sumar l'oferta d'altres serveis de valor afegit, concebuts, impulsats i executats des de l'arxiu. La seva existència és una oportunitat per a l'aprofundiment dels museus en la seva funció social i la seva consolidació com a centres de recursos oberts, sense limitacions en els tipus de materials que apleguen.

4.2 El tractament tècnic arxivístic

4.2.1 El tractament dels fons d'arxiu privats

En aquest apartat es busca analitzar quin és el tractament tècnic a que es sotmet als fons d'arxiu privats per tal de garantir que reuneixen les condicions adequades per a permetre el seu ús. Les dades sobre les principals actuacions arxivístiques de cada centre apareixen resumides en la taula 11.

Segons les dades recollides es pot afirmar que en tots els centres es porta a terme el tractament i la descripció arxivística dels fons externs custodiats.

En el MNAC, MMB, FAT i FJM el percentatge de fons descrits és del 100%, encara que a diferents nivells de profunditat. La cobertura de la descripció és àmplia inclús en els centres amb major nombre de fons externs com és el MNAC i el MDB, fet que dona la mesura de l'esforç descriptiu realitzat en aquests centres.

En tractar-se d'una tasca amb un alt consum de temps i recursos, la descripció del contingut necessàriament ha d'abordar-se de manera progressiva, per capes de descripció i molt focalitzada a l'ús que se'n ha de fer dels fons.

⁵⁰ Com a exemple d'utilització de fons d'arxiu per a la recerca, a partir dels fons custodiats pel MDB s'han fet quatre tesis doctorals: amb els fons Rigalt, Granell i Cia (Núria Gil), Casa Busquets (Teresa Sala), Montaner y Simón (Laura Bellver) i Miguel Milá (Francisco Gaspar), segons dades internes del centre. Així mateix, també s'han elaborat diversos treballs finals de màster i de postgrau. Al MACBA, segons la memòria 2016 (pàg. 106), els documents del Centre d'Estudis i Documentació (CEI) s'han utilitzat en el projecte de recerca relacionat amb el discurs de les properes presentacions de la col·lecció. I també en el marc del Programa de Suport a la Investigació, adreçat a investigadors que utilitzen el patrimoni documental del CEI com un dels eixos bàsics dels seus projectes, el 2016 es van acollir 14 investigadors. A la FJM els documents del fons Joan Miró constitueixen una font continua de recerca, que es publica en la col·lecció *Miró documents* editada pel propi museu.

Centre	Classificació	% fons descrits	Nivell descripció	Descriptors de matèria	Descriptors geogràfics	Autoritats de nom	Altres descriptors	Automatització descripció
MNAC	QdC únic per docs. de gestió i fons privats	100%	Fons (tots); UDC (tots); UDS (parcialment)	Llista pròpia		Llista pròpia		Sistema de gestió d'arxiu, creació pròpia
MDB	Ús models de QdC de l'ANC. Creació models per activitats específiques	83%	Fons (12), Sèrie (2), UDC (20), UDS (19)	Tesaurus propi en base a Getty i BIMA	En base a Gran Enciclopèdia Catalana	En base a Cantic, Lenoti, VIAF	Termes de col·leccions; termes per objectes enllaçats	Plantilla Excel; <i>Atom</i>
MMB	QdC específic per fons	100%	Sèrie, UDC, UDS	Tesaurus propi en base a Getty i UB	X			Aplicació pròpia
MACBA	QdC específic per cada fons	55% UC/US, 30% fons	fons; sèrie; UDC; UDS	BIMA		<i>Cantic, Lenoti, LC</i>	Període històric	<i>Museum Plus</i>
FAT	No es classifica	100%	UDS	Llista pròpia	Llista pròpia			<i>Excel</i>
FJM	No es classifica	100%	UDS	Si (parcialment): llista pròpia	Si (parcialment): llista pròpia	Aplicació pròpia		

Taula 11. Tractament tècnic dels fons privats. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

La descripció a més baix nivell, el d'unitat documental simple, es porta a terme quan hi ha una finalitat prèviament definida per a la utilització dels documents. Aquesta pot ser la digitalització del fons, que exigeix una descripció de cada unitat documental a fi de controlar cada imatge i associar-l'hi les seves metadades. També la realització d'una exposició⁵¹ o un projecte d'explotació de dades⁵².

Pel que fa a la classificació dels fons, aquesta es caracteritza per la diversitat de solucions emprades en cadascun dels centres:

- En el cas de la FAT i la FJM (àmbit de la col·lecció) no es classifiquen els documents, sinó que es tracten tots al mateix nivell. L'accés als mateixos es fa cercant directament al sistema informàtic que gestiona els registres.

⁵¹ És el cas, per exemple, del fons Joan Brossa del MACBA, al que s'han destinat molts recursos per a ser descrit a gran profunditat, fet que s'ha aprofitat per a l'exposició monogràfica del MACBA sobre Brossa: *Exposició: Poesia Brossa*. Barcelona: MACBA. Recuperat de <https://www.macba.cat/ca/expo-poesia-brossa> el 14 de juliol de 2018.

⁵² Per exemple, per a bastir de dades el projecte d'objectes enllaçats del MDB s'han descrit diversos fons de dissenyadors de producte.

- En el cas del MDB s'utilitzen models de classificació externs creats per l'Arxiu Nacional de Catalunya per a cada tipologia de fons, elaborant-se també models propis per a cada àrea temàtica coberta pel centre.
- En la resta de centres els fons privats es classifiquen sense a acollir-se a cap model, creant un quadre específic per a cada fons.
- És destacable el cas del MNAC, en que s'integra en un sol quadre de classificació l'arxiu del museu i els arxius privats. Aquests es consideren una col·lecció del museu i es classifiquen en un àrea del quadre sota el nom "Fons privats". A partir d'ell es desplega una classificació que intenta abraçar totes les tipologies de fons (personals, comercials, institucionals).

Pel que fa a la indexació, en general s'observa un baix nivell d'homogeneïtzació dels seus criteris, fet que pot constituir un inconvenient per a la realització de projectes cooperatius amb altres centres o altres instàncies de difusió. Els trets principals detectats sobre la indexació són els següents:

- Es normalitzen sobretot les matèries, en alguns casos els noms de persona i entitat, i gairebé en cap centre els geogràfics.
- Per controlar les matèries, en tres casos (FAT, FJM, MNAC) es construeix una llista pròpia de centre, no normalitzada en base a un tesaurus extern.
- En tres centres es normalitzen les autoritats de matèria (MDB, MMB, MACBA), en base a tres eines: BIMA, Getty i Tesaurus de la UB.
- La normalització dels noms té lloc en quatre dels sis centres (FJM, MDB, MACBA; MNAC). En dos d'ells es creen llistes internes de termes i només en dos d'ells es confronten amb referents externs (MDB, MACBA). Aquests utilitzen les fonts de referència bibliotecàries (*Cantic*, *Lenoti*, *Library of Congress Authorities*, *Virtual International Authority File*).

Referent als sistemes utilitzats per a l'automatització de la descripció arxivística, observem que les estratègies utilitzades són diverses i molt particulars de cada centre, depenent de la seva interrelació amb les altres instàncies que també gestionen dades en els museus.

Dins de l'abast dels centres d'arxiu analitzats, el perímetre de dades que cadascun gestiona no sempre és coincident i té matisos diferents. Pot ser que els sistemes desplegats tractin només un tipus de dades o múltiples, gestionades conjuntament en un sol sistema o separadament en diversos. Els conjunts de dades detectats que poden ser objecte de tractament són:

- Descripcions arxivístiques dels fons d'arxiu privats
- Descripcions arxivístiques de l'arxiu històric generat pel museu
- Dades i documents de gestió corrent del museu
- Descripcions i documents relacionats amb les peces de la col·lecció
- Descripcions bibliogràfiques dels documents publicats.

En la taula 12 es poden veure els diferents sistemes automatitzats desplegats en l'actualitat en els centres analitzats, amb la relació dels conjunts de dades que es gestionen en cada cas. Encara que una descripció detallada del sistema d'informació de cada centre està fora de l'abast d'aquest treball, sí podem extreure algunes reflexions generals:

- En els centres que es responsabilitzen dels documents generats pel propi museu, dels que estan en fase activa o inclús de les dades transaccionals de l'entitat, s'opta per l'adquisició de plataformes de gestió de continguts digitals o CMS.

Centre	Tipus de sistema	Aplicació	Característiques	Conjunts de dades compresos
MNAC	Sistema propi	Sistema de gestió en <i>Access</i>	Sistema de gestió d'arxiu, amb tota la funcionalitat d'operacions d'arxiu	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu privats - Descripcions arxiu del museu - Dossiers d'objectes de la col·lecció
	Aplicació comercial	<i>Alfresco</i>	Plataforma per a la gestió electrònica de documents i gestió d'arxiu	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu privats - Descripcions arxiu del museu - Dades de gestió del museu (parcialment) - Dossiers d'objectes de la col·lecció
MACBA	Aplicació comercial	<i>Museum Plus</i>	Sistema de gestió museogràfica	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu privats - Descripcions arxiu del museu (parcial) - Dades objectes de la col·lecció
	Aplicació comercial	<i>Dspace</i>	Gestor de repositoris digitals	<ul style="list-style-type: none"> - Imatges digitals peces col·lecció - Imatges documents de fons privats - Imatges documents arxiu MACBA - Imatges documents de col·leccions especials
MDB	Aplicació comercial	<i>Atom</i>	Sistema de gestió d'arxiu	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu privats
	Aplicació comercial	<i>Coeli</i>	Sistema al núvol de difusió i documentació de col·leccions	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu privats - Dades objectes de la col·lecció - Documents bibliogràfics
MMB	Sistema propi	Aplicació desenvolupada en <i>.Net</i>	Sistema de gestió d'arxiu	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu privats
	Aplicació comercial	<i>Alfresco</i>	Content management system	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu privats - Descripcions arxiu del museu - Dades de gestió del museu - Dades objectes de la col·lecció - Documents bibliogràfics
FJM	Sistema propi	Aplicació web (<i>MiróWeb</i>)	Sistema per a la gestió de les dades de la col·lecció	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu privats - Dades objectes de la col·lecció
	Sistema propi	<i>Access</i>	Base de dades per a la descripció de documents d'arxiu del museu	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions arxiu del museu
FAT	Sistema propi	<i>Excel</i>	Full de càlcul per descripció arxivística	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu Tàpies
	Sistema propi	Aplicació web	Sistema de publicació de documents d'arxiu	<ul style="list-style-type: none"> - Descripcions fons d'arxiu Tàpies - Descripcions fons arxiu FAT

Taula 12. Sistemes informàtics per a la gestió dels arxius. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

- El recurs a la creació de sistemes a mida té un pes no menyspreable enfront de les solucions comercials.
- En els centres que s'ocupen de la gestió de l'arxiu del museu no han fet fortuna els sistemes comercials amb funcionalitats de gestió d'arxiu i s'han decantat per construir-los a mida. És l'opció del MNAC o el MMB.
- Hi ha alguns casos d'autoabastiment amb aplicacions creades pels mateixos centres utilitzant sistemes de gestió de bases de dades o fulls de càlcul. Es dona en els centres més petits, com FAT o FJM, i és una forma immediata de dotar-se d'un sistema automatitzat sense uns costos excessius.
- S'observa una tendència a la interrelació entre sistemes, de manera més o menys integrada: en el MNAC la plataforma *Alfresco* es relaciona amb l'aplicació d'arxiu i també amb els tramitadors; al MDB *Coeli* relaciona dades d'*Atom*, *Koha* i *MuseumPlus*; al MMB s'ha creat d'un sistema global d'informació de tot el museu que relaciona diversos orígens de dades.
- S'observa una tendència cap a sistemes que permetin la publicació web de les descripcions i l'accés remot a les mateixes.

La variabilitat en les estratègies per a informatitzar la descripció dels fons arxivístics és, doncs, la tònica observada. En l'estratègia seguida per cada centre hi comptarà l'àmbit de responsabilitat que tingui atribuït i el sistema de relacions que les dades d'arxiu tenen respecte als altres conjunts de dades i sistemes d'informació del museu.

4.2.2 La digitalització

En el context de la revolució digital en que ens trobem immersos, la digitalització dels continguts és un aspecte a la que tots els centres d'arxius han de fer front. El seu valor rau no només en la seva utilitat per a la preservació, sinó en les seves potencialitats transformadores de l'ús, l'accés i la difusió dels arxius.

L'àmbit dels documents gestionats per les unitats d'arxiu dels museus actualment és híbrid, amb un pes desigual dels documents nascuts digitals respecte als de suport paper. En centres com el MNAC i el MMB els documents electrònics es gestionen des del seu naixement amb eines EDMS, mentre que en la resta de museus es gestionen en la xarxa informàtica corporativa. La creació de documents digitals s'ha imposat en les activitats de documentació i actuació sobre les peces, creant-se grans bancs d'imatges a gestionar.⁵³ La digitalització retrospectiva afegeix importants volums a aquests conjunts. En l'altre extrem, existeixen els fons privats incorporats als museus, així com el fons d'arxiu generat per la pròpia institució, tots ells majoritàriament en suport paper.

Les dades extretes a partir de les entrevistes als centres sobre la seva estratègia de digitalització es poden veure en la taula 13. A partir de les mateixes s'evidencia com en tots els centres el procés cap a la digitalització dels continguts no nascuts digitals està en marxa, avançant progressivament. El seu abast, però, és encara limitat, com es desprèn de les dades sobre nombre de fons privats digitalitzats respecte al total dels

⁵³ En el cas del MNAC, segons Blesa (2014), des de l'any 2000 els departaments tècnics han passat de documentar les peces en suport físic a realitzar una captació digital directa i utilitzar software de tractament d'imatges sobre la imatge digitalitzada. La informació relativa a les peces també està en procés d'informatització amb la creació de l'expedient virtual de la peça (Blesa, 2000, 269). Al MMB les dades de la col·lecció es gestionen amb el mateix sistema EDMS de manera integrada amb altres bancs de dades (Museu Marítim de Barcelona (2016). *Programa d'actuació 2017*, pàg. 19). Tant al MACBA com al MDB les col·leccions es documenten amb dossiers en suport paper.

custodiats. El fet que la digitalització dels documents avanci d'una forma lenta creiem que no es deu tant al cost econòmic de l'operativa d'escaneig, com a la complexitat de la gestió dels fitxers resultants i els recursos necessaris a esmerçar per a la descripció arxivística a un nivell de profunditat que els doti de context i els faci intel·ligibles. Sense una descripció dels documents a nivell d'unitat documental simple, no té massa sentit la seva digitalització, com tampoc sense un sistema on es pugui accedir a les descripcions i on aquestes es puguin mostrar vinculades al quadre de classificació, permetent dotar plenament de context al fitxer digital⁵⁴.

Centre	Nombre de documents digitalitzats	Nombre de fons privats digitalitzats vs. nombre total de fons	Fons del museu digitalitzat?	Criteris digitalització	Forma de difusió imatges
MNAC	10.000 (fotografia)	0 / 70	Si (parcial)	Sèries rellevants fons MNAC; fotografia	No es fa difusió externa
MDB	32.000	7 / 64	No	Interès per difusió o projectes; formats especials; dificultats preservació	<i>Atom</i>
MMB	3 fons, 2 sèries de gran volum	3 / 24	Si (parcial)	Conservació / nivell de consulta / suport	Gestor d'arxiu + web
MACBA	16.840	6 / 20 *	Si (parcial)	Fons històric activitats; sèries rellevants; fotografia; documents per exposicions	<i>Dspace</i>
FAT	s/d	0 / 2	Si (parcial)	Sèries de programes públics del fons de la Fundació. Al ritme de les peticions.	Servidor corporatiu + arbre carpetes
FJM	100% fons Joan Miró	1 / 4	No	Prevalen documents icònics	Sistema gestor de la col·lecció

Taula 13. Característiques de la digitalització en els arxius de museus. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres. Les dades sobre fons privats digitalitzats al MACBA han estat subministrades pel CED i el % digitalitzat de cadascun és el següent: 100% (2 fons); 90% (2); 50% (1); 25% (1); fons del MACBA (30%).

Alguns centres, com és el cas del MDB, s'han adherit a projectes de digitalització massiva per poder donar una embranzida a la transformació digital, com és el cas del

⁵⁴ En paraules de Joan Soler (2016, 12), "perquè sigui «bona», la digitalització no ha de ser només un procés de conversió a un suport digital dels documents que tenim en suport analògic, no ha de ser un canvi de suport i prou. De res no serveix tenir grans volums de documents en suport digital si no es disposa d'una estratègia de gestió."

projecte Open Challenge de l'Ajuntament de Barcelona⁵⁵. Altres porten a terme la digitalització dels documents a un ritme pausat, seleccionant aquells fons o sèries que poden tenir un ús potencial més intens. En alguns arxius, com el del MACBA o el de la FAT es seleccionen sobretot les sèries lligades a programes públics, com són les relacionades amb exposicions i activitats, com a base per a projectes que utilitzen mitjans digitals. Altres motius d'impuls de la digitalització solen ser la preparació d'exposicions o simposis, les consultes d'usuaris o la dificultat per a l'accés als documents, ja sigui pel seu format o pel seu estat de conservació.

En els centres museístics analitzats la digitalització dels fons documentals serveix per bastir iniciatives de difusió que sustentin la seva orientació d'obertura i de servei a la ciutadania. En ells s'observa l'impuls d'alguns projectes que persegueixen aquest objectiu, els quals seran analitzats amb més detall en altres apartats: a la FAT el projecte *Prototips en codi obert* basat en la plataforma *Arts Combinatòries* proposa inclús que es subverteixi l'habitual línia unidireccional que va del centre a l'usuari; al MDB s'ha habilitat un accés als documents finals d'alguns fons patrimonials⁵⁶ i s'està desenvolupant el projecte d'objectes enllaçats; al MMB els documents d'arxiu digitalitzats s'utilitzen en accions de difusió i comunicació⁵⁷; al MACBA s'ha construït l'anomenat Repositori Digital MACBA, que reuneix en un mateix entorn els documents electrònics fruit de la digitalització de les obres d'art de la col·lecció, el fons històric d'exposicions portades a terme pel museu i els documents d'alguns fons d'arxiu seleccionats⁵⁸; a la FJM s'està explorant la idea de construir un arxiu Joan Miró virtual unint amb una mateixa interfície els fons de dos centres dedicats a l'artista ubicats en llocs físics diferents. En una línia diferent, és destacable que al MNAC els fitxers digitals no es posen en accés públic directe des del web sinó que s'hi accedeix als mateixos només a dins del centre.

El document digital permet, doncs, la posta en valor dels fons patrimonials i el seu apropament als destinataris potencials, tot ajudant els museus a consolidar un paper

⁵⁵ El projecte Open Challenge fou impulsat per l'Ajuntament de Barcelona, per tal de promoure la innovació, la dinamització econòmica i l'ús de les noves tecnologies de la informació. Consta de sis reptes i un d'ells fou l'increment dels fons documentals de museus i arxius a Internet. L'Institut de Cultura de Barcelona encapçalà la proposta "Eines per a la digitalització dels fons de museus i arxius", l'objectiu de la qual era portar a terme la digitalització de 320.000 pàgines del patrimoni documental custodiat per museus i arxius barcelonins que estiguin lliures de drets de difusió. Els centres participants foren l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona, Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona; Museu Frederic Marès; Servei d'Arqueologia de Barcelona, Museu d'Història de Barcelona; Museu del Disseny de Barcelona; Museu de la Música, Hospital de Sant Pau, Museu Nacional de Ciències Naturals i Biblioteca Pública Arús. Es va desenvolupar durant els anys 2015-2017 i el MDB va participar digitalitzant 7 fons d'arxiu i 88.000 pàgines de llibre antic, sumant un total de 120.000 pàgines. Es preveu que les imatges resultants passin a ser publicades a *Europeana*. Per a més informació sobre el projecte es pot consultar <http://w42.bcn.cat/web/cat/noticies-i-premsa/noticies/actives/Barcelona-vincula-per-primera-vegada-innovacio-amb-compra-publica-a-traves-del-programa-BCN-Open-Challenge.jsp>

⁵⁶ Com a resultat de la participació en el projecte Open Challenge, el MDB ha posat a accés públic els documents digitalitzats de sis fons d'arxiu i una col·lecció fotogràfica, juntament amb les seves descripcions arxivístiques, mitjançant el programa *Atom*. Es pot accedir lliurement als mateixos en l'adreça <http://arxius.museudeldisseny.cat>.

⁵⁷ Un exemple d'aquestes accions de difusió és la iniciativa *Gotes d'Arxiu*, on es porten a terme exposicions virtuals, alhora que físiques, utilitzant documents d'un fons d'arxiu custodiat pel centre. Es pot veure a: <http://mmb.cat/fons-i-colleccions/fons-historics/gotes-darxiu/>

⁵⁸ El Repositori Digital del MACBA, encara que gestionat des del Centre d'Estudis i Documentació, és una eina general de projecció del museu: "Des del 2013 un equip de professionals de diversos àmbits del Museu, en col·laboració amb experts externs, està treballant en el desenvolupament d'un Repositori Digital. El Repositori Digital MACBA és una eina que té com a objectiu la preservació, gestió i difusió del patrimoni digital del MACBA. Durant el 2015 es va acabar de perfeccionar l'eina i d'ajustar els protocols i fluxos de treball. Al llarg de 2016, els diferents departaments involucrats en el projecte van integrar el procés de digitalització, revisió i publicació de materials al seu dia a dia." (Memòria MACBA 2016, pàg. 106).

com a centres de servei. El camí està tot just començat i queda molt per fer, tant per transformar els suports analògics com per posar-los en explotació, tot explorant els diversos nivells de profunditat a que es pot arribar en l'ús dels arxius, des de la seva simple difusió fins a l'aprofitament de les dades que contenen.

4.2.3 La gestió de l'arxiu del museu

L'actuació sobre l'arxiu de la pròpia institució és una atribució lògica d'un servei d'arxiu i semblaria que una de les seves raons de ser. En els museus, però, la conformació d'unitats amb atribucions sobre els arxius han seguit camins diversos, que els han portat també a tenir diferents graus de responsabilitat sobre aquest àmbit.

El propòsit d'aquest apartat és observar si en els centres estudiats la unitat que exerceix la funció d'arxiu té competència sobre la gestió dels documents i les dades generats a partir de les activitats corrents del museu, ja sigui en la seva etapa activa com inactiva.

Les dades que ens ofereixen els qüestionaris dels centres estudiats sobre aquesta qüestió apareixen en la taula 14. La conclusió extreta de les mateixes és que la participació dels serveis d'arxiu en la gestió arxivística dels documents corrents dels museus té lloc en graus diferents, anant des de la total manca d'actuació, fins a una implicació completa, arribant-se inclús a exercir la governança de tota la informació de la institució. En aquest rang de possibilitats trobem quatre situacions, de menor a major implicació:

- En el cas del MDB, el Centre de Documentació no realitza cap tipus d'actuació envers els documents de gestió creats per l'operativa del museu. El Centre de Documentació té el seu origen en la creació d'una biblioteca especialitzada i amb el temps ha assumit el repte de recollir i tractar un corpus de fons privats relacionats amb la temàtica del museu. No ha ampliat, però, el seu àmbit a la gestió dels documents generats pel museu, que resten sota la responsabilitat dels seus productors.
- En el cas del MACBA i la FAT, es transfereixen a l'arxiu només algunes sèries concretes, aquelles que tenen un contingut artístic o que estan relacionades amb els programes públics del museu. Són les sèries d'exposicions, les activitats que les complementen o el servei educatiu. Amb elles l'arxiu es basteix de material amb el que impulsar projectes d'explotació de les seves dades o de difusió externa.
- En un cas, la FJM, hi ha un servei dedicat exclusivament a la gestió de l'arxiu del museu, encara que només a la seva fase semiactiva i inactiva. Encara que pertanyen a unitats diferents, l'arxiu es relaciona amb l'àrea de col·lecció, que és la que gestiona el fons Joan Miró, enriquint el sistema d'informació sobre Miró amb les dades d'interès que puguin aparèixer en els documents de l'arxiu del museu.
- Els casos del MNAC i el MMB són els d'implicació màxima en la gestió dels documents generats pels seus respectius museus, funció que amplien en impulsar i dirigir projectes de gestió integral de la documentació que afecten a tota l'organització. Aquests projectes no inclouen només els documents d'arxiu, sinó també el sistema de dades de les col·leccions del museu (cas del MNAC) i la interrelació de tots els conjunts de dades de l'organització com un tot únic i integrat (MMB).

Centre	Gestió arxiu del museu	Classificació	Sistema descripció	Sistema disposició	Control accés	Política preservació	Sistema informàtic	Gestió documents electrònics
MNAC	Si. Documents actius i semiactius	QdC corporatiu. Ús per gestió i arxiu	Conjunt metadades adaptat de NODAC	Si, en aplicació	Si, implantat a l'aplicació	mesures pel paper	Gestor documental (<i>Alfresco</i>)	Si
MDB	No	No	No	No	No	No	Arbre de carpetes corporatiu	No
MMB	Si. Gestió documents actius i semiactius	QdC corporatiu. Ús per gestió i arxiu	Esquema de metadades en base a ISO 23081	Si	Si, implantat a l'aplicació	No	Sistema propi desenvolupat en .Net	Si
MACBA	Només sèries d'activitats amb continguts artístics, semiactius	Si. Usat només per arxiu	Subconjunt de metadades de NODAC	Si. Gestionat pels departaments productors	Accés lliure als documents gestionats pel CED	Aplicable només als documents gestionats pel CED. Definida només pel suport paper	<i>MuseumPlus</i> i <i>Dspace</i>	Si
FAT	Només sèries de programes públics del museu, semiactius	Si. Usat només per arxiu	NODAC	No	Si	Si en suport paper. Mesures preventives en electrònic	Aplicació pròpia, sistema web	Només recursos audiovisuals
FJM	Si. Documents semiactius	QdC corporatiu. Ús per arxiu	Si. Només ús a l'arxiu	Si	No	Només en paper	Sistema propi en Access	No

Taula 14: Actuació del servei d'arxiu en la gestió de l'arxiu del museu. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

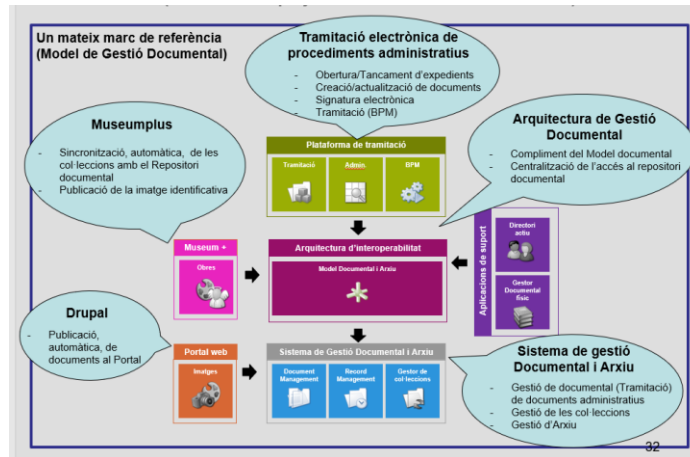
Descriurem d'una forma més detallada els projectes d'aquests dos darrers centres com a exemples de com es pot exercir una actuació d'abast corporatiu des de l'arxiu.

El sistema d'informació de l'arxiu del MNAC

Des de l'any 1996 s'ha portat a terme des de l'arxiu l'organització d'un sistema de gestió de la documentació generada per l'activitat del MNAC⁵⁹. Inicialment, la plataforma

⁵⁹ Per a la descripció del sistema de gestió documental del MNAC, es pot veure: Blesa (2000); Blesa (2001); Blesa (2004); Blesa (2014).

tecnològica sobre la que es va construir va ser una aplicació en *Microsoft Access*, la qual, a partir de l'any 2014, seria substituïda per la plataforma de gestió electrònica de documents *Alfresco*, migrant-se progressivament la informació d'un sistema a l'altre. En el moment actual el projecte es troba en un atzucac perquè l'aplicació no es manté des del 2016 i els usuaris estan creant els documents fora del sistema.

Imatge 1: Arquitectura del sistema d'informació del MNAC.
Font: Blesa (2014), pàg. 32.

El sistema relaciona diversos conjunts de documents i informació que són generats per diferents activitats i àmbits del museu, tal com es veu gràficament en la imatge 1. En concret integra:

- la documentació de gestió generada per l'activitat del museu. Aquesta inclou la relativa a les activitats de direcció, la de les tasques de suport transversal a tots els departaments i les activitats específiques que porta a terme com a museu: la gestió del patrimoni museístic, la seva difusió amb exposicions i activitats i la promoció exterior del museu.
- Les dades dels objectes de la col·lecció, incorporant-les des de l'aplicació *MuseumPlus*, on es generen, i actuant com a repositori de les imatges de les peces que es visualitzen en dita aplicació.
- El gestor documental *Alfresco* també serveix de repositori de les imatges que es publiquen a la pàgina web.
- Les dades de les col·leccions de documents, sobretot documentació gràfica i multimèdia.
- Descripcions de fons d'arxiu privats i de les institucions que precediren al MNAC.
- Enllaç amb el sistema de tramitació d'expedients electrònics (aplicació *Egoveris*).

El procés de creació d'un sistema d'informació amb vocació de ser únic per tot el museu ha estat llarg i feixuc, i en ell hi ha pesat tant el component organitzatiu com el tècnic. El sistema ha hagut d'eliminar algunes pràctiques documentals anteriors poc defensables, però que responien a unes necessitats informatives reals. Per exemple, la creació de dossiers d'obra que reunien en el seu interior tant documentació bibliogràfica com administrativa o d'altres procedències diverses.

Les idees força sobre les que s'ha articulat el sistema d'informació són les següents:

- El sistema de gestió dels documents d'arxiu ha de ser útil i ha de donar resposta a les necessitats dels usuaris que l'utilitzin, principalment el personal intern del museu.

- La divisió entre documents d'arxiu i els que han entrat al museu per altres vies no té raó de ser, ja que tot document generat o recollit com a conseqüència d'una activitat del museu forma part de la seva producció documental i, per tant, del seu arxiu, i s'haurà de gestionar de la mateixa manera⁶⁰.
- La forta imbricació, heretada del passat, entre la documentació administrativa i la informativa, bibliogràfica o provinent de col·leccions factícies, fa que en el plantejament d'un sistema global de gestió de la documentació s'hagi d'incloure un sistema de gestió de la informació. En paraules de la responsable de l'arxiu del MNAC, "quan ens plantejem crear un sistema de gestió documental al museu, és ineludible crear paral·lelament, també, el sistema d'informació⁶¹.
- El projecte ha d'abastar tant la documentació històrica com la corrent i la fixada en qualsevol suport.
- Cada tipus de material documental que conforma el sistema ha d'estar gestionat pels professionals adients per a cadascun (arxivers, bibliotecaris i personal tècnic del museu). Tots ells han de confluïr i treballar coordinadament per crear un sistema d'informació global⁶².

Per a solucionar el repte de mostrar de manera reunida tota la documentació d'una mateixa peça, tant administrativa com tècnica, s'han aprofitat les possibilitats tecnològiques de generar vincles, construint l'anomenat "expedient virtual", que és de dos tipus: de peça o d'activitat. Mitjançant l'atribut del codi de la peça o de l'activitat amb que s'etiqueta qualsevol registre que en faci referència es pot crear aquesta vista que reuneixi tot allò relacionat amb ella. El dossier virtual es construeix com una còpia del vell dossier en paper, mantenint així les seves funcionalitats per als usuaris.

El sistema d'informació del Museu Marítim

Des de la Unitat de Sistemes, al MMB des de l'any 2010 s'ha impulsat i coordinat el sistema GIM (Gestió d'Informació del Museu)⁶³. El projecte ha suposat la creació d'un sistema que integra tots els recursos d'informació generats o conservats en el si del museu. Expressament, es supera el nivell del document i es parla d'informació, que pot procedir de documents o de dades guardades en una aplicació. El sistema resultant integra totes aquestes casuístiques de recursos informatius:

- Documents d'arxiu, en suport paper i electrònic.
- Recursos i documents gràfics, fotogràfics i audiovisuals.
- Recursos d'informació, dades i documents sobre la col·lecció museogràfica.
- Registres de les activitats del MMB.
- Evidències contingudes en bases de dades que s'hagin de conservar per l'organització, com informació econòmica-financera o registres del personal.
- Recursos bibliogràfics, documentals i altres fonts d'informació.

⁶⁰ Segons Blesa (2000, nota 8, pàg. 274), "per a nosaltres, més que desfer la divisió entre documentació d'arxiu i documentació de centre de documentació, el que cal és fer un tractament integral de gestió de la informació que assegurï la conservació i la integritat del document d'arxiu sense, però, limitar-ne la capacitat d'informació".

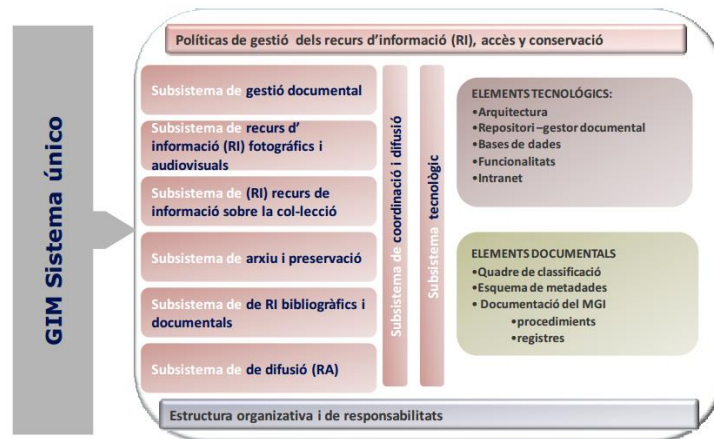
⁶¹ Blesa (2000), pàg. 261.

⁶² "Per aconseguir de crear un sistema de gestió de la informació, cal assegurar que els fons patrimonials que conformen el sistema estiguin gestionats pels professionals més adients: les col·leccions, per museòlegs; els documents bibliogràfics, per bibliotecaris, i els documents d'arxiu, per arxivers. A més, és necessari que els objectius dels diferents departaments estiguin alineats i conflueixin en la creació d'aquest sistema d'informació". Blesa (2000), pàg. 261.

⁶³ Per a informació sobre el sistema documental del MMB i el projecte GIM: Solà (2003); García-Morales (2012); Cuerva (2016).

- Continguts Web produïts pel MMB.

El sistema s'estructura en sis subsistemes i tecnològicament consta d'un repositori comú, amb un *Content Management System*, per als documents i objectes digitals, un gestor de bases de dades corporatiu per a gestionar les dades, i una capa anomenada *RIM*, d'integració entre les diferents aplicacions i fonts de dades. La seva arquitectura es mostra en la imatge 2.

Imatge 2. Arquitectura del sistema d'informació del Museu Marítim de Barcelona. Font: García-Morales (2012, 5).

El sistema es basa en el concepte de “dada única”, que significa que les dades que l'alimenten només s'han de crear una vegada pels responsables del procés on es generen. Després s'haurà d'anar a buscar la dada allà on resideixi per utilitzar-la en aquells processos en que es necessiti. Es vol aconseguir també que les metadades dels documents siguin tan automàtiques com sigui possible i l'usuari no les hagi d'informar repetidament. En definitiva, segons Pilar Cuerva, l'arxivera que ha liderat el projecte,

“a través del GIM, els fons de l'arxIU s'han alineat amb la col·lecció del Museu. També s'ha implementat una visió àmplia de la gestió de la informació i dels documents. El GIM ha permès incorporar tots els departaments i àrees del Museu en un projecte participatiu i comú, on cada persona aporta el seu coneixement i la creació d'informació en un únic sistema de gestió informacional: des de la programació de les activitats a la gestió econòmica, passant pels documents i finalitzant en la web corporativa. Aquesta aportació s'ha fet des de l'ArxIU i ha significat el lideratge en quant a la governança de la informació corporativa”⁶⁴.

4.3 L'actuació cap a l'exterior

Els centres d'arxIU dels museus no tenen com a missió únicament exercir una funció de suport a la resta de departaments de la seva institució. La seva vocació és també la d'abocar-se cap a l'exterior, tot reafirmant-se en ser centres de servei públic, que busquen complementar l'oferta especialitzada que els propis museus ofereixen. Aquesta

⁶⁴ Entrevista a Pilar Cuerva Castillo, efectuada el 31 de maig de 2018, qüestió 46. Adjuntada com a dades factuais del treball a l'annex 6.

actuació cap a l'exterior s'oposaria a una tendència més patrimonialista, i en els centres on és més acusada s'observen les següents característiques:

- el departament o àrea que exerceix la funció d'arxiu acostuma a tenir molta autonomia dins del museu, en el sentit de tenir una línia d'actuació pròpia i diferenciada.
- La seva programació està molt dirigida a la utilització dels seus fons, per sobre de la simple acumulació.
- S'alineen amb el discurs del museu, però des d'una posició al mateix nivell que els departaments que encapçalen les activitats centrals de la institució, i no de manera subordinada a ells. Són un departament impulsor d'activitats, i no només un servei de suport.
- Tant la selecció de fons d'arxiu per a la incorporació com el seu tractament arxivístic té en compte en gran mesura uns objectius d'utilització.
- S'adrecen directament als clients externs, amb uns canals, una oferta de serveis i uns espais desenvolupats per aquesta funció.
- Busquen la manera de crear nous productes per a arribar a públics diversos.

A continuació intentarem fer una panoràmica sobre quins són els principals serveis i productes dissenyats des dels centres d'arxiu adreçats cap a l'exterior dels seus centres i de quina manera es porten a terme.

4.3.1 La difusió de la informació

La informació referent als recursos i productes que es posen a disposició pública en els centres d'arxiu és sovint un capítol poc acabat i, de vegades, no ben resolt. Amb una disponibilitat de personal no massa abundant, la feina del tractament tècnic molts cops esgota els recursos disponibles i la difusió sol ser un aspecte que es ressent. Les dades recollides sobre les activitats de cara a l'exterior dels centres apareixen en la taula 15.

Per a fer una anàlisi de la difusió, ens fixarem en tres aspectes: el primer, l'accés proveït als productes i recursos; el segon, la comunicació; i el tercer, l'articulació de projectes amb una orientació a l'explotació i la difusió dels documents i les dades que contenen.

Pel que fa a la posta a disposició dels recursos custodiats, en tots els centres s'observa una vocació de servei per tal de posar a l'abast públic els fons d'arxiu i els productes habilitats al seu voltant. Entre els centres hi ha diferències en la manera com es proveeix aquest accés i en el grau d'intermediació dels professionals amb els usuaris. En dos centres (MDB i MMB) es dona accés directe des del web a les descripcions arxivístiques d'una part dels fons i al document final digitalitzat, quan es posseeix⁶⁵. En altres, l'accés és possible només desplaçant-se físicament al propi centre, com en el MACBA⁶⁶ i la FJM. En el cas del MNAC la consulta s'ha de fer totalment presencial i intermediada pels arxiviers, sense donar accés directe als usuaris als sistemes informàtics que gestionen les descripcions.

⁶⁵ En el MDB són set els fons d'arxiu als quals s'hi pot accedir lliurement des de l'aplicació web *Atom*, en l'enllaç <https://arxius.museudeldisseny.cat/>. Les seves descripcions estan publicades a nivell d'unitat simple i es dona accés al document digitalitzat. En el cas del MMB no hem pogut analitzar l'abast i la forma d'aquest accés perquè el servei web no estava operatiu en el moment de la realització del treball.

⁶⁶ En la pàgina web del MACBA es dona accés només a un conjunt de documents que compleixen els requisits de tenir la seva imatge digitalitzada i no tenir limitacions de drets per a la seva difusió. Comprèn tant documents d'arxiu com de la col·lecció de peces del museu i de col·leccions documentals especials (<https://www.macba.cat/ca/arxiu>). No inclou la totalitat dels fons i no permet la navegació jeràrquica.

Centre	Eines de difusió	Comunicació pròpia	Dades obertes / reutilitzables	Agregadors	Projectes explotació dades	Treball col·laboratiu
MNAC	No es fa difusió	No	No	No	No	No
MDB	<i>Atom, web, Twitter</i>	Si	No	Prevista publicació a Europeaana	Projecte dades enllaçades	Projecte Wikimarató
MMB	Web; blog; <i>Twitter, Issuu</i>	Si	QdC dels fons privats; registre eliminació	No. Preparat per participar a Europeaana	Vida i mort a la Compañía Trasatlántica	No
MACBA	Instruments en paper; web; <i>Dspace</i> (en el centre)	No. Ús canals del museu	No	No	No	Projectes amb artistes: Miralda; Muntadas
FAT	Plataforma web; blog (discontinuats)	Blog (en el passat); actualment, canals del museu	Projecte Arts combinatòries	Europeana	Projecte "Arts combinatòries" (aturat)	Projecte "Prototipus en codi obert"
FJM	Sistema web (<i>Mirodoc</i>) (presencialment)	Canals del museu	No	No	No	Amb centres especialitzats, no amb públic general

Taula 15: Sistemes de difusió de la informació gestionada pel servei d'arxiu. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

El cas de la FAT difereix qualitativament de la resta perquè amb el projecte *Arts combinatòries*, actualment discontinuat, es posaven a l'abast dels usuaris les descripcions i els documents mitjançant una plataforma web, però buscant una relació bidireccional, on l'usuari també hi tenia un paper actiu:

“Amb aquest objectiu oferim un arxiu obert a la lectura, a l'escriptura, a la gestió, amb la intenció, de retruc, de compartir experiències, i entendre els mecanismes del passat, per pensar el futur i viure el present, en una acció commemorativa contínua. Convidem als/les usuari/àries dels documents a procedir a usos de difusió, transformació, comentari, producció col·lectiva, preservació, descentralització, traducció”.⁶⁷

És destacable com una informació de fàcil difusió com és el quadre de fons, en cap dels centres està publicada de manera completa, ni tampoc les dades bàsiques que permetin conèixer què pot oferir cada fons. En la taula 16 s'ha confrontat el nombre de fons d'arxiu que custodia realment cada centre amb els que es dona notícia al web. Si més amunt veiem com els cercadors habilitats des de les institucions arxivístiques deixaven a l'ombra els museus i els seus fons, la pròpia difusió que en fan ells mateixos millora una mica la situació però segueix sense arribar a l'exhaustivitat. Queda encara molt a fer en aquesta qüestió.

⁶⁷ *Arts combinatòries: Sobre el projecte*. Pàgina web de la Fundació Antoni Tàpies. Recuperat de <http://www.fundaciotapies-ac.org/sobre-aquest-web> el 16 de juliol de 2018.

Centre	Fons d'arxiu privats custodiats	Fons d'arxiu comunicats	Fitxa de fons?
MNAC	70	7	No
MDB	64	25	Si
MMB	24	s/d ⁶⁸	s/d
MACBA	20	8	Sí (reduïda)
FAT	2	0 ⁶⁹	n/a
FJM	3	1 ⁷⁰	No

Taula 16: Nombre de fons informats respecte als custodiats. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres i de les pàgines web dels museus respectius.

Analitzant el segon aspecte que afecta a la difusió, la comunicació des del centres d'arxiu, veiem que l'eina més utilitzada és la pàgina web. En ella es publica la informació de tipus estable i en l'apartat general de blog o de notícies del museu es fa una comunicació més relacionada amb els esdeveniments i les activitats corrents. Aquesta secció s'utilitza per difondre notícies sobre l'arxiu, encara que no tenen una presència massa elevada. Només el MMB té una línia pròpia de comunicació amb entrades regulars i ben identificades en el blog del museu,⁷¹ que permeten fer una lectura independent dels temes de l'arxiu. En la resta de centres, la publicació de notícies és irregular i no s'ha detectat l'existència de cap pla per a la comunicació.

Les xarxes socials són un complement per aconseguir una comunicació més viva i continua. En l'annex 4 s'han inclòs les dades recollides sobre la comunicació a *Twitter* d'informació referent als arxius en els centres analitzats. De les mateixes es dedueix que en només dos centres el servei d'arxiu té compte propi de *Twitter* en funcionament, el MMB i el MDB⁷². El del MDB és global del centre de documentació i pel que fa a arxius bàsicament publica notícies sobre la incorporació de fons. L'arxiu del MMB és bastant actiu difonent algunes notícies sobre la seva activitat. El CED del MACBA utilitza el

⁶⁸ En la pàgina web del MMB no es publica la relació total dels fons d'arxiu privats custodiats. Tanmateix, es pot accedir als documents que els componen per mig de la funcionalitat de les col·leccions en línia, que no permet la navegació entre els fons ni dins dels seus nivells (<http://mmb.cat/fons-i-colleccions/coleccio-en-linia/>). I també amb una eina de cerca als fons i catàlegs en línia, que no estava operativa en el moment de fer la nostre anàlisi (<http://mmb.cat/museu/serveis/arxiu/inventaris-catalegs-linia/>).

⁶⁹ No s'esmenta explícitament que es posseeixi el fons personal d'Antoni Tàpies, sinó que la informació queda inclosa dins dels fons bibliogràfics i documentals (<https://fundaciotapies.org/la-biblioteca/>).

⁷⁰ A la pàgina web de la FJM només es parla de manera genèrica del fons Joan Miró i no s'esmenta l'existència d'altres fons i col·leccions.

⁷¹ Es pot accedir al blog del MMB a: <http://mmb.cat/blog/>

⁷² El compte de Twitter de la unitat amb responsabilitat sobre l'arxiu del MDB és @dissenyddoc i el del MMB @arxiuummb. La resta de centres fan difusió en xarxes socials a nivell de tot el centre: el MNAC amb @MuseuNac_Cat, la FJM @fundaciomiro i el MACBA @MACBA_Barcelona.

compte del Museu i genera escasses notícies sobre l'activitat dels arxius. El MNAC utilitza un compte general de museu i des d'allà s'emet alguna notícia aïllada de l'activitat de l'arxiu. La FJM publica també escasses notícies sobre l'activitat de l'arxiu. L'activitat d'arxiu de la FAT es difon amb referències a activitats, curiositats o temes relacionats amb els arxius i no es dona accés a instruments de descripció o altres recursos. També hi contribueixen els *twits* de la responsable de l'arxiu des del seu compte personal.

La tercera via per aconseguir la divulgació dels fons i recursos relacionats amb els arxius és l'impuls de projectes relacionats amb la difusió, les dades dels quals apareixen recollides en la taula 15.

La posta a disposició de dades reutilitzables només té lloc en un cas, el MMB, amb la publicació dels inventaris i catàlegs dels arxius, així com de les dades del registre d'eliminacions⁷³.

Sobre la participació en agregadors de continguts, hi ha un centre (MMB) que té imatges publicades a Europeana a partir de la Memòria Digital de Catalunya. El MDB i la FAT tenen previst participar-hi i la resta no aporten registres en cap altre agregador.

Hi ha tres centres implicats en projectes d'explotació de dades: al MDB s'impulsa un projecte de LAM corporatiu, d'interrelació de dades provinents dels sistemes d'informació de l'arxiu, biblioteca i la col·lecció del propi museu; el MMB està portant a terme tasques de buidat i tractament de les dades d'una sèrie del fons d'una companyia marítima; i la FAT va desenvolupar el projecte *Prototips de codi obert*, de posta a disposició dels documents de l'arxiu del centre per al seu treball per part d'usuaris concertats.

Pel que fa als projectes de treball col·laboratiu, en els centres que n'han portat a terme han estat adreçats a un tipus de públic especialitzat. Alguns exemples són el cas de la col·laboració del MACBA amb artistes per assessorar-los en l'organització del seu arxiu; la FAT amb el projecte *Prototipus de codi obert* dirigit a escoles de nivell universitari; o el MDB amb un projecte d'incorporació de continguts a *Wikipèdia* amb estudiants de disseny.

Alguns d'aquests projectes seran analitzats amb més deteniment a continuació.

4.3.2 L'explotació de les dades dels documents d'arxiu

L'explotació de les dades procedents dels documents d'arxiu representa un nivell d'accés a la informació continguda en els fons documentals molt més profund que la seva simple posta a consulta pública. Si ja és costós elaborar informació descriptiva sobre els documents d'arxiu, explotar el seu contingut suposa un apropament encara més intensiu per a aconseguir bastir les dades amb les que generar nou coneixement.

En els museus analitzats s'han localitzat dos projectes d'explotació de dades dels fons custodiats: el d'objectes enllaçats, al MDB, i el projecte Compañía Trasatlántica, al MMB.

El projecte d'objectes enllaçats s'inscriu en l'anomenat GLAM o LAM, acrònims de *Galleries, Libraries, Archives, Museums*, i es refereix a la convergència i interrelació de dades generades pels sistemes d'informació respectius d'aquest conjunt d'agents⁷⁴. En el MDB es custodien col·leccions d'objectes, de documents d'arxiu i de material bibliogràfic, com passa en gairebé tots els museus estudiats. Cadascun dels materials

⁷³ MMB: *Registre d'eliminació de documents*. Recuperat de: <https://www.seu-e.cat/web/cdrassanesreialsimuseumaritim/govern-obert-i-transparencia/accio-de-govern-i-normativa/gestio-documental-i-arxiu/registre-d-eliminacio-de-documentos> el 16 de juliol de 2018.

⁷⁴ Per a una descripció del projecte: Diaz i Folia, (2018).

està descrit amb normatives i aplicatius diferents: *MuseumPlus* (objectes), *Atom* (documents d'arxiu) i *Koha* (material bibliogràfic). L'objectiu del projecte passa per la interrelació entre les dades existents en tots tres sistemes per tal de generar un relat complet referit a un objecte de la col·lecció del museu, que seria el centre al voltant del qual s'articulària tota la seva informació contextual. El número de registre de la peça de la col·lecció s'utilitza com a element que permet enllaçar les dades de tots tres àmbits, el qual s'haurà d'incorporar com una metadada més en els registres bibliogràfics i arxivístics. La pretensió del projecte va més enllà de fer una cerca federada en diversos sistemes que mostri un conjunt de resultats al mateix nivell extrets de cadascuna de les eines. Es busca que la presentació de resultats afegeixi nou coneixement interpretatiu a partir de les dades i, per fer-ho, s'han dissenyat una sèrie d'àmbits dins dels quals inclou cadascun dels resultats recuperats. Aquests àmbits són les fases que segueix un producte de disseny des de la seva concepció, procés creatiu, fabricació, comercialització, ús i projecció pública. L'objectiu és reconstruir l'univers d'un producte tot extraient les petjades documentals que ha deixat al llarg de la seva existència i generar un producte informatiu accessible des del web.

L'altre exemple d'explotació de dades d'arxiu és el projecte del MMB utilitzant el fons d'arxiu de la Compañía Trasatlántica⁷⁵. Consisteix en el buidat de les dades contingudes en els certificats de naixements i defuncions que es produïen en el decurs dels viatges dels vaixells de la Compañía Transatlántica, en el període 1878-1936.

“Les dades demogràfiques que s'obtenen són qualitatives, de manera que a més de dades bàsiques com nom, gènere i edat, informa de relacions de parentiu, lloc de naixement, la classe en què viatjava, les causes de la mort. Més enllà de la utilitat per localitzar un individu particular de forma més eficaç, el resultat serà un fitxer de dades explotables per exemple en estudis demogràfics”.⁷⁶

Aquesta generació de dades crues a partir del contingut dels documents per a ser posades a disposició pública està en línia amb el moviment RISP (Reutilització de la Informació del Sector Públic), i de dades obertes. Encara que aquesta tendència és més pròpia de documentació administrativa en l'entorn de les administracions públiques, res no impedeix la seva aplicació als documents patrimonials.

4.3.3 El treball col·laboratiu

Un línia d'actuació on els museus desenvolupen la seva prestació de serveis és en l'àmbit del treball col·laboratiu. Es tracta de portar a terme activitats relacionades amb el tractament, ús o explotació dels fons d'arxius, conjuntament amb persones o entitats externes al propi centre, ja siguin usuaris finals, agents intermediaris, o els propis productors dels documents. La varietat de formes en que es pot desenvolupar aquest tipus d'actuació és tan ampli com els tipus de fons, els seus àmbits temàtics o els tipus de productors⁷⁷.

No s'ha localitzat cap projecte dins de l'òrbita del *crowdsourcing* en els centres analitzats però sí, en canvi, iniciatives adreçades al treball conjunt amb col·laboradors molt

⁷⁵ Per a informació del projecte: *La vida i la mort a la Compañía Trasatlántica*. Museu Marítim de Barcelona. Recuperat de <http://mmb.cat/projectes/vida-mort-compania-transatlantica/> el 12 de juliol de 2018.

⁷⁶ Ibidem.

⁷⁷ Estellés i González (2012), proposen els elements que han de concórrer per a que una activitat es pugui qualificar de *crowdsourcing*: adreçada a un públic general; objectiu definit i clar; participant clarament delimitat; recompensa clara per al participant; benefici a obtenir definit; procés participatiu online; realització d'una crida; ús d'Internet com a canal.

específics. És el cas, per exemple, de la tasca realitzada pel MACBA amb l'artista Antoni Miralda, de creació d'un sistema d'informació per classificar i descriure la seva producció documental, interrelacionant semànticament els seus ítems⁷⁸. El Centre d'Estudis i Documentació del MACBA va realitzar un treball d'assessorament a l'artista ajudant-lo amb l'ús de les tècniques i instruments propis de la disciplina arxivística. Les tasques van consistir en fer una anàlisi dels materials a tractar, com a base per a l'establiment de procediments per a la seva classificació i descripció. Posteriorment es va crear una estructura intel·lectual conceptualitzant els principals elements significatius en l'activitat de l'artista relacionats amb els documents i les dades contingudes en ells. Els seus eixos són l'ítem, el projecte, l'exhibició i l'esdeveniment, aplicant, a més, una sèrie d'elements transversals a tots ells per representar el seu contingut: facetes temàtiques, descriptors de matèria i tipologies documentals. Finalment, a partir d'aquesta estructura es va crear una aplicació informàtica per gestionar els documents generats en la pràctica artística.

L'interès de l'experiència rau en la combinació entre el món de l'art i les eines arxivístiques. Aquestes es posen al servei de l'activitat artística ajudant a la gestió d'un projecte viu on la recollida d'informació, documents i objectes sobre una temàtica específica, en aquest cas, la cultura del menjar, és un mitjà per a construir una reflexió de tipus cultural i artístic. Un altre valor d'aquest projecte rau en el seu intent de posar a prova la capacitat d'un centre d'arxiu d'influir sobre els productors dels documents en l'etapa activa de producció documental, quan no pertanyen al mateix museu des d'on es presta el servei d'arxiu.

4.3.4 La vocació pedagògica

Si l'ús dels documents com a eina pedagògica és una de les finalitats clàssiques que habitualment s'atribueix als arxius⁷⁹, en els serveis d'arxiu dels museus aquesta funció es troba també representada i en alguns centres esdevé gairebé la seva especialitat.

La Fundació Antoni Tàpies és un bon exemple de com els fons d'arxiu es poden posar al servei d'una funció pedagògica, tot introduint nous enfocaments en les metodologies d'aprenentatge. Es planteja una visió col·laborativa, que supera l'esquema unidireccional clàssic segons el qual un centre emet la formació i uns destinataris la reben. Encara que actualment està discontinuat, la FAT va impulsar un projecte de difusió dels documents d'arxiu relatius a les activitats de la pròpia fundació mitjançant una plataforma web, anomenada *Arts combinatòries*⁸⁰. Es tractava de

“una plataforma que abre el archivo histórico de la institución como espacio de trabajo. Fotos, esquemas técnicos, formularios, catálogos, artículos de prensa, etc., y otros documentos digitalizados se proponen como recursos educativos para facilitar así la investigación y la

⁷⁸ El projecte amb Antoni Miralda està descrit a Muñoz et al. (2014), p. 23: “From 2000 Miralda has been focused on the FoodCultura Museum, an archive of múltiple projects based around seeking and reflecting on a diversity of gastronomic practices, their link with global cultures and their artistic, social, econòmic and political implications. FoodCultura Museum is not a museum destined to compile and create heritage, but rather an archive of objects and experiences relating to the participatory culture surrounding the act of eating and its richness.”

⁷⁹ A Valdés (1999, 64-88) s'exposen les diferents perspectives des de les que el museu exerceix la seva tasca educativa: en l'educació formal o reglada, en la no formal i en la informal. La diferència entre aquests dos darrers conceptes rau en que la informal no té un mètode sistematitzat ni intencionalitat, sinó que es produeix espontàniament; la no formal té una sistemàtica però s'imparteix fora del sistema formal.

⁸⁰ El projecte apareix descrit a: *Arts combinatòries: Sobre el projecte*. Pàgina web de la Fundació Antoni Tàpies. Recuperat de <http://www.fundaciotapies-ac.org/sobre-aquest-web> el 16 de juliol de 2018.

experimentación en torno al arte contemporáneo y la obra de Antoni Tàpies”⁸¹.

La creació de la plataforma i el seu projecte de difusió va anar associada des del principi a l'organització i tractament de l'arxiu de la Fundació Tàpies⁸². N'era un element indestriable i estava impulsat des de la direcció, alineada amb la visió de centre. Aquesta considera que un museu o centre d'art pot complir la seva funció de provocar la reflexió entorn de l'art i dels corrents artístics no només amb la realització d'exposicions i la difusió d'uns fons objectuals creats per artistes que passen a ser patrimonialitzats pels museus. En tant que la pròpia institució es considera un agent de producció cultural, que té un paper en la construcció, visualització i interpretació de la pràctica artística, els documents generats en el compliment d'aquesta funció aporten un valor que cap altre element pot donar. El document passa a tenir un interès com a patrimoni cultural, al mateix nivell que els objectes de les col·leccions, donat que afegeix informació sobre alguns aspectes poc visibles de la producció artística, com pot ser el procés creatiu.

El projecte es configura sota el criteri de “l'obert”: posta a disposició pública dels documents i no només de les seves descripcions, gràcies a la digitalització; plataforma en codi obert; accés lliure als continguts, només limitats pels drets de propietat intel·lectual o de protecció de dades. El que suposa un pas endavant en la conceptualització sobre què es pot fer en difusió d'arxius és el concepte d'apropiació dels continguts per parts dels usuaris:

“Desde sus inicios, la idea del proyecto fue crear un archivo activo, es decir, un archivo que se pudiera también nutrir de las aportaciones y comentarios de sus usuarios, creando así un espacio de comunicación e información multidireccional (de la institución al usuario y viceversa y de la plataforma a otras plataformas siguiendo los principios de Linked Data). Se trata pues de poner a disposición del público un archivo abierto a la lectura y la escritura con la intención de compartir e intercambiar el conocimiento generado”⁸³.

L'arxiu esdevé, doncs, un espai de treball per a l'usuari, on pot generar les seves pròpies lectures i, fins i tot, pot organitzar-lo i classificar-lo de manera diferent al que proposen les tècniques arxivístiques. Es planteja una visió col·laborativa, que supera l'esquema unidireccional clàssic segons el qual un centre emet la formació i uns destinataris la reben. Enfront d'aquesta tendència es proposa la bidireccionalitat, on els rols tradicionals entre emissors i receptors d'informació estan subjectes al canvi, i els usuaris poden també fer aportacions.

La Fundació Tàpies ha utilitzat la plataforma tecnològica anomenada *Arts combinatòries* com a eina per a un projecte de tipus pedagògic anomenat *Prototipus en codi obert*. El projecte està estructurat com una xarxa de treball entre diversos centres, amb els que s'ha acordat la realització d'accions d'investigació i intervenció al voltant de les pràctiques culturals i artístiques contemporànies. L'arxiu de la Fundació és el mitjà i a la vegada l'objecte de la investigació. Com a valoració final, el projecte es considera

“una contribució important pel que fa al camp de la historiografia de les exposicions i el comissariat. El repte que es planteja amb “Prototipus en codi obert”, però, és anar més enllà de les demandes que s'hi puguin fer des de la investigació especialitzada, i es planteja, en canvi, com una

⁸¹ Solé (2012).

⁸² Com expliquen Solé i Valdés (2012) en el vídeo <http://www.museunacional.cat/ca/canal-multimedia/V?page=3>.

⁸³ Solé (2012), pàg. 8.

iniciativa per desencadenar reflexions sobre els processos de producció cultural en relació amb una major heterogeneïtat social”.⁸⁴

El projecte està orientat, sobretot, a la innovació en les metodologies d'aprenentatge i estudi, posant en pràctica una major capacitat per a la flexibilitat i adaptació en el si de les institucions, les quals ja no marquen exclusivament les regles del joc per a l'accés al patrimoni documental. Per contra, es proposa un accés als materials introduint el concepte “d'usdefruit” dels recursos documentals de les institucions per part dels usuaris, i amb la pràctica del mutualisme⁸⁵.

Aquesta idea d'apropar els continguts dels arxius custodiats cercant nous usuaris amb un enfocament pedagògic, és també l'aposta del Centre d'Estudis i Documentació del MACBA. El centre exerceix aquest paper participant en programes educatius, com és el cas del PEI (Programa d'Estudis Independents), formació de postgrau oferta pel propi museu⁸⁶. Es proposa una actuació coordinada per tal de que els alumnes utilitzin els fons del CED durant els seus estudis i per a la realització del treball de recerca.

Un altra actuació amb un sentit pedagògic del CED del MACBA és l'impuls del “Programa de Suport a la Investigació”, creant la figura de l'investigador resident, en facilitar la utilització del patrimoni documental del CED com a material de base del seu projecte⁸⁷.

Un altra iniciativa, a cavall entre la finalitat pedagògica i la prestació de serveis, va ser una activitat del MDB dirigida a dissenyadors, on es presentava una guia breu amb consells per tractar els seus arxius corrents⁸⁸. Amb aquesta acció es facilitava l'apropament als productors de fons d'arxiu externs, susceptibles d'un possible ingrés en el futur, alhora que es difonien els mètodes i tècniques de l'arxivística cap a un públic no arxiver.

Totes aquestes iniciatives mostren com els centres d'arxiu plantegen com una via per a la utilització i difusió dels seus fons no només informar sobre la seva existència, sinó la creació de productes predeterminats que interpel·lin directament als seus beneficiaris potencials. Aquesta estratègia aposta per la diferenciació en els serveis en comptes de la seva generalització, aspirant a ser centres especialitzats en l'àmbit delimitat per la matèria del propi museu.

⁸⁴ Fontdevila (2012), pàg. 11.

⁸⁵ Fontdevila (2012), pàg. 12.

⁸⁶ Sobre el PEI es pot veure <https://www.macba.cat/ca/pei-2019-20>.

⁸⁷ Memòria MACBA, 2016, pàg. 119. A la pàgina web del MACBA es pot consultar la normativa del programa: https://www.macba.cat/uploads/20151029/Normativa_PSI_cat_vf.pdf

⁸⁸ Es tracta de la guia: Heiden (2011). Accessible a: <https://issuu.com/docdhub/docs/guiaarchivodise/20>.

5 La interrelació amb el museu

5.1 La posició del servei d'arxiu dins del museu

Habitualment, en moltes de les empreses, entitats o institucions on els arxivers desenvolupen la seva activitat està molt ben delimitada la seva àrea d'actuació i les seves responsabilitats. En els museus es produeixen algunes peculiaritats que dilueixen les fronteres entre els camps dels professionals que interactuen amb els documents. Una és la importància de l'activitat de documentació de les col·leccions en els museus, essent aquests no només aplegadors d'objectes o espècimens, sinó també de la informació científica que els explica i els hi dona tot el seu significat⁸⁹. La custòdia, acreixement i gestió d'aquesta informació sol ser un terreny de frontera entre arxivers i conservadors, museòlegs o tècnics de registre. La disjuntiva es podria solucionar atribuint als arxivers la responsabilitat sobre els documents administratius i al personal tècnic del museu la documentació de les col·leccions⁹⁰. Però existeix una segona dificultat i és el fet que en els dossiers de les peces de vegades també s'inclouen documents administratius, pertanyents teòricament a l'arxiu, però que documenten l'origen o els esdeveniments que pateixen. Aquesta qüestió no es resol sempre de la mateixa manera, depenent de l'existència i la posició de la funció d'arxiu en el centre. Un tercer element de complexitat es produeix quan els documents d'un fons d'arxiu, degut al seu valor testimonial, explicatiu, estètic, etc. són considerats peces de la col·lecció, amb les conseqüents implicacions en el seu tractament.

Les atribucions i responsabilitats dels centres d'arxiu dependran de la seva pròpia posició dins de cadascun dels museus i de les interrelacions amb la resta d'agents que hi operen. En la taula 17 apareixen consignades algunes dades sobre el paper dels serveis d'arxiu dins dels museus per als centres estudiats. Dels seus valors es dedueix que les unitats que exerceixen la funció d'arxiu tenen una posició consolidada dins dels museus als que pertanyen, no només oferint servei al personal tècnic intern, sinó també desenvolupant una línia addicional de serveis al ciutadà. Aquesta vessant pròpia de serveis està en consonància amb el que contempla la llei de museus sobre què ha de ser un museu en l'actualitat:

“El museu és la institució que, fonamentalment, és responsable d'aquest patrimoni i s'encarrega de custodiar-lo. Aquestes funcions configuren el museu com un centre de servei cultural necessàriament obert i relacionat amb la societat que l'envolta, la qual té dret a rebre'n unes prestacions culturals que vagin més enllà de la simple custòdia”⁹¹.

⁸⁹ La tasca de documentació de les peces és tant important en els museus, que en alguns àmbits, ho és tant o més que l'aplegament d'objectes. Per exemple, en els museus de ciències naturals “l'exigència d'informació contextual que comporta la recol·lecció i conservació de mostres naturalistes és aclaparadora. El valor científic del material recol·lectat és pràcticament nul si no es disposa, com a mínim, d'informació sobre les coordenades espai/temps d'origen natural de la mostra.” (Uribe i Garcia, 2005, 225).

⁹⁰ Per solucionar aquesta dicotomia, a Vincent (1996, 53) s'exposa l'existència en museus americans de la figura de “l'arxiver de les col·leccions”, depenent jeràrquicament dels conservadors.

⁹¹ Llei 17/1990, de 2 de novembre, de museus. Preàmbul.

Centre	Arxiu en el discurs i objectius del museu	Integració dades d'arxius i col·lecció	Homogeneïtat descripció i terminologia	Participació documentació col·lecció
MNAC	No s'inclou l'arxiu en el discurs del museu	Només dades puntuals; manualment	No	No
MDB	Integració de l'arxiu en el discurs del museu	Sistemes no integrats. Projecte d'enllaç de dades	En procés d'homogeneïtzació	No
MMB	Lideratge del sistema d'informació del museu, com a servei de suport.	integració de tots els sistemes de dades del museu	No homogeneïtzació descriptiva; vocabularis i camps comuns i integrats	No aporta dades; col·labora en la seva gestió
MACBA	Integració amb la línia discursiva del museu	No. Només relacions puntuals	En el nom d'objecte	Només amb els documents d'arxiu custodiats
FAT	Molta imbricació en el passat, arxiu com a part activa. Actualment, servei de suport	No. Només vincles manuals	No actualment. Previst fer-ho	No
FJM	Els documents formen part de la col·lecció	No hi ha integració de la col·lecció amb arxiu del museu	En procés de normalització	L'arxiu del museu no hi participa

Taula 17: Aspectes de la interrelació entre els serveis d'arxiu i els museus als que pertanyen. Font: elaboració pròpia a partir de les dades de les enquestes als centres.

La manera com la unitat d'arxiu exerceix les seves funcions en el museu és molt diferent en cada cas i probablement depèn en gran mesura de la visió que es té des de les direccions dels museus del paper que han de tenir els arxius i els professionals que els gestionen. I també de com aquests professionals han estat capaços de fer-se presents en el museu, oferint els seus serveis i aplicant la seva metodologia de manera que ofereixi solucions als problemes documentals dels usuaris. La combinació d'aquests dos elements donarà com a resultat les diferents maneres d'acomplir amb la funció arxiu que hem observat en cada institució. En la vessant com a gestors de documents, "cal que l'arxiver trobi solucions reals a les necessitats d'informació dels tècnics amb l'objectiu d'assegurar el respecte als procediments d'arxiu i, en conseqüència, a la conservació i a l'accessibilitat a la documentació" (Blesa, 2000, 262), i així s'ha dut a terme en el MNAC.

En el MMB el servei d'arxiu ha anat més enllà posicionant-se no només com a gestor de documents sinó també de dades i d'informació. Aquest paper l'ha portat a ser l'organitzador i integrador de tots els conjunts de documents i dades generats en la institució, tot utilitzant els principis arxivístics com a base. Malgrat aquesta posició de lideratge en la governança de la informació corporativa no s'observa, però, una participació anàloga en el discurs del museu i la posició del servei d'arxiu és instrumental respecte a les activitats centrals del museu.⁹² És un cas similar al del MNAC, on, malgrat l'abast de la tasca realitzada per l'arxiu, organitzant els documents interns i intervenint-

⁹² Analitzant la programació del MMB per a l'any 2017, es parla abastament de les actuacions previstes per l'Arxiu, però sempre apareixen consignades des de la vessant tècnica i no des del punt de vista dels continguts. *Programa d'actuació 2017* (2016), pp. 36-39.

hi des de l'àmbit de la seva creació, l'arxiu no deixa d'estar considerat com un servei per al personal tècnic, sense que s'insereixi en el discurs temàtic o expositiu del museu⁹³.

En el MDB s'està portant a terme una convergència tímida dels arxius com a subjecte propi generador de discurs i de projectes⁹⁴. En la FJM s'observa una situació híbrida, amb una gestió de l'arxiu generat per la institució separada de la resta d'arxius externs recollits, els quals, per contra, són considerats col·lecció.

En l'extrem oposat a aquests centres, en el MACBA la posició de l'arxiu se situa en el mateix cor del museu, generant activitat i discurs propis, tal com ocorria en el passat a la FAT. Ambdós casos són un exemple de la influència de la visió de les direccions, que pot situar als arxius en una posició de centralitat en la generació de discursos o bé auxiliar com un servei transversal.

Respecte al paper del servei d'arxiu en la documentació dels objectes de les col·leccions dels museus, en cap dels centres estudiats s'ha observat un paper actiu en aquesta tasca. Tant des de l'àmbit d'arxiu com des de la biblioteca es proveeixen dades sobre els objectes de les col·leccions quan així és requerit, però sense la responsabilitat de recollir-les i gestionar-les, la qual roman en mans de l'àrea de conservació⁹⁵.

Relacionat amb la distància entre el món dels conservadors i els dels arxiviers, bibliotecaris i documentalistes, es produeix també una manca d'homogeneïtzació en els instruments documentals respectius. Veiem que en els centres estudiats en general no existeixen uns criteris comuns aplicats als sistemes de descripció i a la terminologia utilitzada en la indexació. S'observa, però, una tendència a una certa convergència cap a la normalització, utilitzant eines comunes en el nostre entorn⁹⁶. Així ho manifesten el MMB, el MDB, la FJM i la FAT en les entrevistes respectives.

El camí cap a una interrelació entre els conjunts de dades dins d'una mateixa institució està apuntat amb els projectes d'alguns centres, essent els de més abast els del MNAC (sistema de gestió d'arxiu) i el del MMB (projecte GIM). En definitiva, el camí que queda per davant per a la integració entre les descripcions de biblioteca, arxiu, col·leccions i

⁹³ És l'opinió de Pilar Blesa en l'entrevista realitzada el 30 de maig de 2018, qüestió 46, inclosa en l'annex 6 d'aquest treball: "Les col·leccions i en general el museu no tenen en compte a l'arxiu en el seu discurs. L'arxiu és considerat com un servei per al personal tècnic del museu, però no s'insereix en el discurs temàtic o expositiu del museu". En els documents on es trasllueix la visió corporativa, com la memòria anual o la presentació del museu, l'arxiu no apareix com una unitat generadora d'activitat per sí mateix, sinó com un servei instrumental. *Museu Nacional d'Art de Catalunya: memòria 2016* (2017); *Arxiu*. Pàgina web del MNAC. Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya. Recuperat de <http://www.museunacional.cat/ca/arxiu> el 15 de juliol de 2018. En el cas del MMB, es poden veure les responsabilitats de l'arxiu General a: *Museu Marítim de Barcelona* (2016). *Programa d'actuació 2017*, pàg. 36-37.

⁹⁴ Segons *Museu del Disseny de Barcelona: memòria 2017*: (2018, 7): "Cal esmentar, especialment, les donacions conjuntes al Centre de Documentació i a Col·leccions que permeten reunir l'objecte i la documentació d'arxiu, fet que permet aplegar una informació molt més completa de l'objecte."

⁹⁵ És significatiu al respecte com al MMB, des del departament de col·lecció es planteja com un objectiu la "Introducció de la figura d'un documentalista per a la creació d'un sistema de gestió d'aquesta informació que permeti recuperar el coneixement acumulat en formats o suports que no tenen cabuda en les col·leccions ja existents i, per tant, no pot ser conservada i tractada amb els recursos estàndard de documentació de col·leccions, d'arxiu o de biblioteca". *Programa d'actuació 2017* (2016), pàg. 32. No es planteja, doncs, que la iniciativa i direcció de la documentació de les col·leccions pugui ser realitzada des de l'arxiu o la biblioteca.

⁹⁶ En el Programa d'actuació per al 2017 del MMB s'assenyala com un objectiu la "creació d'un grup de treball per elaborar tesaurus de matèries comú per a col·leccions i arxiu." També la "millora dels registres amb la normalització dels noms d'autors (...) amb l'objectiu de normalitzar els noms d'autor amb un identificador que permeti millorar la comunicació entre tots els catàlegs, afavorir la cerca i la recuperació de la informació". I la "normalització del tesaurus geogràfic per aplicar a totes les col·leccions i l'arxiu." (pàg. 32)

dades de gestió d'activitats dels museus, només està apuntat en la major part de centres i encara està per fer, malgrat l'oportunitat que representa la seva proximitat espacial i el compartir una mateixa àrea temàtica⁹⁷.

5.2 L'arxiu en el cor del museu

En algun dels centres estudiats s'ha observat com el servei d'arxiu es situa en una posició de centralitat dins del museu, exercint aquest paper des de múltiples vessants.

El Centre d'Estudis i Documentació del MACBA és un bon exemple de com una unitat de biblioteca i arxiu dins d'un museu vol transcendir el seu paper de servei de suport als departaments que porten a terme les activitats "centrals" de la institució (col·leccionar peces i fer exposicions), per a passar a ser també part activa generant activitats i discursos amb entitat per sí mateixos. El CED es veu a si mateix com un centre que

“prolonga i enriqueix les funcions del MACBA, vinculant l'activitat expositiva del Museu a l'estudi i la producció de coneixement en l'àmbit de les pràctiques artístiques contemporànies”⁹⁸.

El CED del MACBA té la voluntat, doncs, de generar activitat en nom del museu i com a museu què és. S'atribueix una manera pròpia de fer-ho, amb l'objectiu de generar coneixement, mitjançant l'estudi, la confrontació i la mirada artística als fons d'arxiu. D'aquesta manera, pretén generar un discurs propi, i els arxius constitueixen una base i un recurs material per portar-ho a terme. Amb aquesta voluntat explicitada manifestament, utilitza els fons i les col·leccions que custodia per acomplir els seus objectius i ho fa de formes diverses:

- Realitzant exposicions monogràfiques lligades a fons d'arxiu incorporats al museu. És el cas de l'exposició “Miserachs Barcelona”, portada a terme el 2015 utilitzant com a material expositiu els documents del fons Xavier Miserachs, integrat el 2011⁹⁹. Un altre exemple és l'exposició “Poesia Brossa”, del 2017-2018, després del dipòsit del fons signat el 2012¹⁰⁰.

⁹⁷ Quílez (2017, 41), apunta quines són les raons, en la seva opinió, de la feble tendència dels arxius a l'adopció d'estàndards que permetin relacionar les seves dades amb les de biblioteques i museus: la compartimentació organitzativa, la curta trajectòria en la pràctica de creació de normes i estàndards, la manca de competències en tecnologia i la dèbil relació professional amb les altres disciplines relacionades amb la documentació.

⁹⁸ Museu d'Art Contemporani de Barcelona. *Memòria 2016* (2017), pàg. 111.

⁹⁹ La realització d'una exposició en base al fons va ser un dels acords de la signatura del comodati del fons Miserachs: *L'arxiu Miserachs, al MACBA* (2011). Nota de premsa. Barcelona: MACBA. Recuperat de: https://www.macba.cat/uploads/20110221/miserachs_cat.pdf el 21 de juliol de 2018, pàg. 3.

¹⁰⁰ *Poesia Brossa* (2017). Nota de premsa. Barcelona: MACBA. Recuperat de: https://www.macba.cat/uploads/20170908/Full_brossa_cat.pdf el 21 de juliol de 2018. Sobre el pes que van tenir les possibilitats de difusió en la incorporació del fons Brossa al MACBA, en dona compte la següent informació periodística: “En un primer moment, s'havia estudiat la idea de cedir la biblioteca i l'arxiu de Brossa a la Biblioteca de Catalunya, i l'obra plàstica al MACBA. Però el patronat de la fundació [Joan Brossa] va decidir jugar amb una sola carta. Un sol espai dedicat a l'art contemporani que custodiés les peces brossianes. (...) fa anys que l'Ajuntament de Barcelona busca un acord amb el patronat de la Fundació Joan Brossa i els seus hereus. Fins i tot va encarregar un informe que explicitava la necessitat de cedir l'obra a un museu així com impulsar un centre que fos capaç de generar activitats al voltant de les creacions de Brossa. (...) El MACBA, des de la creació del Centre de Documentació, a finals del 2007, està acollint molta obra de la segona meitat del segle XX. Fa només uns mesos, rebia les fotografies de Xavier Miserachs. I aquesta setmana, més fotografies, les del nord-americà Gordon Matta-Clark. Tot això l'està situant com un referent internacional.” (Gomila, Andreu. La Fundació Brossa cedeix

- Aportant documents dels fons d'arxiu a les exposicions del museu. Amb els materials existents en el fons d'arxiu s'elabora un discurs que permet mostrar les característiques del tema de l'exposició¹⁰¹.
- *Comissariat* exposicions des del propi CED, en les que es difonen els mètodes i tècniques arxivístiques utilitzant com a motiu un fons d'arxiu. És el cas de l'exposició "A.XMI", dedicada a Xavier Miserachs, on inclús el seu títol és el codi amb el que s'identifica l'arxiu Miserachs. En ella es presentava una selecció de materials del fons, així com els processos del treball arxivístic portats a terme per al seu tractament i posta en difusió¹⁰².

En la Fundació Joan Miró l'arxiu té una posició de centralitat des d'un altra vessant. Els propis documents del fons Joan Miró són considerats objectes de la col·lecció, registrats com a tals i gestionats com a peces per part de l'àrea de conservació del museu. Aquests documents són utilitzats per portar a terme exposicions de gabinet d'estudi¹⁰³ i simpòsiums. Els simpòsiums s'organitzen bianualment sobre algun aspecte relacionat amb Joan Miró que estigui representat en la documentació de la col·lecció. Amb aquestes accions es pretén difondre els fons de la col·lecció i posar-los en coneixement dels investigadors i interessats en la figura de l'artista. Al seu torn, la difusió provoca altres esdeveniments, com la localització de peces d'interès, l'establiment de contactes amb altres arxius i la interrelació amb investigadors i interessats per l'obra de Miró¹⁰⁴.

5.3 Noves qüestions en els límits de l'arxivística

Els museus poden constituir un terreny on es plantegin noves qüestions i es posin a debat alguns principis de les tècniques arxivístiques. Aquesta reflexió va molt lligada a la funció i el paper dels arxius dins dels museus i la implicació amb la resta d'activitats de la institució, que pot implicar usos diferents dels documents i també necessitats de gestió adaptades als mateixos.

5.3.1 Document d'arxiu o peça de la col·lecció?

És una evidència que en les darreres dècades ha hagut una presència creixent dels arxius en els museus d'art, que es manifesta tant en el seu ús com a suport de les activitats del museu, com en la seva potencialitat per a generar reflexió sobre el fet artístic.

El document d'arxiu s'ha guanyat un paper en els museus, com un element més que ajuda en la seva missió de generar coneixement, transmetre una visió crítica i

l'obra del poeta al MACBA. *Diari Ara*, 27 maig 2011. Recuperat de: https://www.ara.cat/cultura/Brossa-MACBA_0_488351807.html el 21 de juliol de 2018).

¹⁰¹ És el cas, per exemple, de l'exposició titulada *Art & Language incomplet. Col·lecció Philippe Méaille*, en la qual s'inclouen documents d'arxiu per contribuir a mostrar les característiques d'aquest corrent artístic conceptual (Museu d'Art Contemporani de Barcelona. *Memòria 2015* (2016), pàg. 124.)

¹⁰² Museu d'Art Contemporani de Barcelona. *Memòria 2016* (2017), pàg. 118.

¹⁰³ Per exposicions de gabinet ens referim a mostres de materials amb les que es busca exhibir els materials existents d'una temàtica determinada, als seus estudiosos o interessats potencials, sense que l'aparell museogràfic tingui un gran protagonisme.

¹⁰⁴ Els resultats de les activitats desenvolupades a l'entorn dels documents del fons Miró són publicats en la revista "Miró documents" per la pròpia Fundació Joan Miró.

interpretativa de la seva especialitat i exercir un paper didàctic¹⁰⁵. En l'àmbit de l'art i les pràctiques artístiques, aquest paper implica no només acumular obres d'art i mostrar-les sinó que es recorre a qualsevol altre element que sigui significatiu per aconseguir-ho. Els documents d'arxiu hi tenen un paper integrat amb la missió del museu i ja no són un recurs aïllat adreçat a un públic específic i diferent al que accedeix a les activitats centrals del museu. Segons Manuel Borja-Vilell, en el seu moment director del MACBA,

“la col·lecció de publicacions d'artista i fons documentals que conformen l'arxiu complementa, expandeix i completa la Col·lecció d'art del MACBA, i s'hi estableix un vincle que no és de dependència, sinó de continuïtat. D'aquesta manera es difumina, fins a gairebé desaparèixer, la línia divisòria que tradicionalment separa les categories d'«obra» i «document», una distinció que el MACBA considera superada ja que entén que unes i altres integren d'igual manera el continuïtat que conforma la col·lecció patrimonial del museu, independentment de quins són els formats d'accés idonis en cada cas¹⁰⁶.”

Aquesta idea sembla molt present i s'observa com en alguns dels centres estudiats hi ha una incorporació dels documents a la col·lecció patrimonial del museu, passant a ser considerats peces de la col·lecció i, com a tals, a aplicar-los-hi tots els protocols de tractament de les peces, normalment objectes. El fet de que els documents esdevinguin peces no és menor perquè això els allunya de la resta de documents en molts aspectes: el tractament descriptiu serà diferent, ja que el de les peces museístiques té les seves pròpies normes¹⁰⁷; les condicions d'accés a les peces són més restrictives, ja que no estan protocol·litzades en les cartes de serveis al públic, per molt que existeixi l'obligació de que el patrimoni museístic públic s'hagi de posar a l'abast del ciutadà¹⁰⁸; l'actuació de conservació i preservació és molt més intensa en les peces de la col·lecció; els protocols per a la seva manipulació i moviment són més complexos; els canals per on es difonen són diferents i separats dels que segueixen els documents d'arxiu¹⁰⁹.

Alguns d'aquests inconvenients són detectats pels centres i intenten ser minimitzats, adoptant decisions tècniques que de vegades generen altres problemes addicionals. Com a exemple, al MACBA, els documents d'arxiu són descrits amb el mateix sistema informàtic que les peces de museu, per tal d'evitar una difusió segregada d'ambdós materials¹¹⁰. La manera d'abordar la integració de recursos es fa en aquest cas des de

¹⁰⁵ Per exemple, el MACBA defineix com la seva missió “la responsabilitat de transmetre l'art contemporani, oferir una multiplicitat de visions i generar debats crítics sobre l'art i la cultura, una missió que aspira a integrar públics cada vegada més amplis” (*MACBA: una missió pública*. Barcelona, MACBA, s.d. Recuperat de: <https://www.macba.cat/ca/missio> el 20 de juliol de 2018).

¹⁰⁶ Citat a Dávila (2011), pàg. 137.

¹⁰⁷ Es pot veure una panoràmica dels models descriptius de les peces museístiques en l'entorn català a Folia i Giralt (2012).

¹⁰⁸ L'article 8 de la Llei 17/1990, de museus estableix que “Tots els museus han de garantir la difusió de llurs fons al públic en general. Els béns culturals que integren un museu han de poder ésser objecte de recerca, ensenyament, divulgació i gaudi.” El decret 35/1992, de desplegament de la Llei de museus, estableix als articles 7 i 8, com s'ha de portar a terme aquest accés: “Els museus han de permetre a tots els usuaris l'accés a tota la informació sobre cada un dels objectes que integren el seu fons, exceptuant les restriccions necessàries per raons de confidencialitat o de seguretat.” (art. 7.2) Malgrat aquestes disposicions, cap dels centres estudiats mostra de manera pública uns horaris d'obertura o unes condicions d'accés als objectes de les col·leccions.

¹⁰⁹ Existeixen cada cop més canals de difusió per a les descripcions i l'accés a la imatge digitalitzada de les peces dels museus, molts d'ells agregant continguts, com es veu a: Badell i Térmens (2013). En canvi, els documents d'arxiu tenen els seus propis canals de difusió, diferents als de les peces de les col·leccions, els quals s'han descrit en la secció corresponent d'aquest treball.

¹¹⁰ Segons Dávila (2013, 44), “El camí ja recorregut demostra que aquest mètode de treball comporta força beneficis, entre els quals en sobresurten dos: d'una banda, el catàleg resultant en desdibuixa les jerarquies i ofereix un ventall de vincles possibles molt més flexible que les

la base, utilitzant una mateixa eina descriptiva i fent encaixar en ella les normes de descripció de cada material. Aquesta aposta comporta, però, un debilitament en el registre de les dades de context de la unitat documental, en ser tractades totes al mateix nivell, com una col·lecció. La utilitat de la descripció multinivell, un dels principis centrals de la descripció arxivística, que permet esglaonar en nivells les dades de context d'un document per evitar la seva repetició en cada unitat simple generada per la mateixa activitat o procés, és obviat amb aquest sistema¹¹¹.

En la FJM encara es dona un nivell d'assimilació més alt entre peces d'arxiu i de la col·lecció, ja que els fons d'arxiu externs són custodiats per l'àrea de col·lecció directament i no hi ha una diferenciació en la consideració respecte a les obres artístiques que tradicionalment conformen els fons dels museus. Des d'aquesta àrea, els documents d'arxiu són utilitzats intensivament per a les funcions de documentació, recerca, creació de continguts i preparació d'exposicions i simpòsiums.

En el MDB la incorporació de fons d'arxiu en moltes ocasions va lligada al procés d'adquisició de peces per a la col·lecció, ja sigui per crear fons d'un autor o matèria, com en motiu d'una exposició. Quan un document que pertany a un fons d'arxiu custodiat en el centre de documentació del museu es seleccionat per a formar part de la col·lecció museística, s'intenta que no es perdi la vinculació del document-peça amb el fons. Dins de l'instrument de descripció arxivística dels documents es crea un registre també per al document-peça, el topogràfic del qual reflexa la seva ubicació en un altre àmbit físic del museu. En el cas de que el document sigui el producte final d'una producció seriada, es pot incloure un exemplar en cada ubicació¹¹².

En el MMB ja hem analitzat com es dona resposta a aquesta dispersió vinculant totalment els diferents sistemes d'informació museística, arxivística, bibliotecària i de gestió de la institució, sota el principi de la dada única i no repetida de cada ítem, sigui un objecte de la col·lecció o un document d'arxiu.

El MNAC està també experimentant el procés de relacionar la informació dels diferents àmbits on es generen dades al voltant de les peces de la col·lecció.

En definitiva, els documents d'arxiu ubicats en el context d'un museu tenen una especificitat respecte als custodiats en altres tipus de centres, com és la possibilitat de convertir-se en peces de la col·lecció. Aquest fet no és una característica intrínseca del document. No hi ha, d'entrada, documents d'arxiu i documents-peça, sinó que ser peça de museu és un esdeveniment que li succeeix al document, un ús que se'n fa del mateix, sense que mai deixi d'estar vinculat intel·lectualment al seu productor i a la funció que el va generar. El fet d'experimentar aquesta doble condició, però, suposa un repte per als sistemes d'informació en els que s'inscriuen els documents –d'arxiu o de museu–, per tal de no perdre la informació contextual que els hi dona tot el seu significat.

Les opcions per resoldre aquest requeriment creiem que encara no són fermes i definitives, i possiblement experimentaran una evolució al redós del progrés tecnològic dels sistemes d'informació i de les normatives de descripció. Aquesta evolució per força haurà de tendir a aconseguir la integració de dades, la interrelació de sistemes, la no

classificacions separades d'«obra» i «document», i, de l'altra, aquesta forma de classificació soluciona la problemàtica que, d'una altra manera, plantejaria la categorització dels materials produïts per aquells artistes o moviments la pràctica artística dels quals no resulta en objectes, com és el cas, per exemple, de pràctiques com la performance”.

¹¹¹ Segons l'entrevista realitzada al MACBA, en la descripció de documents d'arxiu no es desplega la totalitat del quadre de classificació del fons en l'eina informàtica ja que aquesta no comprèn la funcionalitat de gestió del quadre. El que es fa és crear un registre per a cada sèrie documental i relacionar-lo amb els registres dels documents a la qual pertanyen.

¹¹² Informació obtinguda a partir dels procediments interns de treball del MDB.

repetició d'informació i la cerca de la sostenibilitat que permeti el seu manteniment sense esmerçar uns recursos excessius i inassolibles.

Sembla clar que el caràcter polièdric del document ha de provocar també que les fronteres entre les disciplines professionals es difuminin i que la col·laboració substitueixi els compartiments estancs.

5.3.2 Document o obra d'art?

En els museus dedicats a l'art i que també custodien arxius d'artistes o de col·lectius vinculats amb la pràctica artística, es plantegen qüestions referents als límits entre l'obra d'art i el document d'arxiu. Segons Mela Dávila, que fou responsable del Centre d'Estudis i Documentació del MACBA,

“des de principis del segle passat, i molt especialment a partir dels anys cinquanta, la producció artística ja no podia entendre's únicament a través de les obres d'art, sinó que el «document» (en les seves accepcions diverses i molt variades) havia entrat a formar part del llenguatge que compon una producció cultural complexa com és l'art.”¹¹³

L'ús del document com un element expressiu més de la pràctica artística està plenament incorporat des de fa dècades, amb artistes i corrents artístics que l'utilitzen abastament en la seva activitat. N'és un exemple el llibre d'artista com a tipologia d'obra d'art, proper també al document d'arxiu i al material bibliogràfic, ja que en ocasions se'n fan més d'un exemplar, en tirades reduïdes¹¹⁴. També els corrents artístics que utilitzen els documents, com és el cas del “mail art” o d'altres que empren les nocions i conceptes desenvolupats per l'arxivística i les transposen al llenguatge artístic.¹¹⁵ El sentit de l'ús de conceptes arxivístics seria el següent:

“A primera vista lo que parece unir las prácticas artísticas del archivo en el espacio de la contemporaneidad es un particular procedimiento de organizar sistemáticamente el conocimiento en el marco de modelos didácticos que apenas presenta precedentes entre las tipologías y terminologías de la historia de las vanguardias. Hablaríamos de una nueva metodología que supone arrinconar los conceptos de collage y el fotomontaje que habían presidido la mayoría de las prácticas artísticas de las vanguardias y de las neovanguardias en beneficio de nuevos conceptos como índice, serialidad, repetición, secuencia mecánica, inventario, monotonía serial y un trabajo con temas y conceptos singulares libres de toda progresión lineal.”¹¹⁶

Ens trobem, doncs, amb el fet que en l'expressió artística s'utilitzen els conceptes d'arxiu com a element discursiu, i també amb fons d'arxiu de creadors on apareixen manifestacions artístiques en forma de documents. Com tractar aquests documents que comparteixen tant característiques dels fons d'arxiu com de les obres d'art? Els hi són

¹¹³ Dávila (2011, 129).

¹¹⁴ A la FAT els llibres d'artista estan a càrrec de la biblioteca del museu, són catalogats bibliogràficament i s'accedeix a ells amb el descriptor de matèria “Llibres d'artista” del catàleg bibliogràfic. Al MACBA són descrits en la mateixa aplicació que les obres de la col·lecció i els documents d'arxiu, sent considerats com a pertanyents a aquest territori continu definit pel museu on hi caben les obres d'art i els seus epígons documentals.

¹¹⁵ Sobre el Mail art: https://ca.wikipedia.org/wiki/Mail_Art. Antich (2011), fa una panoràmica dels moviments artístics que han utilitzat la noció d'arxiu i document en l'art.

¹¹⁶ Guasch (2005,165-166).

aplicables els instruments arxivístics? Quins professionals els han de gestionar?. És el que es pregunta Mela Dávila, amb l'exemple del fons Joan Brossa:

“¿debe considerarse que un poema visual es una obra de arte, y por lo tanto debe ser custodiado en la colección de arte, en tanto que un poema textual es un documento y por lo tanto pertenece al archivo? Porque, ¿está clara la diferencia entre un poema visual y un poema textual? ¿A qué conjunto patrimonial asignar, entonces, los bocetos no definitivos de un poema visual? Dado que una parte importantísima de la producción artística y literaria de Brossa no llegó nunca a ser publicada, ¿hay forma de discernir entre bocetos previos de poemas visuales y originales de poemas no editados?”¹¹⁷

El problema està plantejat i per diluir-lo i que deixi de ser-ho l'arxivística haurà de demostrar la seva flexibilitat posant al límit els seus conceptes i fent que els seus mètodes siguin útils per representar el contingut d'aquests documents i per donar-hi accés. Els sistemes que es creïn per gestionar aquests tipus de materials hauran de tenir en compte l'ambivalència dels mateixos, que no sempre podran ser considerats purament d'arxiu i la seva lectura forçosament haurà de tenir múltiples punts de vista. S'imposa, en conseqüència, la necessitat d'aconseguir una riquesa relacional que superi la disjuntiva document / obra.

La solució, un cop més, no pot passar pel tancament en la puresa de la metodologia arxivística sinó en la possibilitat de que els seus sistemes siguin oberts i capaços de ser integrats amb els altres sistemes d'informació documental existents en el museu, per tal de que l'accés a la informació es pugui fer des de qualsevol punt de vista que es necessiti.

5.3.3 Un document d'arxiu pot ser seriat?

Una circumstància que s'observa en els fons d'arxiu dels centres analitzats és la presència de documents que no són únics sinó que han estat produïts en sèrie, impresos i publicats amb una difusió general.

Es produeix, per exemple, en alguns fons del MDB relacionats amb el disseny, i especialment amb el disseny gràfic. El resultat de l'activitat del disseny gràfic en una gran part dels casos és un document: quan es dissenyen elements per al màrqueting, la comunicació i difusió de productes o esdeveniments (fullets, targetons, invitacions, fulls volanders, cartells, anuncis publicitaris, etc); disseny editorial, aplicat a llibres, revistes i tot tipus de publicacions; disseny d'elements per a l'envàs, etiquetat i presentació de productes; disseny audiovisual (qualsevol element de divulgació utilitzant formats audiovisuals). Tot ells són materials pensats per a la seva difusió seriada, dels quals n'existiran molts exemplars. Malgrat que el que dona més valor a aquests fons d'arxiu són els documents que mostren el procés per arribar a un determinat resultat final, per a estudiar tant la inspiració, com el procés creatiu o les tècniques utilitzades, de vegades l'únic testimoni que queda d'un determinat projecte és el seu producte final.¹¹⁸ Per tant,

¹¹⁷ Dávila (2013, 41).

¹¹⁸ En el cas del MDB, la solució adoptada és la conservació d'aquests documents seriat donat el seu valor informatiu sobre l'activitat de producció d'un dissenyador. En el cas del disseny editorial, quan en els fons s'inclouen mostres de llibres o revistes dissenyats, el tractament seguit és la seva descripció sota les normes i aplicació bibliogràfica del centre. En el registre bibliogràfic es fa referència amb un enllaç des de l'aplicació d'arxiu i s'inclou també la informació sobre el fons d'arxiu al qual pertany. El principi general és que tot material bibliogràfic que formi part tant de la biblioteca com d'un fons d'arxiu es tractarà d'acord a les normes bibliotecàries.

aquests materials són tractats com a material d'arxiu, malgrat que sigui assumit que no seran únics.¹¹⁹

En els museus d'art, com el MACBA, també es custodien fons d'arxiu amb un elevat component de material publicat, tant generat pel productor del fons com reunit per ell per diversos motius, com la utilitat com a recurs d'informació o pel seu interès personal. El valor d'aquests materials té diverses dimensions: quan es tracta dels anomenats *ephemera* o documents de difusió no destinats a perviure, en ocasions la seva reunió pel productor d'un fons pot representar una oportunitat de permanència; a més, sol tractar-se de conjunts reunits sota un criteri que pot resultar d'interès per a la temàtica del centre. Un conjunt concret de materials bibliogràfics o de difusió reunits per un productor ens aporta informació valuosa sobre el mateix, sobre els seus interessos, formació, trajectòria intel·lectual, relacions personals i professionals. Per aquesta raó, en la recollida de fons d'arxiu molts cops es planteja també la incorporació de la biblioteca del productor i, si no és així, al menys la consignació dels títols de que es compon, que s'insereix com un document més del fons d'arxiu pel seu valor informatiu.

Aquestes pràctiques situen l'arxivística en la frontera amb la documentació i fan qüestionar si en els fons d'arxiu s'han d'incloure materials com llibres, catàlegs comercials, articles publicats pel propi autor o bé que parlin sobre la seva obra. Entenem que un criteri d'actuació pot ser considerar si aquests tipus de materials formaven part del fons en el moment de la seva incorporació, reunits pel seu productor, enfront d'una tasca de documentació a posteriori feta pels professionals de la documentació amb les seves eines de cerca i tractament¹²⁰.

Un cop més, creiem que la solució per al tractament de materials heterogenis continguts en els fons d'arxiu o relacionats amb ells no ha de ser el tancament en pràctiques exclusivistes de la disciplina arxivística o bibliotecària. El fet de descriure cada tipologia de document amb la normativa que li és més pròpia no ha d'impedir la interrelació entre sistemes d'informació i les lectures múltiples des de diferents punts de vista d'uns mateixos materials.

5.3.4 La necessitat d'un nou model de descripció

Les preocupacions que apareixen formulades dins de l'activitat dels arxius dels museus estan en línia amb l'actual moment de revisió dels principis fonamentals que regeixen la descripció arxivística a nivell internacional¹²¹. Els quatre estàndards desenvolupats pel Consell Internacional d'Arxius (ISAD (G), ISAAR (CPF), ISDIAH i ISDF) han tingut una implantació limitada, a excepció d'ISAD (G). Les inconsistències entre elles no han pogut ser salvades i des de l'any 2012 està en funcionament l'EGAD (Expert Group on Archival Description) que el 2016 van presentar l'esborrany d'un nou estàndard: Records in

¹¹⁹ En els arxius de dissenyadors gràfics la serialitat de molts documents dona lloc de vegades a la formació d'arxius parcials d'un mateix autor en institucions diferents, amb peces seriades i, per tant, idèntiques. És el cas, per exemple, del fons America Sanchez, custodiat pel MDB, del qual s'ha recollit la producció de cartells a la Biblioteca de Catalunya (<http://www.bnc.cat/es/Fondos-y-colecciones/Busca-Fondos-y-colecciones/Sanchez-America>), la major part dels quals existeixen també al MDB.

¹²⁰ En el MDB els materials de tipus bibliogràfic o publicats, quan es consideren pertanyents a un fons d'arxiu, són catalogats en l'aplicació de gestió bibliotecària del centre, però se'n dona notícia en el programa de descripció arxivística, fent també un vincle entre les dues aplicacions. Quan es tracta de les biblioteques dels productors, es crea un únic registre arxivístic descrivint la relació de les obres, essent considerada aquesta llista com un document pertanyent al fons d'arxiu.

¹²¹ Sobre aquesta qüestió, veure: Sulé (2017); Llanes i Pastor (2017); Popovici (2016).

Contexts (RiC)¹²². Les bases teòriques que han confluït en la norma han posat en qüestió els que eren fins el moment uns sòlids principis de l'arxivística a Europa. El principi de provenença ha estat relativitzat i considerat una construcció intel·lectual creada més per conveniència dels arxiviers que per a servir les necessitats dels usuaris. ISAD (G) institueix una organització dels fons en una estructura jeràrquica entre els diferents nivells. Però es considera que aquest patró mono-jeràrquic és incapaç de representar la complexitat d'organitzacions grans i de les seves múltiples relacions, de tipus horitzontal, amb moltes altres entitats.

El model Records in Context vol superar aquestes limitacions i per això té com a propòsits:

- "to develop a single reference model for descriptive standards, enabling archivists to describe different types of archival entities (archival materials, corporate bodies, persons or families, and functions) and to document these entities in relationship to each other at particular points of time, or over time. (...)
- to look at the conceptual relationships behind ICA standards, in order to facilitate interchange of archival, bibliographic and museum information."¹²³

El nou model hauria de permetre donar solució a les dificultats que hem trobat expressades en la pràctica arxivística dins dels museus. L'alliberament dels documents de la constricció que suposava la seva pertinença única a un fons i l'acceptació de les seves múltiples vides i possibilitats de lectura i de relació fan preveure un futur més optimista. En paraules de Sulé (2017), RiC es basa en

"Una complexitat resultat d'uns fons arxivístics que no existeixen aïlladament, sinó en capes interconnectades de contextos passats, presents i futurs, i d'uns documents l'ordre original dels quals és dinàmic donat que és dinàmic l'ordre en què són acumulats al llarg del seu cicle vital."

Aquest plantejament es veu propiciat també per un entorn on s'han fet presents la digitalització dels continguts, les pràctiques col·laboratives, la reutilització de la informació i les tecnologies semàntiques que permeten la interrelació de dades en diferents contextos¹²⁴. Aquests avenços definitivament hauran de trencar les fronteres entre disciplines i superar els obstacles i carrerons sense sortida en que de vegades es poden convertir. Encara falta temps per a que els nous plantejaments de la interrelació i la convergència s'implantin: calen normatives consensuades i aprovades, difusió i formació en les mateixes i aplicacions i sistemes que les permetin portar a terme. El camí, però, sembla traçat.

¹²² Sobre l'EGAD: <https://www.ica.org/es/grupos-de-expertos/expert-group-archival-description-egad>. L'esborrany del RiC es pot veure a: <https://www.ica.org/es/records-context-modelo-conceptual>.

¹²³ ICA / CBPS (2012), pàg. 15.

¹²⁴ Sobre l'avenç de les tecnologies basades en la web semàntica, que han de permetre enllaçar les dades generades en el món arxivístic, bibliotecari i museístic, es pot veure Quílez (2017).

6 Conclusions

En l'exercici actual de la funció arxiu dins dels museus estudiats hi han confluït dos elements: d'una banda una herència del passat caracteritzada per l'aplegament de fons d'arxiu de procedència externa, sense la presència d'arxiviers per gestionar-los. I de l'altra, la progressiva incorporació de professionals de la documentació i l'arxivística als museus, que han creat unitats de servei dins dels mateixos en els seus àmbits respectius. Dins dels museus analitzats, de mida gran i mitjana, s'ha posat de manifest una funció d'arxiu consolidada, amb una dotació equiparable a les institucions exclusivament arxivístiques, sobretot en equipaments i menys en personal. La seva solidesa es sustenta en les activitats que porten a terme, que han encaixat en els requeriments actuals dels museus com a centres amb una missió social, que va més enllà de l'aplegament i difusió del patrimoni.

Els arxius tenen un paper rellevant en els tres àmbits principals d'actuació dels museus: en la investigació, en la conservació del patrimoni i en la difusió del coneixement. Contribueixen a la investigació bastint els materials per a la recerca en el seu camp temàtic, portant a terme una tasca de selecció de fons d'arxiu rellevants; d'apropament i treball amb els productors dels documents per aconseguir la seva incorporació com a patrimoni públic; d'aplicació de les tècniques de tractament necessàries per fer-los accessibles i intel·ligibles als usuaris. El seu contingut serveix per donar context a les peces de les col·leccions i per bastir de contingut els discursos emesos des del museu.

Els arxius treballen per a la conservació del patrimoni en la seva vessant de bens documentals. Ho fan dins del museu, aplicant les tècniques estàndards de preservació, i també externament, en el seu àmbit d'influència, per l'efecte de revalorització que indirectament produeix la posta en valor dels documents d'arxiu. També, amb la seva tasca pedagògica difonent les tècniques i mètodes arxivístics o ajudant als propis productors a aplicar-los. L'existència de documents d'arxiu dins dels museus és una realitat present i cada cop més consolidada. Fins i tot han arribat a ser considerats com a peces de la col·lecció, ajudant a diluir els límits que les reduïa només als objectes. En la tasca d'aplegar patrimoni i difondre coneixement qualsevol element, tant objectual, documental o de qualsevol altra mena, és benvingut si aconsegueix amb aquesta funció.

Els arxius intervenen també en la tasca de difondre i socialitzar el coneixement acumulat en els museus. Les maneres de promoure'n la seva difusió són diverses i imaginatives i es porten a terme utilitzant com a estratègia la conformació de productes i serveis especialitzats, adreçats a col·lectius molt concrets. Dins del marc dels museus grans, que cerquen l'arribada massiva de visitants, utilitzant inclús fórmules que poden aprofitar-se a l'entreteniment o l'oci cultural, els serveis d'arxiu complementen la seva oferta en la banda dels serveis de tipus especialitzat.

Considerant els arxius dels museus des del punt de vista del context arxivístic, tant els instruments tècnics utilitzats, com els usos i serveis implantats els fan assimilables a qualsevol altre centre de custòdia d'arxius. Malgrat complir amb els requisits per a la adscripció al Sistema d'Arxius de Catalunya, aquests centres en viuen separats, ja que la pertinença es reserva només als arxius de les administracions públiques. Els seus fons queden fora també de l'abast dels instruments de recuperació gestionats des de les instàncies de govern dels arxius.

El que dona un caràcter singular als arxius en el si dels museus és el seu sentit finalista, orientat al resultat, on l'objectiu primordial és la utilització dels fons, per sobre del seu tractament. Per a ells el tractament arxivístic dels documents és una eina per a ser aplicada selectivament, amb la profunditat i els criteris ajustats a una finalitat concreta.

A partir dels casos estudiats s'ha detectat que les funcions de les unitats d'arxiu en els museus es poden exercir des de dues posicions diferents dins de la institució: en uns casos com un servei transversal per a la resta de departaments, sense intervenir en la creació del discurs que vol difondre el museu; i en altres, la unitat d'arxiu està al mateix nivell que els departaments centrals del museu, amb una línia pròpia de serveis, activitats, i fins i tot de línies discursives, que amplien i complementen les ofertes per la institució.

Amb les dades obtingudes hem pogut comprovar la heterogeneïtat en els centres i els formats en que es despleguen les seves activitats i serveis, existint en cada cas un cert biaix cap a un tipus de pràctica concreta en la que s'és més fort. La direcció de l'activitat d'arxiu es pot escorar cap a la vessant didàctica, la de recerca, la patrimonial, la de gestió documental, la de governança de la informació, o una combinació entre elles. En cadascun dominarà més o menys una o altra faceta, depenent d'aspectes com la temàtica i missió del museu, els recursos disponibles, el tarannà de les direccions, el perfil formatiu del personal que encapçala la funció d'arxiu, la interrelació amb els equips tècnics dels museus o les relacions que s'estableixen amb el sector del qual el museu en pot ser un referent.

Sembla clar que les unitats d'arxiu en els museus han anat més enllà de la seva funció patrimonial hereva del passat i, sense negar-la, han esdevingut llocs de reflexió, de convergència entre disciplines, d'excel·lència en competències relacionades amb els documents digitals i d'encontre amb els usuaris. En definitiva, són centres en moviment, en simbiosi amb les institucions que els acullen, cercant el seu paper en uns temps de canvi accelerat.

7 Agraïments

Vull agrair especialment a les arxiveres, arxivers i professionals dels museus que tan amablement van acollir la meva sol·licitud d'entrevista i em van lliurar la informació que tenien a l'abast per al meu treball. Els agraeixo haver-me obert les portes i permetre'm aprendre de la seva tasca professional. Ells són Pilar Blesa, Teresa Montaner, Pedro Larrègle, Pilar Cuerva, Albert Diaz, Núria Solé i Marta Vega.

A la meva tutora del treball, Maria Àngels Suquet, per la seva bona disposició en tot moment i els seus encertats consells.

Als meus companys de curs del Màster d'Arxivística, per la seva cordialitat i, especialment, a la Laura i la Maria, que m'han acompanyat ajudant-me a que el camí fos una mica més lleuger i plaent.

Als meus companys i companyes del Museu del Disseny, per la seva comprensió i suport durant aquest procés i sobretot perquè omplen el dia a dia de la meva feina i em fan sentir en la més estimulante de les companyies.

També als companys de l'empresa Nubilum, grans professionals i millors persones, per la confiança mostrada i per donar-me totes les facilitats que estan al seu abast.

Aquest treball no hagués estat possible sense el suport de la meva família, Joan, Ricard i Joana, esperant poder-los compensar el seu suport i la seva paciència en aquests dos anys intensos en que he cursat el màster i he manllevat un temps que els hi corresponia.

I a totes les persones que, d'una manera o d'un altra, formen part del meu petit món i m'acompanyen en la vida, gràcies per ser-hi.

8 Bibliografia

Alonso, Luis (1999). *Introducción a la nueva museología*. Madrid: Alianza, cop. 1999.

Antich, Xavier (2011). Del “Mal d’Arxiu” a la “febre d’arxiu: la noció d’arxiu en la cultura contemporània” *Lligall*, 32, 12-41.

Badell, Joan Isidre; Térmens, Miquel (2013). Iniciatives de difusió de qualitat a Internet dels museus i les col·leccions museogràfiques de Catalunya. *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 31 (desembre). Recuperat de: <http://bid.ub.edu/31/badell1.htm> el 18 de juliol de 2018.

Bernal, Àngels (2013). “L’Arxiu Nacional de Catalunya”. *Lligall*, 36, 69-76.

Boadas, Joan; et al (2000). Conceptes generals i tipologies de fons privats. *Lligall*, 16, 299-314.

Blesa, Pilar (2000). La metodologia arxivística com a base d’un sistema integrat de la informació: l’experiència del Museu Nacional d’Art de Catalunya. *Lligall*, 16, 259-278.

Blesa, P. (2001) La gestió documental integrada en el sistema d’informació museística: l’experiència del MNAC. *Butlletí MNAC*, 4, 133-144.

Blesa, Pilar (2004). L’arxiu del museu: una proposta renovadora i integradora des de l’arxivística. *Mnemosine: revista catalana de museologia*, núm. 1, 113-120.

Blesa, Pilar (2014). La irrupció de la gestió electrònica. Ponència presentada a les V Jornades: arxius realitats i futurs, Museu Marítim de Barcelona, 9 d’abril de 2014.

Calvera, Anna (coord.) (2014). *La formació del Sistema Disseny Barcelona (1914-2014), un camí de modernitat: assaigs d’història local*. Barcelona: GRACMON, Grup de Recerca en Història de l’Art i del Disseny Contemporanis: Universitat de Barcelona.

Casellas, Lluís-Esteve; Codern, Lluís; Piqué, Jordi (2000). Aspectes pràctics que cal tenir presents abans de l’ingrés d’un fons privat en un arxiu públic. *Lligall*, 16, 341-350.

Cuerva, Pilar (2016). De la gestió de la informació a la consulta integrada en los museus. Ponència presentada a *Artium, VIII Encuentros de Centros de Documentación de Arte Contemporáneo*, Vitòria, 19 octubre de 2016. Recuperat de https://es.slideshare.net/Artium_Vitoria/viii-encuentros-de-centros-de-documentacin-de-arte-contemporneo-en-artium-pilar-cuerva-castillo el 7 de juliol de 2018.

Dávila, Mela (2011). ¿Es una obra, o es un documento? El Centro de Estudios y Documentación del MACBA. Dins Glòria Picazo (ed.): *Impasse 10. Libros de artista, ediciones especiales, revistas objetuales, proyectos editoriales, ediciones independientes*. Lleida: Ajuntament de Lleida: Centre d'Art La Panera, 301-308.

Dávila, Mela (2013). (Hacer) explotar el archivo: la fricción entre patrimonio artístico y documental en la institución artística contemporánea. *Revista de Occidente*, núm. 381 (febrer de 2013), 38-47.

Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya; CONCA (2017). *Museus 2030: Pla de museus de Catalunya*. Barcelona: Departament de Cultura: CONCA. Recuperat de: http://cultura.gencat.cat/web/.content/sscc/pla-museus-2030/documents/PMC_web.pdf el 19 de juliol de 2018.

Díaz, Albert; Folia, Marc (2018). Biblioteca i arxiu en un context museístic: Experiències LAM institucionals en el Museu del Disseny de Barcelona. 15èes Jornades Catalanes d'informació i documentació, *Barcelona, 10-11 de maig de 2018*. Recuperat de <http://www.cobdc.net/15JCID/wp-content/uploads/2018/05/Exp36.pdf> el 12 de juliol de 2018.

Estellés, Enrique; González, Fernando (2012). Towards an integrated crowdsourcing definition. *Journal of Information Science*, XX (X) 1-14.

Folia, Marc; Giralt, Olga. (2012). "La normalització de continguts en la documentació de les col·leccions dels objectes patrimonials municipals" [en línia]. BiD, 29. <http://bid.ub.edu/29/fofia1.htm> [consulta 7 juny 2018].

Fontdevila, Oriol (2012). De la revisió històrica a l'assaig de nous models de treball cultural. Dins: *Prototips en codi obert: primera etapa*. Barcelona: Fundació Antoni Tàpies. Recuperat de <https://issuu.com/lafundicio/docs/prototipsencodiobert-1a-etapa> el 7 de juliol de 2018.

García-Morales, Elisa (2012). MMB: camino hacia la gobernanza de la información. Ponència presentada a la IV Jornada de museus, gestió documental i arxiu. "Tecnologies i documents". 18 d'abril de 2012 al Museu Marítim de Barcelona.

Guanyabens, Nicolau (1998). El Museu Arxiu de Santa Maria. 50 anys d'una institució mataronina. *Lligall*, 13, 39-58.

Guasch, Anna Maria (2005). Los lugares de la memoria: el arte de archivar y recordar. *Materia*, 5, 157-183.

Heiden, Karin van der (2011). *Breve guía de archivo para diseñadores : diez consejos para ayudar a los diseñadores a evitar el desastre en el mantenimiento de un archivo*.

Barcelona: Centre de Documentació del Disseny Hub Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

International Council on Archives / Committee on Best Practices and Standards. (2012). Progress report for revising and harmonising ICA descriptive standards. Recuperat de: https://www.ica.org/sites/default/files/Report_for_revising_harmonising_description_standards.pdf el 21 de juliol de 2018.

Jones, Michael (2018). From catalogues to contextual networks: reconfiguring collection documentation in museums. *Archives and records*, 39:1, pp. 4-20.

Llanes-Padrón, Dunia; Pastor-Sánchez, Juan-Antonio (2017). Records in contexts: the road of archives to semantic interoperability. *Program*, vol. 51 Issue: 4, 387-405. Recuperat de <http://eprints.rclis.org/31993/1/record-in-context-ontology-paper-revised.pdf> el 21 de juliol de 2018.

Lorente, Jesús (dir); Almazán, David (coord.) (2003). *Museología crítica y arte contemporáneo*. Saragossa: Prensas Universitarias de Zaragoza.

Martínez-Alonso, José Luis (2004). Legislació i gestió documental en els arxius dels museus. *Lligall*, 22, 261-308.

Memòria MACBA 2016 (2017). Barcelona: Museu d'Art Contemporani de Barcelona. Recuperat de http://www.macba.cat/uploads/transparencia/2016_memoria.pdf el 14 de juliol de 2018.

Memòria MACBA 2017 (2018). Barcelona: Museu d'Art Contemporani de Barcelona. Recuperat de http://www.macba.cat/uploads/transparencia/Macba_Mem%C3%B2ria2017_cat.pdf el 28 d'agost de 2018.

Muñoz, Maite; Vega, Marta; Gallissà, Núria (2014). *Folding the exhibition*. Barcelona: Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA). Recuperat de <https://www.macba.cat/uploads/publicacions/foldingtheexhibition/Folding%20The%20Exhibition.pdf> el 20 de juliol de 2018.

Museu d'Art Contemporani de Barcelona (2016). *Memòria 2015*. Barcelona: MACBA. Recuperat de http://www.macba.cat/uploads/transparencia/b.2.3%202015_memoria.pdf, el 2 de juliol de 2018.

Museu del Disseny de Barcelona: 2014. Dossier de premsa. Barcelona: Museu del Disseny de Barcelona.

Museu del Disseny de Barcelona: memòria 2015 (2016). Barcelona: Museu del Disseny. Recuperat de http://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/sites/default/files/docs/memoria_2015_museu_del_disseny_de_barcelona_.pdf el 15 de juliol de 2018.

Museu del Disseny de Barcelona: memòria 2017: (2018) Barcelona: Museu del Disseny, Recuperat de http://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/sites/default/files/memoria_2017_museu_del_disseny_def_0.pdf el 15 de juliol de 2018.

Museu Marítim de Barcelona (2016). *Programa d'actuació 2017: Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona*. Barcelona: Museu Marítim de Barcelona. Recuperat de <http://mmb.cat/wp-content/uploads/2017/06/Pla-actuacio-2017.pdf> el 7 de juliol de 2018.

Museu Nacional d'Art de Catalunya: memòria 2016 (2017). Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya. Recuperat de http://www.museunacional.cat/sites/default/files/museu_nacional_memoria_2016_0.pdf el 19 de juliol de 2018.

Museu Nacional d'Art de Catalunya: memòria 2017 (2018). Barcelona: Museu Nacional d'Art de Catalunya. Recuperat de http://www.museunacional.cat/sites/default/files/memoria_2017.pdf el 29 d'agost de 2018.

Navarro, Jesús (1999). L'arxiu del museu. *Lligall*, 15, 47-73.

Observatori de Dades Culturals de Barcelona (2017). *Visitants 2016*. Barcelona: Institut de Cultura. Recuperat de: <http://barcelonadadescultura.bcn.cat/wp-content/uploads/2017/01/Dades-patrimoni-i-expos-2016.pdf> el 19 de juliol de 2018.

Petit, Conxi (2017). El pla estratègic de l'Arxiu Nacional de Catalunya. *Butlletí de l'Arxiu Nacional de Catalunya*, núm. 48, oct. 2017, 2-3.

Popovici, Bogdan (2016). Records in contexts: towards a new level in archival description?. Comunicació al congrés Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving, International Scientific Conference Proceedings, Radenci, April 13-15, 2016. Recuperat de http://www.pokarh-mb.si/uploaded/datoteke/Radenci/radenci_2016/013-031_popovici_2016.pdf el 21 de juliol de 2018.

Quílez Mata, Julio (2017). Integració d'arxius, museus i biblioteques amb tecnologies del web semàntic: de la modelització conceptual a la iniciativa Linked Open Data. *Lligall*, 40, 16-57.

Sans i Travé, Josep Maria (2014). Salvación y recuperación de archivos privados por parte del Arxiu Nacional de Catalunya (1980-2014). Ponència presentada a les *VI Jornadas de Patrimonio Histórico y Territorial: Patrimonio Olvidado, Patrimonio Recuperado*. Universidad de Cantabria: Santander-Laredo, 3 y 4 de abril de 2014. Recuperat de: https://issuu.com/anc_acciocultural/docs/2014_textos_de_l_anc_01 el 23 de juliol de 2018.

Santacana, Joan; Hernández, Francesc Xavier (2006). *Museología crítica*. Gijón: Trea.

Servei de Coordinació General d'Arxius. Direcció general d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni Cultural (2017). Informe del cens d'arxius de Catalunya (2015-2016): Informe de seguiment. Barcelona: Departament de Cultura. Recuperat de: http://cultura.gencat.cat/web/content/dgpc/arxius_i_gestio_documental/01_sistema_arxius_catalunya/instruments_del_sistema/Informe_cens_2016/censarxius.pdf, el 15 de juliol de 2018.

Solà, Fina (2003). *Els Arxius dels Museus. El cas del Museu Marítim de Barcelona*. Barcelona: Museu Marítim de Barcelona.

Solé, Núria (2012). *Arts combinatòries: un archivo en código abierto*. Ponència presentada al VI Encuentro de centros de documentación de arte contemporáneo, Vitòria, 7-8 novembre 2012.

Solé, Núria; Valdés, Linda (2012). *Arts combinatòries: un espai d'arxiu per a l'educació i la recerca*. Comunicació a la jornada L'era digital. Què estem fent els museus catalans?, dins del congrés MuseumNext, Barcelona, 23 maig 2012. Enregistrament de vídeo. Recuperat de: <http://www.museunacional.cat/ca/canal-multimedia/V?page=3> el 27 de juliol de 2018.

Soler, Joan (2016). La digitalització als arxius històrics: un debat necessari. *Lligall*, 39, pp. 12-14.

Sulé, Andreu (2017). Records in Contexts: la descripció arxivística en ebullició. *Blok de BiD*. Barcelona: Facultat de Biblioteconomia i Documentació. Recuperat de <http://www.ub.edu/blokdebid/ca/content/records-contexts-la-descripcio-arxivistica-en-ebullicio> el 21 de juliol de 2018.

Terradellas, Enric (2012). L'ús de Twitter en el món dels arxius. *Lligall*, 33-34, pp. 35-63.

Uribe, Francesc; Garcia-Franquesa, Eulàlia (2005). La interoperativitat de les eines de descripció de museus, arxius i biblioteques. *Lligall*, 24, 223-240.

Valdés, María del Carmen (1999). La difusión cultural en el museo: Servicios destinados al gran público. Gijón: Trea.

Vincent, Suzanne (1996). Gestion, traitement, conservation et diffusion des documents dans les musées: la place de l'archiviste. *Archives*, hivern 1996, vol. 27, núm. 3, 53-77. Reciperat de http://www.archivistes.qc.ca/cora/afficheFic.php?fic=vol27_3/27-3-vincent.pdf el 23 de novembre 2017.

Zamora, Jaume (2014). El 8è Laboratori d'arxius municipals: com hem arribat fins aquí i conclusions a l'entorn dels fons privats en arxius públics. *Lligall*, 37, 16-27.

Recursos web

Arxius en línia a: <http://arxiusenlinia.cultura.gencat.cat/ArxiusEnLinia/>

Cercador d'Arxius: <http://arxius.cultura.gencat.cat/cercadors/Directori>

Col·leccions Especials de les Biblioteques de Catalunya:
<http://colleccionsespecials.csuc.cat/?q=ca/content/col%C2%B7leccions>

Departament de Cultura. *Museus*.

http://cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgpc/temes/museus/.

Web del Museu d'Art Contemporani de Barcelona: <https://www.macba.cat>

Web del Museu del Disseny de Barcelona:
<http://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/ca>

Web del Museu Nacional d'Art de Catalunya: www.museunacional.cat/ca

Web del Museu Marítim de Barcelona: <https://mmb.cat>

Web de la Fundació Joan Miró: <https://www.fmirobcn.org>

Web de la Fundació Antoni Tàpies: <https://fundaciotapies.org/>

9 Annexes

9.1 Annex 1: Relació de museus de Catalunya

Relació dels museus registrats en el Registre de Museus de Catalunya, obtinguts de: *Museus registrats de Catalunya*. Generalitat de Catalunya: Departament de Cultura. 24 gener 2017. Recuperat de <http://cultura.gencat.cat/ca/detall/Articles/Museus-registrats-de-Catalunya> el 23 novembre 2017.

Número en el Registre de Museus	Nom del museu	Localitat
1	Museu de Granollers	Granollers
2	Museu de les Terres de l'Ebre	Amposta
3	Museu Etnològic del Montseny. La Gabella	Arbúcies
4	Vinseum. Museu de les Cultures del Vi de Catalunya	Vilafranca del Penedès
5	Museu d'Art Modern de Tarragona	Tarragona
6	Museu de Gavà	Gavà
7	Can Quintana. Museu de la Mediterrània	Torroella de Montgrí
8	Fundació Joan Miró	Barcelona
9	Museu d'Art de Girona	Girona
10	Museu de l'Estampació de Premià de Mar	Premià de Mar
11	Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles	Banyoles
12	Museu Picasso	Barcelona
13	Museu de Ciències Naturals de Barcelona	Barcelona
16	Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia	Igualada
17	Museu Comarcal de la Conca de Barberà	Montblanc
18	Museu de la Garrotxa	Olot
19	Museu de Reus Salvador Vilaseca	Reus
20	Museu Diocesà i Comarcal de Solsona	Solsona
21	Museu de la Música	Barcelona
22	Museu Frederic Marès	Barcelona
23	Museu del Càntir d'Argentona	Argentona
24	Museu de Terrassa	Terrassa
25	Museu de Valls	Valls
26	Museu d'Història de Sabadell	Sabadell
27	Museu d'Art de Sabadell	Sabadell
29	Museu Arxiu Municipal de Calella Josep M. Codina i Bagué	Calella
30	Museu Molí Paperer de Capellades	Capellades
31	Museu de l'Empordà	Figueres
32	Teatre-Museu Dalí	Figueres
33	Museu Comarcal de Manresa	Manresa
34	Museu de Mataró	Mataró
35	Museu del Suro de Palafrugell	Palafrugell
36	Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona	Barcelona
38	Museu Municipal Josep Aragay	Breda
39	Museu Diocesà d'Urgell	Seu d'Urgell, la

40	Museu del Cau Ferrat	Sitges
41	Museu Diocesà de Tarragona	Tarragona
42	Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa	Terrassa
43	Museu Marítim de Barcelona	Barcelona
45	Museu Geològic del Seminari de Barcelona	Barcelona
46	Museu Monestir de Pedralbes	Barcelona
49	Musèu dera Val d'Aran	Vielha e Mijaran
50	Museu d'Història de Girona	Girona
51	Museu d'Art Jaume Morera	Lleida
53	Museu Municipal de Llivia	Llivia
54	Museu Darder. Espai d'Interpretació de l'Estany	Banyoles
55	Museu del Joguet de Catalunya	Figueres
56	Museu d'Història de la Ciutat	Sant Feliu de Guíxols
57	Museu Episcopal de Vic	Vic
58	Museu Romàntic Can Papiol	Vilanova i la Geltrú
61	Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya	Terrassa
63	Museu d'Arenys de Mar	Arenys de Mar
66	Museu Torre Balldovina	Santa Coloma de Gramenet
67	Museu de Montserrat	Monistrol de Montserrat
69	Museu Comarcal de Berga	Berga
70	Museu Nacional d'Art de Catalunya	Barcelona
71	Museu-Arxiu Tomàs Balvey	Cardedeu
72	Museu Comarcal de Cervera	Cervera
73	Museu de la Vida Rural	Espluga de Francolí, l'
74	Tresor de la Catedral de Girona	Girona
77	Museu de l'Hospitalet	Hospitalet de Llobregat, l'
78	Museu Etnogràfic de Ripoll. Antic Museu Folklòric Parroquial	Ripoll
79	Museu del Futbol Club Barcelona	Barcelona
80	Museu Comarcal de l'Urgell	Tàrraga
81	Biblioteca-Museu Víctor Balaguer	Vilanova i la Geltrú
82	Thermalia. Museu de Caldes de Montbui	Caldes de Montbui
84	Museu d'Alcover	Alcover
87	Museu del Mar de Lloret de Mar	Lloret de Mar
92	Museu Municipal de Nàutica del Masnou	Masnou, el
93	Museu de l'Institut Botànic de Barcelona	Barcelona
96	Museu de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont	Sabadell
97	Museu Maricel	Sitges
98	Museu Romàntic Can Llopis	Sitges
101	Museu d'Història de Cambrils	Cambrils
102	Museu de Badalona	Badalona
103	Museu de la Noguera	Balaguer
104	Museu d'Arqueologia de Catalunya	Barcelona

108	Museu Etnològic de Barcelona	Barcelona
114	Museu del Ferrocarril de Catalunya	Vilanova i la Geltrú
116	Fundació Antoni Tàpies	Barcelona
119	Museu Arxiu de Santa Maria	Mataró
125	Terracotta Museu de Terrissa i Ceràmica Industrial de la Bisbal	Bisbal d'Empordà, la
126	Museu de les Mines de Cercs	Cercs
129	Ecomuseu de les Valls d'Àneu	Esterrri d'Àneu
132	Museu de la Conca dellà	Isona i Conca Dellà
136	l'Enrajolada, Casa Museu Santacana	Martorell
137	Museu Municipal Vicenç Ros	Martorell
140	El Cau de la Costa Brava-Museu de la Pesca	Palamós
144	Museu del Disseny de Barcelona	Barcelona
145	Museu d'Art Contemporani de Barcelona	Barcelona
149	Museu Municipal de la Pagesia	Castellbisbal
152	Museu d'Història de Catalunya	Barcelona
156	Museu Deu	Vendrell, el
158	Museu Municipal de Montmeló	Montmeló
161	Museu de Lleida: Diocesà i Comarcal	Lleida
162	Museu Municipal Joan Abelló	Mollet del Vallès
163	Museu del Cinema. Col·lecció Tomàs Mallol	Girona
164	Museu de Premià de Dalt	Premià de Dalt
168	Museu de Guissona Eduard Camps i Cava	Guissona
170	Museu de la Xocolata	Barcelona
171	Vil·la Casals-Museu Pau Casals	Vendrell, el
173	Ecomuseu-Farinera de Castelló d'Empúries	Castelló d'Empúries
174	Museu del Ter	Manlleu
175	Casa Museu Verdaguer	Folgueroles
176	Fundació Palau. Centre d'Art	Caldes d'Estrac
177	Museu de l'Anxova i de la Sal	Escala, l'
178	Museu dels Sants d'Olot	Olot
179	Museu i Poblats Ibèric de Ca N'Oliver. Museu d'Història de Cerdanyola	Cerdanyola del Vallès
180	Museu d'Art de Cerdanyola. Can Domènech	Cerdanyola del Vallès
182	Museu d'Història dels Jueus	Girona
184	Museu d'Història de la Immigració de Catalunya	Sant Adrià de Besòs
185	Museu de Tortosa. Històric i Arqueològic de les Terres de l'Ebre	Tortosa
187	Fundació Apel·les Fenosa	Vendrell, el
2000	Museu Nacional Arqueològic de Tarragona	Tarragona

9.2 Annex 2: Dades sobre arxius en els museus de Barcelona

Elaboració pròpia a partir de les dades extretes de les pàgines web dels museus de la ciutat de Barcelona que apareixen registrats en el Registre de Museus de Catalunya.

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
8	Fundació Joan Miró	Assumit per Departament de Col·lecció	Col·lecció d'obra en paper i documents relacionats amb Joan Miró: 10.000 peces entre dibuixos preparatoris, maquetes i anotacions. També col·lecció d'obra gràfica i llibres de bibliòfil. Fons documental amb correspondència, invitacions, fotografies i altres materials. Arxiu de Josep Lluís Sert.	Dona notícia de l'existència de fons d'arxiu.	https://www.fmirobcn.org/ca/col-leccio/arxiu/	Joan Miró	Privada (Fundació Joan Miró)	Si

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
12	Museu Picasso	Existeix servei de biblioteca. No s'esmenta si assumeix les funcions d'arxiu.	No s'esmenta	Sense informació a la web	http://www.bcn.cat/museupicasso/ca/recerca/biblioteca/servei-biblioteca.html	Picasso	Public / Privada (Fundació amb participació pública)	Dubtós
13	Museu de Ciències Naturals de Barcelona	Assumit pel Centre de Documentació	Fons dels museus precedents: Francesc Martorell (1878); Museu Martorell / Museo de Ciencias Naturales des de la seva fundació (1882); Parc Zoològic de Barcelona (1892); Junta Municipal de Ciencias Naturales (1906-1916);	Es difon el servei de consulta i reproducció de documents d'arxiu.	https://museuciencias.cat/area-cientifica/centre-de-documentacio/pressentacio/arxiu/	Ciències naturals	Pública (Consorci Generalitat, Ajuntament Barcelona)	Si

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
			<p>Junta de Ciències Naturals de Barcelona i posteriorment de Catalunya i les seves instal·lacions (Museu de Ciències Naturals, Aquari, Zoo, Hivernacle, Umbracle) (1917-1940); Instituto Municipal de Ciencias Naturales (Museu de Geologia i Museu de Zoologia)(1941-1955); 1956-2010, documentació tant del Museu de Zoologia de Barcelona com al Museu de Geologia de Barcelona, i des del 2000, al Museu de Ciències Naturals de la</p>					

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
			Ciutadella, posteriorment Museu de Ciències Naturals de Barcelona.					
21	Museu de la Música	Assumit per Departament de Col·lecció	Comprèn donacions i llegats de músics com Isaac Albéniz, Enric Granados, Joaquim Malats, Joan Manén i Miquel Llobet, entre d'altres. Conserva partitures manuscrites originals, fotografies, documentació administrativa i una col·lecció epistolar molt notable. És una referència bàsica per a l'estudi de la	Informació sobre fons d'arxiu i accés a les descripcions i documents digitalitzats al web.	https://arxiu.mu.seumusica.bcn.cat/	Música a la Catalunya dels segles XIX i XX.	Pública (Consorti)	Si

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
			música a la Catalunya dels segles XIX i XX.					
22	Museu Frederic Marès	Centre de Documentació i Recerca que assumeix les funcions d'arxiu.	Del context relacionat amb Marès en formen part els fons de personalitats del món de la cultura, com l'escriptor i dibuixant Eveli Bulbena i el dramaturg i periodista Conrad Roure. Igualment, els fons d'entitats com l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi, la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando o el Cercle Artístic de Sant Lluc.	Dona notícia de l'existència dels fons d'arxiu.	http://w110.bcn.cat/museufredericmares/ca/centre-de-documentacio-i-recerca?services=0	Vida artistico-cultural de Barcelona; ensenyament de les belles arts a Barcelona; col·leccionisme d'art del segle XX; antiquariat; història de l'escultura hispànica	Pública (ICUB)	Si

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
36	Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona	Existeix servei de biblioteca. No s'esmenta si assumeix les funcions d'arxiu.	No s'esmenta	S'esmenta l'existència de la producció fotogràfica i documental del fons del Museu.	http://ajuntament.barcelona.cat/museuhistoria/ca	Història de Barcelona	Pública (ICUB)	Dubtós
43	Museu Marítim de Barcelona	Departament d'Arxiu General	Té fons d'associacions, institucions, empreses i personals	Difon els seus serveis: de consulta, instruments de descripció, activitats i sistema de gestió documental del museu.	http://www.mmb.cat/centre_informacio.php?idm=1&pagina=5&codi_subseccio=53&codi_plana=411&estic=2	Cultura marítima catalana	Consorti (Diputació de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Autoritat Portuària)	Si

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
							de Barcelona)	
45	Museu Geològic del Seminari de Barcelona	Existeix servei de biblioteca. No s'esmenta si assumeix les funcions d'arxiu.	Fons Almera, Vidal, Font, Faura, Bataller, Via, Candel, Solé Sabarís, etc.	S'esmenta que existeix un arxiu, sense especificar si hi ha servei de consulta externa o altres serveis.	http://www.mgsb.es/La%20Coleccion.htm	Paleontologia	Privada (Seminari de Barcelona)	Dubtós
46	Museu Monestir de Pedralbes	No s'esmenta	Custòdia de manuscrits, que formen part de l'arxiu del monestir.	No dona informació al web sobre usos dels arxius.	http://monestirpedralbes.bcn.cat/ca/col%C2%BD7leccions/manuscrits	Conjunt patrimonial del Monestir de Pedralbes	Pública (ICUB)	No

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
70	Museu Nacional d'Art de Catalunya	Departament d'Arxiu	Fons de la Comissió Organitzadora d'Exposicions de l'Ajuntament de Barcelona (1891-1922, 1942 i 1944); Fons del Museu d'Art Modern (1973-1990). Fons del Museu d'Art de Catalunya (1960-1990). Fons del Gabinet Numismàtic de Catalunya (1932-1990). Fons de la Biblioteca d'Història de l'Art (1940-1990). Fons del Gabinet de Dibuixos i Gravats. Fons del Museu Nacional d'Art de Catalunya (des de	S'esmenten alguns dels fons custodiats i el servei de consulta.	http://www.museunacional.cat/ca/arxiu	Art Català	Consorti (Ajuntament de Barcelona, Generalitat, Ministerio de Cultura)	Si

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
			1991). Fons personals. Fons d'empreses					
79	Museu del Futbol Club Barcelona	No s'esmenta	No s'esmenta	Cap informació sobre servei d'arxiu.	https://www.fcbarcelona.es/ca/mp-nou/ficha/museo-fcb	Futbol Club Barcelona	Privada	No
93	Museu de l'Institut Botànic de Barcelona	Existeix servei d'arxiu	El fons documental de l'Arxiu Històric de l'Institut Botànic de Barcelona (IBB) està constituït pels documents produïts i rebuts pels botànics vinculats a la Junta de Ciències Naturals de Barcelona (1906-1935) i a l'IBB (1935-1994). El volum més important el	Es difon el servei de consulta i reproducció de documents d'arxiu.	http://www.ibb.csic.es/ca/documentacio/arxiu/	Botànica	Pública (Consorti Ajuntament de Barcelona, Generalitat)	Si

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
			<p>conformen els documents de Pius Font i Quer (1888-1964), Antoni de Bolòs Vayreda (1940-1964) i Oriol de Bolòs Capdevila (1964-1984) situats cronològicament en els períodes que van regentar la direcció de l'IBB. Existeix una altra part de documentació formada pels fons personals dels botànics Ramon Masferrer Arquimbau (1850-1884), Frederic Trèmols Borrell (1831-1900), Estanislau Vayreda Vila (1848-1901), Ramon de Bolòs Saderra (1852-</p>					

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
			1914), Joan Cadevall Diars (1846-1921), Josep Cuatrecasas Arumí (1903-1996) i Carlos Pau Español (1857-1937). Aquests foren reunits per Pius Font Quer					
104	Museu d'Arqueologia de Catalunya	Només servei de biblioteca, que sembla que custodia l'arxiu històric del museu.	Fons Colominas/Rubiralta	No dona informació al web sobre usos dels arxius.	http://www.macc.cat/	Arqueologia de Catalunya	Pública (Generalitat)	Dubtós
108	Museu Etnològic de Barcelona	Existeix servei de biblioteca. No	No s'esmenta	No dona informació al web sobre usos dels arxius.	http://ajuntament.barcelona.cat/museuetnologic/ca	Etnologia de Catalunya i el món	Pública (ICUB)	Dubtós

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
		s'esmenta si assumeix les funcions d'arxiu.						
116	Fundació Antoni Tàpies	Servei d'arxiu	Arxiu d'Antoni Tàpies	Difusió d'activitats educatives realitzades a partir d'una plataforma d'accés públic als documents custodiats.	https://www.fundaciotapies.org/site/spip.php?rubrique1164	Antoni Tàpies	Privada (Fundació Antoni Tàpies)	Si
144	Museu del Disseny de Barcelona	Assumit pel Centre de Documentació	Recull fons privats d'empreses, entitats i professionals relacionats amb les arts decoratives i el disseny	Difusió de serveis associats als arxius. Fitxes de fons. Publicació de descripcions a Internet i accés a documents digitalitzats.	http://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/ca/centredo/arxius	Disseny, arts decoratives	Pública (ICUB)	Si

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
145	Museu d'Art Contemporani de Barcelona	Servei d'arxiu independent	Pere Sousa, Joan Brossa; ADAG; Xavier Miserachs	Difusió de serveis associats als arxius. Fitxes de fons. Creació d'activitats pròpies vinculades als arxius.	http://www.maca.cat/ca/arxiu	Art contemporani	Pública (Consorti Ajuntament de Barcelona, Generalitat)	Si
152	Museu d'Història de Catalunya	No s'esmenta	Custòdia d'un fons fotogràfic sobre la guerra civil	No dona informació al web sobre usos dels arxius.	http://memoria.gencat.cat/ca/que-fem/informacio-i-documentacio/entre-de-documentacio/arxiu-fotografic-de	Història de Catalunya	Pública (Generalitat)	No

Núm. Registre de Museus	Nom del museu	Servei d'arxiu	Custòdia de fons privats	Difusió d'activitats i serveis	Lloc web	Temàtica	Titularitat	Candidat inclusió a l'estudi
					bombardeigs-durant-la-guerra-civil-espanyola/			
170	Museu de la Xocolata	No s'esmenta	No s'esmenta	Cap informació sobre servei d'arxiu.	http://www.mu-seuxocolata.cat/	Xocolata	Privada	No

9.3 Annex 3: Relació de centres d'arxiu de Catalunya

Relació de centres d'arxiu recuperats utilitzant els cercadors Arxius en Línia, Cercador d'Arxius i Col·leccions Especials de les Biblioteques de Catalunya. D'aquest darrer recurs s'han indicat els centres que custodien fons d'arxiu respecte als que contenen només col·leccions factícies o material publicat. S'han marcat els centres museístics que custodien arxius i també els que apareixen esmentats més d'un cop en els cercadors, per tal de valorar el grau de repetició entre ells.

CODI DE COLOR	SIGNIFICAT
Arxiu	Arxiu esmentat en més d'un cercador
Arxiu de Museu	Arxiu dins d'un centre museístic
Arxiu	Esmentat a les Col·leccions Especials de les Biblioteques Catalanes (custodien fons d'arxiu)

Nom del centre	Cercador on apareix
Arxiu Comarcal Alt Camp	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Alt Empordà	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Alt Penedès	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Alt Urgell	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Alta Ribagorça	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Anoia	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Bages	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Baix Camp	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Baix Ebre	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Baix Empordà	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Baix Llobregat	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Baix Penedès	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Barcelonès	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Berguedà	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Cerdanya	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Conca de Barberà	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Garraf	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Garrigues	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Garrotxa	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Gironès	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Maresme	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Montsià	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Noguera	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Osona	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Pallars Jussà	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Pallars Sobirà	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Pla de l'Estany	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Pla d'Urgell	Arxius en línia

Arxiu Comarcal Priorat	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Ribera d'Ebre	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Ripollès	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Segarra	Arxius en línia
Arxiu Comarcal Segrià	Arxius en línia
Arxiu Històric Cardona	Arxius en línia
Arxiu Històric de Girona	Arxius en línia
Arxiu Històric de Lleida	Arxius en línia
Arxiu Històric de Tarragona	Arxius en línia
Arxiu Històric General Aran	Arxius en línia
Arxiu Històric Hostalric	Arxius en línia
Arxiu Municipal Argentona	Arxius en línia
Arxiu Municipal Castellbisbal	Arxius en línia
Arxiu Municipal Castelló d'Empúries	Arxius en línia
Arxiu Municipal Montornès del Vallès	Arxius en línia
Arxiu Municipal Palafrugell	Arxius en línia
Arxiu Municipal Salt	Arxius en línia
Arxiu Municipal Sant Adrià del Besòs	Arxius en línia
Arxiu Municipal Sant Feliu de Guíxols	Arxius en línia
Arxiu Municipal Torredembarra	Arxius en línia
Arxiu Nacional de Catalunya	Arxius en línia
Dipòsit Arxius de Cervera	Arxius en línia
Arxiu Biblioteca del Pavelló de la República	Cercador d'arxius
Arxiu Capitular de la Santa Església Catedral Basílica de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu de l'Agència Catalana de la Joventut	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu de l'Agència Catalana de l'Aigua	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu de l'Agència de Residus de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu de l'Agència Tributària de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu de l'Institut Català de la Salut (Centre Corporatiu)	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu de l'Institut Català del Sòl	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Consorci d'Educació de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament d'Afers i Relacions Institucionals i Exteriors i Transparència	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Rural	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament de Cultura	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament de Governació, Administracions públiques i Habitatge	Cercador d'arxius

Arxiu Central Administratiu del Departament de Justícia	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament de la Presidència	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament de Salut	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament de Territori i Sostenibilitat	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (Treball)	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament d'Empresa i Coneixement	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament d'Ensenyament	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Departament d'Interior.	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Memorial Democràtic	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Servei Català de la Salut	Cercador d'arxius
Arxiu Central Administratiu del Servei d'Ocupació de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Central de la Ciutat de la Justícia de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Central de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Central de l'Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions	Cercador d'arxius
Arxiu Central de Ponti & Partners, SLP	Cercador d'arxius
Arxiu Central del Registre Civil de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Central del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i de l'Audiència Provincial de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Central d'Infraestructures.cat	Cercador d'arxius
Arxiu de la Corona d'Aragó	Cercador d'arxius
Arxiu de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi	Cercador d'arxius
Arxiu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres	Cercador d'arxius
Arxiu de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu de la Sindicatura de Comptes de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu de la Universitat Oberta de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu de la Universitat Politècnica de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu de la Universitat Pompeu Fabra	Cercador d'arxius
Arxiu de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament	Cercador d'arxius
Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans	Cercador d'arxius
Arxiu de l'Orfeó Català	Cercador d'arxius
Arxiu del Col·legi de Metges de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu del Foment del Treball Nacional	Cercador d'arxius
Arxiu del Monestir de Sant Pere de les Puel·les	Cercador d'arxius
Arxiu del Museu Nacional d'Art de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu del Parlament de Catalunya	Cercador d'arxius

Arxiu del Port de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Diocesà de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Fotogràfic de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu General de la Diputació de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu General de la Subdelegació del Govern a Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu General del Museu Marítim de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Històric de Comissions Obreres de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Històric de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Històric de la Companyia de Jesús de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Històric de la Fundació Privada Casa de Misericòrdia de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau	Cercador d'arxius
Arxiu Històric de Protocols de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu i Biblioteca del Deganat dels registradors de la Propietat, Mercantils i de Béns Mobles de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Joan Pelegrí	Cercador d'arxius
Arxiu Judicial Territorial de la Ciutat de la Justícia de Barcelona i Hospitalet de Llobregat	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal Contemporani de Barcelona	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte de Ciutat Vella	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte de Gràcia	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte de l'Eixample	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte de les Corts	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte de Nou Barris	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte de Sant Andreu	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte de Sant Martí	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte de Sarrià-Sant Gervasi	Cercador d'arxius
Arxiu Municipal del Districte d'Horta-Guinardó	Cercador d'arxius
Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi	Cercador d'arxius
Arxiu Provincial de l'Escola Pia de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Provincial dels Caputxins de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Provincial dels Franciscans de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Zerkowitz	Cercador d'arxius
Centre de Documentació Històrico-Social. Ateneu Enciclopèdic Popular	Cercador d'arxius
Consorci Administració Oberta de Catalunya	Cercador d'arxius
Institut Amatller d'Art Hispànic	Cercador d'arxius
Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Cartoteca de Catalunya	Cercador d'arxius
Arxiu Històric de Girona	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes

Biblioteca Artur Martorell	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Biblioteca Ateneu Barcelonès	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Biblioteca de Comerç i Turisme de la Generalitat	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Biblioteca de Montserrat	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Biblioteca Episcopal del Seminari de Barcelona	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Casa Àsia	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Centre de Documentació i Museu Tèxtil	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Consell Català de l'Esport. Biblioteca de l'Esport	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Direcció General de Cultura Popular i Tradicional	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Fundació Privada d'Entitats Culturals de Badia del Vallès	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Mapes antics del Centre Excursionista de Catalunya	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Museu Marítim de Barcelona	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Museu Nacional d'Art de Catalunya	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Reial Acadèmia de Bones Lletres	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Societat Coral Erato	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Universitat Ramon Llull	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes
Ajuntament de Barcelona (Biblioteques Ajuntament Barcelona)	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Ajuntament de Manlleu	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Biblioteca de Catalunya	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Biblioteca Museu Víctor Balaguer	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Centre de Documentació de l'Orfeó Català - Palau de la Música Catalana	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)

Centre de Documentació de VINSEUM	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Centre de Documentació i Museu de les Arts Escèniques	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Centre de Lectura de Reus	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Centre Excursionista de Catalunya	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Escola Superior de Música de Catalunya	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Filmoteca de Catalunya	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Fundació Bosch i Cardellach	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Institut d'Estudis Catalans	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Institut de Seguretat Pública de Catalunya	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Institut d'Estudis Ilerdencs	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Rosa Sensat	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Universitat de Barcelona (UB)	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Universitat de Girona (UdG)	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Universitat de Lleida (UdL)	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Universitat de Vic (Uvic-UCC)	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)
Universitat Pompeu Fabra (UPF)	Col·leccions Especials de les biblioteques catalanes (té fons d'arxiu)

9.4 Annex 4: Comunicació sobre el servei d'arxiu via *Twitter*

Extracció de les comunicacions publicades a la xarxa social *Twitter* per part dels comptes dels serveis d'arxiu o bé des dels comptes dels museus referint-se a ells.

Període abastat: gener 2016 – juny 2018.

No s'han considerat *retwitts* procedents d'altres comptes.

S'han inclòs els *twitts* dels responsables dels serveis d'arxiu dels centres.

Centre	Nom usuari	Nombre de <i>twitts</i> i temàtica, per any i mes	Totals	Observacions
Museu del Disseny	@dissenydoc	2018 maig: 4 (fons arxiu), 1 (objectes enllaçats)	5	Alguns <i>twitts</i> del responsable del CDOC (@albertdiazmota)
		2017 novembre: 1 (fons arxiu) setembre: 1 (materials especials) juny: 1 (altres arxius)	3	
		2016 novembre: 2 (fons arxiu) octubre: 2 (fons arxiu), 1 (activitats) abril: 1 (activitats), 2 (fons arxiu) febrer: 1 (fons arxiu)	9	
MNAC	@MuseuNac_Cat	2018 juny: 1 (efemèrides)	1	
		2017 Sense activitat	0	
		2016 juny: 1 (fons arxiu)	1	
MACBA	@MACBA_Barcelona	2018 juny: 1 (info. general), 1 (fons arxiu) abril: 1 (procés tècnic), 1 (activitats) març: 1 (serveis)	14	Durant 2018: hashtag #ArxiuMACBA

		febrer: 1 (visita), 2 (info. general), 1 (fons arxiu), 1 (taller) gener: 4 (exposicions)		
		2017 desembre: 1 (exposicions), 1 (taller) novembre: 1 (exposicions), 1 (fons arxiu) agost: 1 (fons arxiu), 1 (info. general) maig: 1 (oferta feina) abril: 3 (conceptualització arxiu)	10	
		2016 desembre: 1 (fons arxiu) octubre: 1 (campanyes) agost: 1 (info. general) juliol: 2 (info. general) març: 1 (info. general)	6	
Fundació Joan Miró	@fundaciomiro	2018 febrer: 1 (fons arxiu)	1	
		2017 Sense activitat	0	
		2016 novembre: 1 (visita)	1	
Fundació Antoni Tàpies	@fundaciotapies	2018 juny: 1 (activitats) març: 1 (fons arxiu) gener: 2 (fons arxiu)	4	La major part són <i>twitts</i> de la responsable de l'arxiu (@NuriaSBardalet)
		2017 Gener: 1 (activitats)	1	
		2016 octubre: 1 (assistència congrés) juny: 1 (fons arxiu) maig: 1 (activitats)	6	

		abril: 1 (visita) març: 1 (fons arxiu) gener: 1 (serveis)		
Museu Marítim de Barcelona	@arxiuummb	2018 juny: 2 (efemèrides), 1 (blog), 5 (congrés propi) maig: 2 (activitats), 1 (congrés propi) abril: 5 (congrés propi), 1 (activitats) març: 4 (activitats), 4 (congrés propi), 6 (assistència jornades), 1 (efemèrides) febrer: 2 (efemèrides), 1 (jornades), 1 (visites rebudes), 1 (altres arxius) gener: 1 (altres arxius), 5 (efemèrides)	43	Molta activitat <i>retwittejant</i> twitts del MMB i d'altres usuaris de l'entorn arxivístic i museístic
		2017 desembre: 2 (efemèrides) novembre: 5 (efemèrides) octubre: 4 (efemèrides), 1 (blog) setembre: 3 (efemèrides) juliol: 4 (efemèrides), 3 (altres arxius), 1 (SGD), 1 (blog) juny: 4 (efemèrides), 5 (altres arxius), 2 (activitats), 14 (participació activitats museu), 3 (serveis), 4 (fons arxiu) maig: 4 (efemèrides), 1 (jornades), 1 (fons arxiu), 1 (altres arxius) abril: 3 (efemèrides), 1 (altres arxius), 2 (blog), 1 (visites) març: 7 (SGD), 3 (efemèrides) febrer: 4 (efemèrides), 3 (altres arxius), 1 (activitats)	96	

		gener: 1 (activitats), 3 (efemèrides), 1 (serveis), 3 (jornades)		
--	--	---	--	--

9.5 Annex 5: Qüestionari sobre arxius de museus

Qüestionari sobre arxius de museus

Màster en Arxivística i Gestió de Documents.

Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (ESAGED)

Treball Final de Màster – Montse Peris Giner

Nom de l'informant: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

Correu electrònic de contacte: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

Telèfon de contacte: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

Data de l'entrevista: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

Bloc I - IDENTIFICACIÓ DEL CENTRE

Dades identificatives del museu al qual pertany el servei d'arxiu enquestat

1. Nom del centre mare

Nom del centre al qual pertany el servei d'arxiu

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

2. Forma jurídica del museu

Centre públic

Privat

Públic/privat

Consorci

Titularitat: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

3. Pressupost anual

Assenyala el rang en el que es situa el pressupost anual del museu en el darrer exercici del qual es tinguin dades

>15 M€

10-15 M€

5-10 M€

- 1-5 M€
- 0,5-1 M€

4. Nombre de peces de la col·lecció

Nombre aproximat de peces de les col·leccions del fons del museu. No comptabilitzar els fons d'arxiu.

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

5. Personal intern

Personal estructural pertanyent a la plantilla del museu. Indicar nombre de persones

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

6. Personal col·laborador

Nombre de persones que col·laboren conjunturalment amb el museu en l'actualitat, sense pertànyer a la plantilla del centre.

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

SERVEI D'ARXIU

Informació referent a la unitat responsable dels arxius dins del museu

7. Responsable de les funcions d'arxiu

Unitat administrativa que té la responsabilitat del servei relacionat amb els arxius

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

8. Dependència jeràrquica dins del centre mare

Quina posició jeràrquica té el servei d'arxiu dins de l'organigrama de la institució mare?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

9. Equipament d'arxiu

Assenyalar de quins d'aquests equipaments d'arxiu es disposa. *Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.*

- Dipòsit d'emmagatzematge
- Espai de recepció (zona bruta)

- Taller de restauració
- Zona de tractament tècnic
- Sala de consulta
- Biblioteca
- Sala d'actes
- Sales per tallers i activitats
- Espai per exposicions
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

10. Perfil professional del responsable del servei d'arxiu

En quina àrea de coneixement o camp d'activitat s'inscriu el responsable del servei d'arxiu (diplommat / llicenciat / graduat / màster..... en arxivística / biblioteconomia-documentació/ gestió cultural / història...)

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

11. Personal del servei d'arxiu

Indicar el personal amb el que es compta per prestar el servei d'arxiu: nombre, perfil professional i tipus de relació laboral. Ex: 1 px tècnic d'arxiu, interina; 2 px informadors, subcontractació

Nombre de persones	Perfil professional/tasques	Relació laboral

SERVEIS

Serveis que presta el servei d'arxiu

12. Nombre d'hores d'obertura setmanals

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

13. Quins serveis s'ofereixen?

Assenyala els serveis d'aquesta llista que són oferts pel servei d'arxiu.

- Consulta de fons d'arxiu
- Consulta d'instruments de descripció
- Resolució de consultes específiques
- Reproducció de documents
- Visites guiades
- Tallers i recursos didàctics
- Serveis bibliotecaris
- Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

FONS D'ARXIU EXTERNS: ADQUISICIÓ

Dades referents a la incorporació de fons d'arxiu externs, no generats pel museu.

14. Fons de procedència externa

Indicar el nombre dels fons d'arxiu de productors externs a la institució que són custodiats pel servei d'arxiu, segons aquestes tipologies:

- Institucions [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)
- Associacions i fundacions [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)
- Comercials i empreses [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)
- Familiars [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)
- Personals [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)
- Col·leccions [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)
- Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

15. Política d'adquisició de fons d'arxiu externs

Existeix una política d'adquisició de fons d'arxiu definida? Quins eixos té: temàtics, cronològics, de productors rellevants?

[Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

16. L'adquisició de fons d'arxiu està alineada amb la política de desenvolupament de les col·leccions del museu?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

17. Hi ha una actuació proactiva per aconseguir nous fons o només s'incorporen els fons com a resultat de la iniciativa dels donants?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

18. Quines són les circumstàncies i causes habituals de l'entrada de nous fons?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

19. Forma d'adquisició de fons externs

Indicar quines formes d'adquisició de fons externs s'utilitzen:

- Dipòsit
- Donació
- Comodat
- Compra
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

FONS D'ARXIU EXTERNES: TRACTAMENT

Dades referents al tractament arxivístic que es dona als fons d'arxiu generats externament al museu.

20. Classificació dels fons

Com es fa la classificació dels fons? Són utilitzats models uniformes de quadres de classificació o aquests es creen específicament per a cada fons?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

21. Quina proporció dels fons d'arxiu externs estan descrits?

Indicar un percentatge aproximat de fons d'arxiu sobre els quals s'ha realitzat una descripció arxivística, al menys a nivell de sèrie documental.

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

22. Nivell de descripció

La descripció arxivística es fa a nivell de fons, sèrie, unitat composta, unitat simple? Amb quin criteri o en quins casos s'empra cada nivell?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

23. Indexació

S'assignen descriptors de matèria, de lloc o autoritats de nom de persona, família o entitat?

- Descriptors de matèria
- Descriptors geogràfics
- Autoritats de nom de persones, famílies o entitats
- Altres Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

24. Normalització de termes

S'utilitzen tesaurus o fonts d'autoritats per normalitzar els termes? quins?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

25. Com s'automatitza la descripció?

Quin sistema o aplicatiu informàtic s'utilitza per automatitzar la descripció?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

26. Digitalització de fons d'arxiu

a) Nombre aproximat de pàgines digitalitzades:

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

b) Política de digitalització: criteris (temàtic / tipologia documental / suports / nivell de consulta / interès pel museu...)

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

c) Difusió de les imatges digitalitzades: quin mitjà s'utilitza ?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

EL FONS D'ARXIU DEL MUSEU

Dades referents a l'activitat del servei d'arxiu en la gestió de l'arxiu creat per l'activitat del propi museu

27. El servei d'arxiu gestiona l'arxiu generat per l'activitat del museu?

Indicar quin paper i responsabilitats hi té el servei d'arxiu sobre aquesta funció

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

28. Classificació de la documentació del museu?

Existeix un quadre de classificació del fons del museu? És conegut pels usuaris del museu? Com s'utilitza?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

29. Existeix un sistema de descripció dels documents?

Quin conjunt de metadades s'empra en la descripció? És utilitzat pels usuaris?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

30. S'ha definit un sistema de disposició dels documents?

Existeix un calendari de conservació? Com s'aplica?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

31. S'ha definit un sistema de control d'accés i ús dels documents?

Existeix un quadre de seguretat i accés? És conegut pels usuaris del museu? Com s'aplica?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

32. S'ha definit un sistema de preservació dels documents?

Existeix una política de preservació dels documents? Com s'aplica als documents en paper i als electrònics?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

33. Quines eines informàtiques s'utilitzen per a la gestió documental?

Indicar si s'utilitzen aplicacions informàtiques, plataformes de gestió documental (EDMS/ERMS), xarxa corporativa, serveis al núvol..

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

34. El sistema de gestió documental s'aplica a documents en suport paper i electrònic?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

USOS I ACTIVITATS

Dades referents a les activitats portades a terme pel servei d'arxiu

35. Quins tipus d'usuaris té el servei d'arxiu?

Seleccioneu tots els tipus d'usuaris del servei d'arxiu.

- Personal intern del museu
- Investigadors
- Professionals
- Estudiants
- Públic no especialitzat
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

36. Principals usos dels fons d'arxiu pels usuaris

Assenyalar els principals usos que es dona als documents d'arxiu, especialment als fons d'arxiu originats externament.

- Gestió administrativa, legal, fiscal
- Consultes de transparència
- Recerca històrica
- Documentació i datació de peces
- Preparació d'exposicions
- Publicacions
- Inspiració
- Altres Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

37. Usos amb finalitats educatives

Descriure si es fa un ús pedagògic dels fons i per a quins tipus de centres o d'usuaris.

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

38. Préstec de peces dels fons d'arxiu per a exposicions

Indicar si es presten peces dels fons d'arxiu per a exposicions del propi museu o per a altres centres

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

39. Altres activitats del servei d'arxiu

Indica si es porten a terme alguna d'aquestes activitats:

- Cursos
- Tallers
- Participació en jornades
- Exposicions pròpies
- Exposicions virtuals
- Publicacions
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ

Dades referents a la forma de difusió i comunicació de l'existència dels fons custodiats i les seves dades

40. Àmbits i eines tecnològiques utilitzades per a la difusió dels fons i les descripcions

Exemples: Instruments en paper; Aplicació informàtica d'ús intern; Aplicació web; Pàgina web

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

41. Accions de comunicació pròpies

Es fan accions de comunicació específiques, relatives a les activitats pròpies del servei d'arxiu, diferents a les del museu?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

42. Es publiquen dades obertes i reutilitzables en l'àrea de transparència de la institució?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

43. Contribució a agregadors de continguts

Es participa aportant continguts en agregadors?. Exemples d'agregadors: Memòria digital de Catalunya; Europeana; Portal Pares; Portal Europeu d'Arxius

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

44. Projectes de tractament, explotació i difusió de dades

Indicar la participació en projectes d'explotació de dades com: Geolocalització; Dades enllaçades; OCR...

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

45. Projectes de treball col·laboratiu amb usuaris externs

Indicar si s'impulsen projectes amb la col·laboració d'usuaris externs al museu. Exemple: crowdsourcing, gamificació...

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

INTERRELACIÓ AMB L'ACTIVITAT DEL MUSEU

Informació sobre com s'interrelaciona l'activitat del servei d'arxiu amb la de la resta del museu i com interactuen els seus respectius sistemes d'informació

46. Com s'inscriu l'activitat de l'arxiu dins dels objectius i el discurs del museu?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

47. Hi ha una integració entre els sistemes de dades de les peces de les col·leccions i els documents d'arxiu?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

48. Hi ha una homogeneïtzació a nivell descriptiu i terminològic entre els sistemes de dades del museu i del arxiu ?

S'utilitzen tesaurus o llistes de termes en comú amb la descripció de les col·leccions? Existeix un consens en els criteris descriptius dels camps comuns?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

49. Participació en la documentació de les col·leccions del museu

Quin paper té el servei d'arxiu en la documentació de les col·leccions? Hi aporta dades? Gestiona i custodia els dossiers temàtics?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

50. Comentaris

Comenta qualsevol aspecte que consideris rellevant i que no ha estat inclòs en cap altre apartat del qüestionari

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

9.6 Annex 6: Qüestionaris complimentats sobre arxius de museus

Qüestionaris complimentats pels centres d'arxiu dels museus estudiats.

9.6.1 MNAC

Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

Qüestionari sobre arxius de museus

Màster en Arxivística i Gestió de Documents.

Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (ESAGED)

Treball Final de Màster – Montse Peris Giner

Nom de l'informant:	Pilar Blesa Herrero
Correu electrònic de contacte:	pilar.bleesa@museunacional.cat
Telèfon de contacte:	93 622 03 60
Data de l'entrevista:	30 maig 2018

Bloc I - IDENTIFICACIÓ DEL CENTRE

Dades identificatives del museu al qual pertany el servei d'arxiu enquestat

1. Nom del centre mare

Nom del centre al qual pertany el servei d'arxiu

Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

2. Forma jurídica del museu

Centre públic Privat Públic/privat Consorci

Titularitat: Consorci entre Ajuntament de Barcelona, Generalitat de Catalunya i Ministerio de Cultura

3. Pressupost anual

Assenyala el rang en el que es situa el pressupost anual del museu en el darrer exercici del qual es tinguin dades

- >15 M€
- 10-15 M€
- 5-10 M€
- 1-5 M€
- 0,5-1 M€

Pressupost 2017: 15'2 M€

4. Nombre de peces de la col·lecció

Nombre aproximat de peces de les col·leccions del fons del museu. No comptabilitzar els fons d'arxiu.

318.640 peces

5. Personal intern

Personal estructural pertanyent a la plantilla del museu. Indicar nombre de persones

135 persones

6. Personal col·laborador

Nombre de persones que col·laboren conjunturalment amb el museu en l'actualitat, sense pertànyer a la plantilla del centre.

120 persones en subcontractes de seguretat, neteja, manteniment i sala. No hi ha personal extern estable.

SERVEI D'ARXIU

Informació referent a la unitat responsable dels arxius dins del museu

7. Responsable de les funcions d'arxiu

Unitat administrativa que té la responsabilitat del servei relacionat amb els arxius

Departament d'Arxiu

8. Dependència jeràrquica dins del centre mare

Quina posició jeràrquica té el servei d'arxiu dins de l'organigrama de la institució mare?

El Departament d'Arxiu depèn de "Registre i exposicions", el qual penja del Cap de Col·leccions. Recentment s'ha creat una nova àrea, el Centre de Documentació i Recerca, que encara no està dotat, de la qual penjaran Registre, Biblioteca i Arxiu. Està previst que entri en funcionament properament.

9. Equipament d'arxiu

Assenyalar de quins d'aquests equipaments d'arxiu es disposa. *Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.*

- Dipòsit d'emmagatzematge (4 dipòsits, exclusius per arxiu)
- Espai de recepció (zona bruta)
- Taller de restauració (comú per tot el museu. Té un departament de paper.)
- Zona de tractament tècnic
- Sala de consulta (compartida amb la biblioteca)
- Biblioteca (biblioteca auxiliar del museu i biblioteca especialitzada del museu)
- Sala d'actes (compartida amb el museu)
- Sales per tallers i activitats (compartida amb el museu)
- Espai per exposicions (a la biblioteca hi ha vitrines que constitueixen un espai expositiu per a la biblioteca i l'arxiu)
- Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

10. Perfil professional del responsable del servei d'arxiu

En quina àrea de coneixement o camp d'activitat s'inscriu el responsable del servei d'arxiu (diplomada / llicenciat / graduat / màster..... en arxivística / biblioteconomia-documentació/ gestió cultural / història...)

Llicenciatura en història i màster d'arxivística

11. Personal del servei d'arxiu

Indicar el personal amb el que es compta per prestar el servei d'arxiu: nombre, perfil professional i tipus de relació laboral. Ex: 1 px tècnic d'arxiu, interina; 2 px informadors, subcontractació

Nombre de persones	Perfil professional/tasques	Relació laboral
1	Història de l'art, màster arxivística / tècnica	Plantilla
1	Història de l'art / tècnica	Plantilla
1	Història de l'art / auxiliar	Plantilla
1	Història, màster arxivística / Responsable	Plantilla

SERVEIS

Serveis que presta el servei d'arxiu

12. Nombre d'hores d'obertura setmanals

No hi ha un horari d'obertura fixat i l'accés a la consulta s'ha de sol·licitar amb antelació. L'horari d'atenció s'acorda personalment amb l'usuari i es pot adaptar a l'horari d'obertura de la biblioteca (dilluns i divendres, de 10 a 15 h; de dimarts a dijous, de 10 a 19 h., en total 27 hores)

13. Quins serveis s'ofereixen?

Assenyalat els serveis d'aquesta llista que són oferts pel servei d'arxiu.

Consulta de fons d'arxiu

Consulta d'instruments de descripció

La consulta dels instruments de descripció és intermediada, es fa des de l'aplicació d'arxiu i es lliuren els resultats als usuaris amb els llistats extrets de la consulta.

Resolució de consultes específiques

No es resolen les consultes sinó que s'investiga sobre quina és la font on es pot trobar la resposta i es dirigeix a l'usuari cap als recursos o fons on trobar-la.

Reproducció de documents

Al museu hi ha un servei fotogràfic que gestiona les reproduccions i la gestió dels drets de reproducció. No es reproduceix mitjançant digitalització sinó amb fotografia.

Visites guiades

No s'oferten, només es fan prèvia sol·licitud

Tallers i recursos didàctics No n'organitzen

Serveis bibliotecaris

Serveis bibliotecaris oferts per la biblioteca del museu

Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

FONS D'ARXIU EXTERNS: ADQUISICIÓ

Dades referents a la incorporació de fons d'arxiu externs, no generats pel museu.

14. Fons de procedència externa

Indicar el nombre dels fons d'arxiu de productors externs a la institució que són custodiats pel servei d'arxiu, segons aquestes tipologies:

Institucions 3 fons privats; 28 fons d'institucions precedents del MNAC

Associacions i fundacions

- Comercials i empreses 2 fons privats
- Familiars
- Personals 32 fons privats
- Col·leccions 3 col·leccions d'origen privat; 2 col·leccions d'institucions precedents
- Altres

Total: 30 fons i col·leccions d'institucions prèvies al MNAC; 40 fons privats

(Veure els noms dels fons a l'annex del qüestionari).

15. Política d'adquisició de fons d'arxiu externs

Existeix una política d'adquisició de fons d'arxiu definida? Quins eixos té: temàtics, cronològics, de productors rellevants?

No existeix una política d'adquisicions explícita de fons d'arxiu. L'execució de la política d'increment de les col·leccions del museu, en entrar en contacte amb donants, molts cops provoca la cessió de fons d'arxiu. La pauta d'entrada de fons d'arxiu té molts punts de contacte amb la política d'acreixement de les col·leccions del museu.

16. Forma d'adquisició de fons externs

Indicar quines formes d'adquisició de fons externs s'utilitzen:

- Dipòsit
- Donació és l'única fórmula d'incorporació admesa.
- Comodat
- Compra
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

17. L'adquisició de fons d'arxiu està alineada amb la política de desenvolupament de les col·leccions del museu?

Donat que les incorporacions de fons es produeixen molts cops al voltant de les exposicions o les incorporacions de peces a les col·leccions del museu, els fons d'arxiu estan directament vinculats amb les línies desenvolupades pel museu.

18. Hi ha una actuació proactiva per aconseguir nous fons o només s'incorporen els fons com a resultat de la iniciativa dels donants?

No hi ha actuacions proactives per aconseguir nous fons.

19. Quines són les circumstàncies i causes habituals de l'entrada de nous fons?

Les vies d'entrada són: oferiments directes de famílies d'artistes; com a resultat de les relacions establertes pels conservadors amb els col·leccionistes d'obres d'art; quan es fan donacions de peces; relacions de direcció

FONS D'ARXIU EXTERNS: TRACTAMENT

Dades referents al tractament arxivístic que es dona als fons d'arxiu generats externament al museu.

20. Classificació dels fons

Com es fa la classificació dels fons? Són utilitzats models uniformes de quadres de classificació o aquests es creen específicament per a cada fons?

S'ha creat un quadre de classificació per a la documentació produïda pel MNAC i en el mateix quadre s'ha inclòs un apartat sota el nom "Fons privats". A partir d'ell es desplega una classificació per a aquests fons que intenta abraçar totes les tipologies de fons (personals, comercials, institucionals). Cadascun dels fons privats es classifiquen amb aquest model, que ha estat creat pel propi arxiu, sense seguir cap estàndard

21. Quina proporció dels fons d'arxiu externs estan descrits?

Indicar un percentatge aproximat de fons d'arxiu sobre els quals s'ha realitzat una descripció arxivística, al menys a nivell de sèrie documental.

Tots els fons estan registrats i, al menys, tenen una fitxa de fons.

22. Nivell de descripció

La descripció arxivística es fa a nivell de fons, sèrie, unitat composta, unitat simple? Amb quin criteri o en quins casos s'empra cada nivell?

Tots els fons tenen fitxa de fons. Tots estan descrits a nivell d'unitat composta i alguns es van descrivint a nivell d'unitat simple.

23. Indexació

S'assignen descriptors de matèria, de lloc o autoritats de nom de persona, família o entitat?

- Descriptors de matèria
- Descriptors geogràfics
- Autoritats de nom de persones, famílies o entitats
- Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

24. Normalització de termes

S'utilitzen tesaurus o fonts d'autoritats per normalitzar els termes? quins?

Matèries: construeixen una llista de termes controlats. La llista és pròpia i no es confronta amb cap tesaurus. Per fer-la, inicialment van rebre directrius de la biblioteca, encara que no comparteixen els mateixos termes. Quan es necessita un terme s'incorpora. Sense confrontar-lo amb cap font externa autoritativa.

Onomàstics: els construeixen ells, no segueixen cap font autoritativa.

25. Com s'automatitza la descripció?

Quin sistema o aplicatiu informàtic s'utilitza per automatitzar la descripció?

Han desenvolupat internament una aplicació de gestió d'arxiu a mida, des de 1998, mitjançant Access, feta per personal informàtic voluntari. Té funcionalitats de descripció, quadre de classificació, transferències, eliminació, préstecs, gestió de dipòsits.

26. Digitalització de fons d'arxiu

d) Nombre aproximat de pàgines digitalitzades:

S'han digitalitzat tots els conjunts relacionats amb activitats al voltant de les peces (restauració, conservació) i els reportatges fets per fotògrafs. No està digitalitzat el fons retrospectiu de fotografia històrica. Existeixen unes 100.000 unitats de fotografia, de les quals s'han digitalitzat unes 10.000.

e) Política de digitalització: criteris (temàtic / tipologia documental / suports / nivell de consulta / interès pel museu...)

Dels fons privats no hi ha res digitalitzat. Dels fons del MNAC es digitalitzen sèries concretes i importants per la seva rellevància (actes de govern, convenis). També tipologies concretes, com la fotografia.

f) Difusió de les imatges digitalitzades: quin mitjà s'utilitza ?

No es fa difusió externa dels documents digitalitzats. Internament s'hi accedeix a través de l'aplicació d'arxiu, vinculant cada imatge amb la seva fitxa descriptiva. Però habitualment quan algú necessita una imatge la demana a l'arxiu.

EL FONS D'ARXIU DEL MUSEU

Dades referents a l'activitat del servei d'arxiu en la gestió de l'arxiu creat per l'activitat del propi museu

27. El servei d'arxiu gestiona l'arxiu generat per l'activitat del museu?

Indicar quin paper i responsabilitats hi té el servei d'arxiu sobre aquesta funció

Des de l'any 1996 es va implantar un sistema de gestió de la documentació del museu, integrant la documentació administrativa corrent i la històrica, dirigit des de l'arxiu. L'arxiu va portar a terme la identificació de les funcions i activitats del museu, la creació del quadre de classificació i tots els instruments documentals per a gestionar els documents (descripció, organigrama, transferències, préstecs, eliminació, emmagatzematge).

28. Classificació de la documentació del museu?

Existeix un quadre de classificació del fons del museu? És conegut pels usuaris del museu? Com s'utilitza?

Existeix un quadre de classificació comú per tot el MNAC, que és utilitzat per tots els usuaris a través de l'aplicació d'arxiu.

29. Existeix un sistema de descripció dels documents?

Quin conjunt de metadades s'empra en la descripció? És utilitzat pels usuaris?

S'utilitza un conjunt de metadades extretes de NODAC.

Metadades d'expedient

Incorpora política de seguretat, accés, identifica a l'interessat i es relaciona amb altres expedients i amb la col·lecció

Metadades del document

Incorpora política de seguretat, accés, nivell d'accés a dades personals (LOPD), identifica al titular, controla las versions y audita modificacions.

30. S'ha definit un sistema de disposició dels documents?

Existeix un calendari de conservació? Com s'aplica?

Existeix un calendari de conservació de les sèries documentals, que s'està començant a aplicar. Es gestiona mitjançant l'aplicació d'arxiu.

31. S'ha definit un sistema de control d'accés i ús dels documents?

Existeix un quadre de seguretat i accés? És conegut pels usuaris del museu? Com s'aplica?

Hi ha definida una política d'accés i està aplicada mitjançant l'aplicació d'arxiu.

32. S'ha definit un sistema de preservació dels documents?

Existeix una política de preservació dels documents? Com s'aplica als documents en paper i als electrònics?

Es porten a terme accions de preservació de la documentació en paper: manteniment preventiu, instal·lació en material de conservació, control ambiental dels dipòsits.

33. Quines eines informàtiques s'utilitzen per a la gestió documental?

Indicar si s'utilitzen aplicacions informàtiques, plataformes de gestió documental (EDMS/ERMS), xarxa corporativa, serveis al núvol..

L'any 2014 es va implantar la plataforma de gestió documental Alfresco per gestionar la documentació electrònica del MNAC. El sistema de gestió de documents electrònics organitza, la ingesta, la signatura electrònica, la preservació, la digitalització i les metadades que acompanyen als documents.

Des d'aleshores tota la nova documentació generada va passar a crear-se a Alfresco i tot el fons registrat a Access s'ha anat migrant a Alfresco. El problema és que l'aplicació no es manté des de juliol de 2016 i els documents s'estan creant fora del sistema.

34. El sistema de gestió documental s'aplica a documents en suport paper i electrònic?

La creació de documents electrònics es gestiona amb Alfresco. La descripció dels documents en paper s'ha gestionat des de 1996 en Access i temporalment des d'Alfresco.

USOS I ACTIVITATS

Dades referents a les activitats portades a terme pel servei d'arxiu

35. Quins tipus d'usuaris té el servei d'arxiu?

Seleccioneu tots els tipus d'usuaris del servei d'arxiu.

- Personal intern del museu
- Investigadors
- Professionals
- Estudiants
- Públic no especialitzat
- Altres: Col·leccionistes, sector de serveis d'art

36. Principals usos dels fons d'arxiu pels usuaris

Assenyalar els principals usos que es dona als documents d'arxiu, especialment als fons d'arxiu originats externament.

- Gestió administrativa, legal, fiscal
- Consultes de transparència
- Recerca històrica
- Documentació i datació de peces
- Preparació d'exposicions
- Publicacions
- Inspiració
- Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

37. Usos amb finalitats educatives

Descriure si es fa un ús pedagògic dels fons i per a quins tipus de centres o d'usuaris.

No es fa una oferta de productes educatius. Es fan accions només si els hi demanen.

38. Préstec de peces dels fons d'arxiu per a exposicions

Indicar si es presten peces dels fons d'arxiu per a exposicions del propi museu o per a altres centres

Es presten documents d'arxiu per exposicions internes i externes.

39. Altres activitats del servei d'arxiu

Indica si es porten a terme alguna d'aquestes activitats:

- Cursos
- Tallers
- Participació en jornades
- Exposicions pròpies
- Exposicions virtuals
- Publicacions
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ

Dades referents a la forma de difusió i comunicació de l'existència dels fons custodiats i les seves dades

40. Àmbits i eines tecnològiques utilitzades per a la difusió dels fons i les descripcions

Exemples: Instruments en paper; Aplicació informàtica d'ús intern; Aplicació web; Pàgina web

No es fa difusió externa dels fons i documents que es gestionen des de l'arxiu. Ni tan sols a la pàgina web. La informació s'entrega als usuaris externs vehiculada en consultes. S'adopta aquesta opció perquè la migradesa de recursos faria impossible donar servei a un possible increment en el nombre de consultes si es fes difusió dels fons custodiats. Amb els recursos disponibles es prioritza el control i la gestió dels documents propis.

41. Accions de comunicació pròpies

Es fan accions de comunicació específiques, relatives a les activitats pròpies del servei d'arxiu, diferents a les del museu?

No es fan accions de comunicació.

42. Es publiquen dades obertes i reutilitzables en l'àrea de transparència de la institució?

No se'n publiquen.

43. Contribució a agregadors de continguts

Es participa aportant continguts en agregadors?. Exemples d'agregadors: Memòria digital de Catalunya; Europeana; Portal Pares; Portal Europeu d'Arxius

No es participa en agregadors de continguts des de l'arxiu. El MNAC té un àrea de projectes des d'on s'impulsen projectes d'aquesta mena.

44. Projectes de tractament, explotació i difusió de dades

Indicar la participació en projectes d'explotació de dades com: Geolocalització; Dades enllaçades; OCR...

No se'n fan.

45. Projectes de treball col·laboratiu amb usuaris externs

Indicar si s'impulsen projectes amb la col·laboració d'usuaris externs al museu. Exemple: crowdsourcing, gamificació...

No es fa. Al MNAC hi ha una àrea específica que es dedica a la comunicació via xarxes socials.

INTERRELACIÓ AMB L'ACTIVITAT DEL MUSEU

Informació sobre com s'interrelaciona l'activitat del servei d'arxiu amb la de la resta del museu i com interactuen els seus respectius sistemes d'informació

46. Com s'inscriu l'activitat de l'arxiu dins dels objectius i el discurs del museu?

Les col·leccions i en general el museu no tenen en compte a l'arxiu en el seu discurs. L'arxiu és considerat com un servei per al personal tècnic del museu, però no s'insereix en el discurs temàtic o expositiu del museu.

47. Hi ha una integració entre els sistemes de dades de les peces de les col·leccions i els documents d'arxiu?

Hi ha una integració intel·lectual entre el sistema de gestió de les col·leccions (Museum plus) i el sistema de gestió d'arxiu, pel qual s'agafen algunes metadades del Museum plus, per tal de no haver-les d'introduir dos cops. La integració no és dinàmica sinó manual, encara que hi ha el projecte de fer una integració real entre els dos sistemes.

48. Hi ha una homogeneïtzació a nivell descriptiu i terminològic entre els sistemes de dades del museu i del arxiu ?

S'utilitzen tesaurus o llistes de termes en comú amb la descripció de les col·leccions? Existeix un consens en els criteris descriptius dels camps comuns?

No hi ha uns valors comuns entre les col·leccions i l'arxiu.

49. Participació en la documentació de les col·leccions del museu

Quin paper té el servei d'arxiu en la documentació de les col·leccions? Hi aporta dades? Gestiona i custodia els dossiers temàtics?

L'arxiu no participa directament en la documentació de les col·leccions.

50. Comentaris

Comenta qualsevol aspecte que consideris rellevant i que no ha estat inclòs en cap altre apartat del qüestionari

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

Annex 1 – Llistat dels fons d'arxiu externs custodiats i tipologia

Nom Del Fons	Tipologia de fons
Sala Parés	Comercial i d'Empresa
Foneria Bechini	Comercial i d'Empresa
Icom	Institucional
Fundació Ynglada Guillot	Institucional
Museu Nacional d'Art de Catalunya	Institucional-institucions precedents del MNAC
Museu d'Art de Catalunya	Institucional-institucions precedents del MNAC
Museu d'Art Modern	Institucional-institucions precedents del MNAC
Gabinet de Dibuixos i Gravats	Institucional-institucions precedents del MNAC
Gabinet Numismàtic de Catalunya	Institucional-institucions precedents del MNAC
Biblioteca dels Museus D'Art	Institucional-institucions precedents del MNAC
Junta de Museus	Institucional-institucions precedents del MNAC
Repertori Iconogràfic d'Art Espanyol	Esdeveniments precedents
Exposició Internacional de Barcelona	Esdeveniments precedents
Primera Exposició General de Belles Arts	Esdeveniments precedents
Exposició Nacional d'Indústries Artístiques i Internacional de Reproduccions	Esdeveniments precedents
Segona Exposició General de Belles Arts	Esdeveniments precedents
III Exposició de Belles Arts i Indústries Artístiques	Esdeveniments precedents
IV Exposició de Belles Arts i Indústries Artístiques 1898	Esdeveniments precedents
Exposició d'Art Antic	Esdeveniments precedents
V Exposició Internacional de Belles Arts i Indústries Artístiques	Esdeveniments precedents
Exposició de Retrats i Dibuixos Antics i Moderns	Esdeveniments precedents

VI Exposició Internacional D'Art	Esdeveniments precedents
Exposició d'Art Francès	Esdeveniments precedents
Exposició d'Art 1918	Esdeveniments precedents
Exposició d'Art 1919	Esdeveniments precedents
Exposició d'Art 1920	Esdeveniments precedents
Exposició d'Art 1921	Esdeveniments precedents
Exposició d'Art Català A Lisboa, 1921	Esdeveniments precedents
Exposició d'Art Català A Holanda, 1922	Esdeveniments precedents
Exposició Nacional de Belles Arts, Barcelona, Primavera 1942	Esdeveniments precedents
Exposició Nacional de Belles Arts, Barcelona, Tardor 1944	Esdeveniments precedents
Exposició d'Art 1922	Esdeveniments precedents
Josep Clarà	Personal
Nicolau Raurich	Personal
Emili Godes	Personal
Rafael Bastardes	Personal
Agustí Masvidal i Salavert	Personal
Cèsar Martinell	Personal
Santiago Rusiñol	Personal
Ramon Marinel·lo	Personal
Joan Ainaud de Lasarte	Personal
Juan Eduardo Cirlot	Personal
Ramon Martí Alsina	Personal
Pere Ysern Alié	Personal
Joaquim Torres Garcia	Personal
Joaquim Folch i Torres	Personal
Alexandre de Riquer	Personal
Josep M. de Sucre	Personal
Ismael Smith	Personal
Pompeu Gener	Personal
Francesc Miquel i Badia	Personal
Apel·les Mestres	Personal
Feliu Elias	Personal
Xavier Nogués	Personal
Ferran Callicó	Personal
Manuel Vidal-Quadras i Ramon	Personal
Enrique Matas-Ramis	Personal
Guillem Bergnes	Personal
Ignasi Mundó	Personal
Montserrat Negre Queralt	Personal
Joan Colom Altemir	Personal
Alexandre Plana	Personal
Francesc Labarta Planas	Personal
Joaquim Pradell Ventura	Personal
Monestir de Santa Maria de Sixena	Religiós
Col·lecció de Documents Solts	Col·lecció

Crònica Gràfica del Museu Nacional d'Art de Catalunya	Col·lecció
Lluís Domènech i Montaner	Col·lecció
Agustí Duran i Sanpere	Col·lecció
La Maquinista Terrestre y Marítima	Col·lecció

9.6.2 Museu del Disseny de Barcelona

Qüestionari sobre arxius de museus

Màster en Arxivística i Gestió de Documents.

Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (ESAGED)

Treball Final de Màster – Montse Peris Giner

Nom de l'informant:	Albert Diaz Mota
Correu electrònic de contacte:	adiazm@bcn.cat
Telèfon de contacte:	932 566 831
Data de l'entrevista:	12 juliol 2018

Bloc I - IDENTIFICACIÓ DEL CENTRE

Dades identificatives del museu al qual pertany el servei d'arxiu enquestat

1. Nom del centre mare

Nom del centre al qual pertany el servei d'arxiu

Museu del Disseny de Barcelona

2. Forma jurídica del museu

Centre públic Privat Públic/privat Consorci

Titularitat: Ajuntament de Barcelona. Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)

3. Pressupost anual

Assenyala el rang en el que es situa el pressupost anual del museu en el darrer exercici del qual es tinguin dades

- >15 M€
 10-15 M€
 5-10 M€

- 1-5 M€
- 0,5-1 M€
- 7,6 M€

4. Nombre de peces de la col·lecció

Nombre aproximat de peces de les col·leccions del fons del museu. No comptabilitzar els fons d'arxiu.

70.000

5. Personal intern

Personal estructural pertanyent a la plantilla del museu. Indicar nombre de persones

30 persones

6. Personal col·laborador

Nombre de persones que col·laboren conjunturalment amb el museu en l'actualitat, sense pertànyer a la plantilla del centre.

No dispo de xifra exacta de persones. Amb dades de 2017, hi col·laboraven 20 empreses fent serveis de neteja, seguretat, manteniment, logística, regidoria, serveis audiovisuals, comunicació, conservació, gestió documental, trasllats i moviments, prevenció de riscos laborals i atenció al públic.

SERVEI D'ARXIU

Informació referent a la unitat responsable dels arxius dins del museu

7. Responsable de les funcions d'arxiu

Unitat administrativa que té la responsabilitat del servei relacionat amb els arxius

Centre de Documentació del Museu del Disseny

8. Dependència jeràrquica dins del centre mare

Quina posició jeràrquica té el servei d'arxiu dins de l'organigrama de la institució mare?

El Centre de Documentació és un departament del Museu, depenent directament de Direcció. L'arxiu és un servei ofert pel Centre de Documentació.

9. Equipament d'arxiu

Assenyalar de quins d'aquests equipaments d'arxiu es disposa. *Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.*

- Dipòsit d'emmagatzematge dipòsit propi
- Espai de recepció (zona bruta) S'utilitza una part de l'espai de recepció del Departament de Col·leccions del museu.
- Taller de restauració S'utilitza una part de la Sala Tècnica del Departament de Col·leccions destinada a accions de conservació preventiva.
- Zona de tractament tècnic no existeix un espai específic i s'utilitzen les oficines i la sala de consulta
- Sala de consulta Ús per a consulta de fons restringits de la biblioteca i l'arxiu. Espai temporalment compartit amb el tractament tècnic.
- Biblioteca Biblioteca d'accés lliure especialitzada en disseny i arts decoratives.
- Sala d'actes Es disposa d'un espai polivalent a la sala de consulta, amb equipament audiovisual, per a 80 persones. El museu disposa d'un auditori per a 320 persones.
- Sales per tallers i activitats compartits amb el museu
- Espai per exposicions vitrina expositiva
- Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

10. Perfil professional del responsable del servei d'arxiu

En quina àrea de coneixement o camp d'activitat s'inscriu el responsable del servei d'arxiu (diplomada / llicenciat / graduat / màster..... en arxivística / biblioteconomia-documentació/ gestió cultural / història...)

Llicenciat en documentació. Màster en gestió cultural

11. Personal del servei d'arxiu

Indicar el personal amb el que es compta per prestar el servei d'arxiu: nombre, perfil professional i tipus de relació laboral. Ex: 1 px tècnic d'arxiu, interina; 2 px informadors, subcontractació

Nombre de persones	Perfil professional/tasques	Relació laboral
1	Documentació+ gestió cultural. Responsable (del Centre de Documentació)	Plantilla
1	Història de l'art. Tècnica d'arxius	Plantilla
1	Història + arxivística. Tècnica d'arxius	Subcontractació (continua)
1	Restauració. Restauradora de paper	Subcontractació (continua)
1-2	Arxivística. Tècnica d'arxius	Subcontractació (puntual)

L'Institut de Cultura de Barcelona té un conveni signat amb la Fundació Universitat Autònoma de Barcelona, entitat titular de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents, que permet incorporar cada any 2 alumnes en pràctiques.

SERVEIS

Serveis que presta el servei d'arxiu

12. Nombre d'hores d'obertura setmanals

30 hores

13. Quins serveis s'ofereixen?

Assenyala els serveis d'aquesta llista que són oferts pel servei d'arxiu.

Consulta de fons d'arxiu

Consulta d'instruments de descripció

Es faciliten inventaris o catàlegs de tots els fons descrits

Resolució de consultes específiques

S'accepten consultes presencials, telefòniques, per correu electrònic o per formulari web. Es resolen quan el resultat són dades acotades.

Reproducció de documents

Servei de pagament sotmès als preus públics de l'Ajuntament de Barcelona

Visites guiades

Es porten a terme sota petició

Tallers i recursos didàctics

Documents d'arxiu al servei de la docència (formació en disseny). El centre facilita espai i materials per la realització de sessions formatives impartides per centres de formació en disseny.

Serveis bibliotecaris prestats per la biblioteca

Altres:

FONS D'ARXIU EXTERNS: ADQUISICIÓ

Dades referents a la incorporació de fons d'arxiu externs, no generats pel museu.

14. Fons de procedència externa

Indicar el nombre dels fons d'arxiu de productors externs a la institució que són custodiats pel servei d'arxiu, segons aquestes tipologies:

Institucions Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

Associacions i fundacions 5 fons

☒ Comercials i empreses	18 fons
☒ Familiars	1 fons
☒ Personals	36 fons
☒ Col·leccions	4 col·leccions
☒ Altres	6 conjunts. Documentació d'esdeveniments; fons fragmentaris

15. Política d'adquisició de fons d'arxiu externs

Existeix una política d'adquisició de fons d'arxiu definida? Quins eixos té: temàtics, cronològics, de productors rellevants?

La política de col·leccions de l'arxiu està directament relacionada amb la política de col·leccions del museu. Els arxius tenen relació directa amb les peces o autors presents a les col·leccions del museu, o amb el seu context històric. S'ha creat un grup de treball intern, impulsat per l'ICUB, per redactar la política de col·leccions vigent de forma harmonitzada entre tots els centres patrimonials. Existeixen uns documents preliminars.

16. L'adquisició de fons d'arxiu està alineada amb la política de desenvolupament de les col·leccions del museu?

Respost a la pregunta 15.

17. Hi ha una actuació proactiva per aconseguir nous fons o només s'incorporen els fons com a resultat de la iniciativa dels donants?

Hi ha una actuació proactiva, però a la vegada es reben un bon nombre d'ofertaments.

18. Quines són les circumstàncies i causes habituals de l'entrada de nous fons?

Diversos. Tancament d'una empresa o finalització de l'activitat professional d'un dissenyador; trasllats d'empreses o institucions; interès dels professionals o empreses per conservar aquesta documentació o resposta positiva a la proposta del museu.

19. Forma d'adquisició de fons externs

Indicar quines formes d'adquisició de fons externs s'utilitzen:

☒ Dipòsit	Només en casos molt puntuals, que acostumen a tractar-se d'institucions encara actives
☒ Donació	El més freqüent
☐ Comodat	
☐ Compra	
☐ Altres:	Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

FONS D'ARXIU EXTERNS: TRACTAMENT

Dades referents al tractament arxivístic que es dona als fons d'arxiu generats externament al museu.

20. Classificació dels fons

Com es fa la classificació dels fons? Són utilitzats models uniformes de quadres de classificació o aquests es creen específicament per a cada fons?

Els nostres fons formen part del Sistema Municipal d'Arxius, amb número d'inventari específic dintre d'aquest sistema. Això ens porta a seguir les seves directrius o a validar els aspectes que responguin a la nostra singularitat.

Per a les funcions de gestió s'utilitzen els models de quadres de classificació emprats per l'Arxiu Nacional de Catalunya, per a fons personals i familiars. A partir del quadre de classificació per a empreses s'ha fet una adaptació pròpia per a fons d'empreses. Per a les activitats específiques dels fons s'han creat models uniformes de quadres (de disseny gràfic, disseny de producte i interiorisme).

21. Quina proporció dels fons d'arxiu externs estan descrits?

Indicar un percentatge aproximat de fons d'arxiu sobre els quals s'ha realitzat una descripció arxivística, al menys a nivell de sèrie documental.

El 90% dels fons tenen algun instrument de descripció, a diferents nivells d'especificitat. Per a la signatura de la donació de cada fons es fa un inventari amb un format no normalitzat, normalment a nivell de sèrie o d'unitat composta. Un cop incorporats els fons es descriuen d'acord als estàndards de descripció, a nivell d'unitat composta o d'unitat simple, depenent dels recursos disponibles o la rellevància del fons.

22. Nivell de descripció

La descripció arxivística es fa a nivell de fons, sèrie, unitat composta, unitat simple? Amb quin criteri o en quins casos s'empra cada nivell?

Depenent dels fons es descriuen a un nivell o altre. Per a procedir a la signatura es fa un inventari amb un format no normalitzat, normalment a nivell de sèrie o d'unitat composta. Molts dels fons es descriuen a nivell d'unitat composta. Un cop incorporats els fons es descriuen d'acord als estàndards de descripció, a nivell d'unitat composta o d'unitat simple, depenent dels recursos disponibles o la rellevància del fons.

La descripció es fa d'acord a ISAD(G) i NODAC, i té en compte també algunes concrecions del sistema AIDA de l'Ajuntament de Barcelona.

23. Indexació

S'assignen descriptors de matèria, de lloc o autoritats de nom de persona, família o entitat?

Descriptors de matèria

Descriptors geogràfics

- Autoritats de nom de persones, famílies o entitats
- Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

24. Normalització de termes

S'utilitzen tesaurus o fonts d'autoritats per normalitzar els termes? quins?

Matèria: BIMA, Getty

Noms: Càntic, Lenoti

Geogràfics: Gran Enciclopèdia Catalana

25. Com s'automatitza la descripció?

Quin sistema o aplicatiu informàtic s'utilitza per automatitzar la descripció?

S'utilitza una plantilla Excel per fer la descripció. Després les dades es migren al sistema de gestió d'arxius AToM, aplicació desenvolupada per Artefactual. AToM és l'eina utilitzada per fer la difusió de les descripcions arxivístiques.

26. Digitalització de fons d'arxiu

g) Nombre aproximat de pàgines digitalitzades:
32.000 fitxers digitals

h) Política de digitalització: criteris (temàtic / tipologia documental / suports / nivell de consulta / interès pel museu...)

Criteris que es valoren: estat de descripció (que estiguin descrits a nivell de peça simple), estat de conservació (fons amb problemàtiques de format, suport o alteracions que poden comprometre la seva preservació), consulta freqüent o difícil, interès de difusió degut a la rellevància del fons i la seva adequació a les línies discursives del museu.

i) Difusió de les imatges digitalitzades: quin mitjà s'utilitza ?

S'utilitza l'aplicació Clipfiles, que serveix com a repositori digital i permet l'accés a les imatges, el qual és permès només als usuaris interns. Com a mitjà de difusió externa s'utilitza l'aplicació AToM, que és un sistema web i permet publicar els continguts a Internet. També es disposa d'una secció específica a la pàgina web del museu, i un compte de Twitter (@dissenydoc)

EL FONS D'ARXIU DEL MUSEU

Dades referents a l'activitat del servei d'arxiu en la gestió de l'arxiu creat per l'activitat del propi museu

27. El servei d'arxiu gestiona l'arxiu generat per l'activitat del museu?

Indicar quin paper i responsabilitats hi té el servei d'arxiu sobre aquesta funció

No, el fons del Museu pertany a l'àrea de responsabilitat del Sistema Municipal d'Arxius de l'Ajuntament de Barcelona i no és gestionat pel Centre de Documentació. Algunes de les sèries que estan regulades per un procediment administratiu són transferides a l'arxiu central de l'ICUB.

El Centre de Documentació només té en custòdia alguns conjunts de documents relacionats amb les activitats del museu i amb la documentació de les col·leccions. Els fons contenen documents procedents dels museus que són origen de l'actual Museu del Disseny, que van acabar confluint l'any 2014.

28. Classificació de la documentació del museu?

Existeix un quadre de classificació del fons del museu? És conegut pels usuaris del museu? Com s'utilitza?

No existeix un quadre de classificació específic per al museu.

29. Existeix un sistema de descripció dels documents?

Quin conjunt de metadades s'empra en la descripció? És utilitzat pels usuaris?

No es fa descripció arxivística.

30. S'ha definit un sistema de disposició dels documents?

Existeix un calendari de conservació? Com s'aplica?

No existeix un calendari de conservació.

31. S'ha definit un sistema de control d'accés i ús dels documents?

Existeix un quadre de seguretat i accés? És conegut pels usuaris del museu? Com s'aplica?

No s'apliquen perfils d'accés diferenciats per usuaris.

32. S'ha definit un sistema de preservació dels documents?

Existeix una política de preservació dels documents? Com s'aplica als documents en paper i als electrònics?

Com a mesures de preservació dels documents en paper, aquests s'arxiven en un dipòsit d'accés controlat. Els documents electrònics estan sotmesos a còpies de seguretat periòdiques.

33. Quines eines informàtiques s'utilitzen per a la gestió documental?

Indicar si s'utilitzen aplicacions informàtiques, plataformes de gestió documental (EDMS/ERMS), xarxa corporativa, serveis al núvol..

Arbre de carpetes corporatiu i un gestor de recursos digitals (Clipfiles).

34. El sistema de gestió documental s'aplica a documents en suport paper i electrònic?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

USOS I ACTIVITATS

Dades referents a les activitats portades a terme pel servei d'arxiu

35. Quins tipus d'usuaris té el servei d'arxiu?

Seleccioneu tots els tipus d'usuaris del servei d'arxiu.

Personal intern del museu

Conservadors i personal tècnic del museu. Per a documentació de peces i d'exposicions. Resposta a consultes d'usuaris.

Investigadors

Fonamentalment historiadors de l'art i del disseny

Professionals

Consultes provinents d'empreses productores de disseny, dissenyadors que busquen inspiració, etc.

Estudiants

Generalment, estudiants de màster i postgraus, per a la realització dels treballs finals.

Públic no especialitzat

Altres: Posseïdors de bens artístics o de disseny

36. Principals usos dels fons d'arxiu pels usuaris

Assenyalar els principals usos que es dona als documents d'arxiu, especialment als fons d'arxiu originats externament.

Gestió administrativa, legal, fiscal

Consultes de transparència

Recerca històrica

Amb alguns dels fons s'han portat a terme tesis doctorals (fons Busquets; Montaner y Simón; Rigalt i Granell; Miguel Milá) o articles científics (Tapisseria Mir). També resolució de consultes parcials de recerques específiques.

Documentació i datació de peces

En els casos en què el fons d'arxiu s'ha incorporat juntament amb l'entrada de peces del productor del fons, els documents serveixen per datar i documentar les peces.

Preparació d'exposicions

Publicacions

Es reben freqüentment peticions de reproducció d'imatges pertanyents als fons d'arxiu per il·lustrar publicacions especialitzades.

Inspiració

Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

37. Usos amb finalitats educatives

Descriure si es fa un ús pedagògic dels fons i per a quins tipus de centres o d'usuaris.

S'utilitzen materials dels fons com a recurs per a les activitats educatives del Servei educatiu del Museu o per a tallers familiars o d'abast general concebuts pel propi Centre de Documentació. També es seleccionen materials per a tallers adreçats a estudiants de grau mig o grau superior de disseny.

38. Préstec de peces dels fons d'arxiu per a exposicions

Indicar si es presten peces dels fons d'arxiu per a exposicions del propi museu o per a altres centres

Es presten peces per a exposicions en el Museu del Disseny i en altres centres.

En alguns casos, dels fons d'arxiu s'extreuen peces per a la col·lecció del museu o bé es presten per a la seva exposició temporal.

39. Altres activitats del servei d'arxiu

Indica si es porten a terme alguna d'aquestes activitats:

Cursos

Tallers

Tallers familiars on s'intenta difondre de manera entenedora i amena aspectes relacionats amb el disseny o les temàtiques del museu, utilitzant documents dels fons custodiats.

Participació en jornades

Participació en les jornades BIMUS, Jornades Catalanes de Documentació, Jornades de la Fundació Història del Disseny

Exposicions pròpies

Mostres de petit format en una vitrina expositiva situada en l'entrada a la sala de consulta del centre de documentació, normalment mostrant els materials custodiats al centre o donant notícia de nous fons ingressats.

Exposicions virtuals

Publicacions

Redacció d'articles en revistes especialitzades sobre aspectes relacionats amb els fons custodiats

Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

Organització de les Jornades de Creativitat i Tendències (3 edicions)

Jornades de presentació de fons d'arxiu (una jornada sobre l'arxiu de Carles Riart)

Participació en jornades de portes obertes

Organització d'una marató Wikipedia

DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ

Dades referents a la forma de difusió i comunicació de l'existència dels fons custodiats i les seves dades

40. Àmbits i eines tecnològiques utilitzades per a la difusió dels fons i les descripcions

Exemples: Instruments en paper; Aplicació informàtica d'ús intern; Aplicació web; Pàgina web

Difusió d'arxius amb l'aplicació AToM

Notícia a la pàgina web

Compte a Twitter @dissenydoc

41. Accions de comunicació pròpies

Es fan accions de comunicació específiques, relatives a les activitats pròpies del servei d'arxiu, diferents a les del museu?

Accions de difusió pròpies mitjançant pàgina web, Twitter

42. Es publiquen dades obertes i reutilitzables en l'àrea de transparència de la institució?

No

43. Contribució a agregadors de continguts

Es participa aportant continguts en agregadors?. Exemples d'agregadors: Memòria digital de Catalunya; Europeana; Portal Pares; Portal Europeu d'Arxius

Participació en el projecte OpenChallenge de l'Ajuntament de Barcelona, de digitalització de fons patrimonials, per a la seva publicació a Europeana.

44. Projectes de tractament, explotació i difusió de dades

Indicar la participació en projectes d'explotació de dades com: Geolocalització; Dades enllaçades; OCR...

Impuls d'un projecte de dades enllaçades entre sistemes de dades de peces de museu, biblioteca i arxiu

45. Projectes de treball col·laboratiu amb usuaris externs

Indicar si s'impulsen projectes amb la col·laboració d'usuaris externs al museu. Exemple: crowdsourcing, gamificació...

Viquimarató sobre disseny català.

INTERRELACIÓ AMB L'ACTIVITAT DEL MUSEU

Informació sobre com s'interrelaciona l'activitat del servei d'arxiu amb la de la resta del museu i com interactuen els seus respectius sistemes d'informació

46. Com s'inscriu l'activitat de l'arxiu dins dels objectius i el discurs del museu?

El museu expressa en les seves comunicacions internes i externes la integració de les funcions arxivístiques amb les pròpies de l'entitat museística, amb l'objectiu de permetre seguir el procés de creació dels objectes de les seves col·leccions des de la idea i el primer esbós fins a la creació definitiva (vegeu la memòria del museu de 2017 http://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/sites/default/files/memoria_2017_museu_del_disseny_def_0.pdf). El museu acostuma a comunicar el detall sobre els increments, conservació, documentació, difusió, préstecs, etc., sobre tots els fons i col·leccions del museu, inclosos els fons documentals.

47. Hi ha una integració entre els sistemes de dades de les peces de les col·leccions i els documents d'arxiu?

S'està desenvolupant una nova plataforma, anomenada "Objectes Enllaçats", on tots els recursos del museu (museístics, bibliogràfics i documentals) apareixen vinculats. És un projecte d'integració de les dades provinents dels diferents catàlegs del museu.

48. Hi ha una homogeneïtzació a nivell descriptiu i terminològic entre els sistemes de dades del museu i del arxiu ?

S'utilitzen tesaurus o llistes de termes en comú amb la descripció de les col·leccions? Existeix un consens en els criteris descriptius dels camps comuns?

Sí, en els casos en els que treballem amb els mateixos llenguatges controlats, com per exemple en el cas dels descriptors de matèria procedents del Tesaurus Getty. La tendència és buscar punts en comú, malgrat haver de treballar amb els estàndards sectorials i els definits per a cada àrea per part de l'ICUB.

49. Participació en la documentació de les col·leccions del museu

Quin paper té el servei d'arxiu en la documentació de les col·leccions? Hi aporta dades? Gestiona i custodia els dossiers temàtics?

El servei d'arxiu s'incorpora paulatinament en aquests processos. Originalment, aquesta informació es recollia dintre del Departament de Col·leccions. Amb l'existència de l'àrea dedicada a arxius, a partir de l'any 2014, algunes d'aquestes funcions es van traspasant.

50. Comentaris

Comenta qualsevol aspecte que consideris rellevant i que no ha estat inclòs en cap altre apartat del qüestionari

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

9.6.3 Museu Marítim de Barcelona

Qüestionari sobre arxius de museus

Màster en Arxivística i Gestió de Documents.

Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (ESAGED)

Treball Final de Màster – Montse Peris Giner

Nom de l'informant:	Pilar Cuerva Castillo
Correu electrònic de contacte:	pilar_cuerva@telefonica.net
Telèfon de contacte	-
Data de l'entrevista:	31 de maig de 2018

Bloc I - IDENTIFICACIÓ DEL CENTRE

Dades identificatives del museu al qual pertany el servei d'arxiu enquestat

1. Nom del centre mare

Nom del centre al qual pertany el servei d'arxiu

Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona

2. Forma jurídica del museu

Centre públic Privat Públic/privat Consorci

Titularitat: Consorci de les Drassanes Reials i Museu Marítim de Barcelona, amb la participació de la Diputació de Barcelona (titular del Museu), Ajuntament de Barcelona (propietat de l'edifici), Autoritat Portuària de Barcelona.

3. Pressupost anual

Assenyala el rang en el que es situa el pressupost anual del museu en el darrer exercici del qual es tinguin dades

>15 M€
 10-15 M€

5-10 M€

1-5 M€

0,5-1 M€

8,4 M€ (2017)

4. Nombre de peces de la col·lecció

Nombre aproximat de peces de les col·leccions del fons del museu. No comptabilitzar els fons d'arxiu.

11.000 peces

5. Personal intern

Personal estructural pertanyent a la plantilla del museu. Indicar nombre de persones

96

6. Personal col·laborador

Nombre de persones que col·laboren conjunturalment amb el museu en l'actualitat, sense pertànyer a la plantilla del centre.

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

SERVEI D'ARXIU

Informació referent a la unitat responsable dels arxius dins del museu

7. Responsable de les funcions d'arxiu

Unitat administrativa que té la responsabilitat del servei relacionat amb els arxius

Unitat de Sistemes d'Informació

8. Dependència jeràrquica dins del centre mare

Quina posició jeràrquica té el servei d'arxiu dins de l'organigrama de la institució mare?

L'Arxiu depèn de Gerència

Unidad de Sistemas de Información			
Archivera jefe Pilar Cuerva Castillo	Archivera Mireia Bertrana de Bustos	Auxiliar de informática Eva Maria Carralero Zabala	Soporte Irene Arenas Martin
Registro Antonio Giménez Tudela			

9. Equipament d'arxiu

Assenyalar de quins d'aquests equipaments d'arxiu es disposa. *Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.*

- Dipòsit d'emmagatzematge
- Espai de recepció (zona bruta)
- Taller de restauració
- Zona de tractament tècnic
- Sala de consulta
- Biblioteca
- Sala d'actes
- Sales per tallers i activitats
- Espai per exposicions
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

10. Perfil professional del responsable del servei d'arxiu

En quina àrea de coneixement o camp d'activitat s'inscriu el responsable del servei d'arxiu (diplomats / llicenciat / graduat / màster..... en arxivística / biblioteconomia-documentació/ gestió cultural / història...)

Llicenciat en Història i graduat en arxivística

11. Personal del servei d'arxiu

Indicar el personal amb el que es compta per prestar el servei d'arxiu: nombre, perfil professional i tipus de relació laboral. Ex: 1 px tècnic d'arxiu, interina; 2 px informadors, subcontractació

Nombre persones	de	Perfil professional/tasques	Relació laboral

2	Auxiliar tècnic	Personal laboral fix
1	Tècnic Mig en arxivística	Personal laboral fix
1	Tècnic Superior en arxivística	Personal laboral interí

SERVEIS

Serveis que presta el servei d'arxiu

12. Nombre d'hores d'obertura setmanals

22 hores

13. Quins serveis s'ofereixen?

Assenyalala els serveis d'aquesta llista que són oferts pel servei d'arxiu.

- Consulta de fons d'arxiu
- Consulta d'instruments de descripció
- Resolució de consultes específiques
- Reproducció de documents
- Visites guiades
- Tallers i recursos didàctics
- Serveis bibliotecaris
- Altres: organització de cursos i jornades i assessorament en gestió de la informació

FONS D'ARXIU EXTERNS: ADQUISICIÓ

Dades referents a la incorporació de fons d'arxiu externs, no generats pel museu.

14. Fons de procedència externa

Indicar el nombre dels fons d'arxiu de productors externs a la institució que són custodiats pel servei d'arxiu, segons aquestes tipologies:

- Institucions 1 fons
- Associacions i fundacions 4 fons
- Comercials i empreses 10 fons
- Familiars Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

- Personals 8 fons
- Col·leccions Fes clic o polsa aquí per a escriure text.
- Altres 1 fons Administració perifèrica de l'Estat

Fons d'empresa

Linea de Vapores Tintoré (LVT)
Modelos Navales Riera
Mutual Naviera Mediterránea
Romeo, Ribot y Compañía
Astilleros Cardona
Barcelona Agencia Marítima
Sayremer
Proname
Talleres Nuevo Vulcano
Compañía Trasatlántica SA

Fons personals:

Camil Busquets
Jaume Colomer
Ambrosio Díaz
Enric Cubas
Ferran Arranz
Soldevila Cantó
Carroggio
Gavaldà

Associacions i fundacions:

ADIPAV
Jutges i jurats de regata
Fundació MMB
Gremi de bastaixos, macips de ribera i carreters de mar de Barcelona

Administració perifèrica de l'Estat:

Port de Barcelona

Institucionals:

Organització del Treball Portuari

15. Política d'adquisició de fons d'arxiu externs

Existeix una política d'adquisició de fons d'arxiu definida? Quins eixos té: temàtics, cronològics, de productors rellevants?

Es comparteix la política d'adquisició de les col·leccions museístiques

16. Forma d'adquisició de fons externs

Indicar quines formes d'adquisició de fons externs s'utilitzen:

- Dipòsit
- Donació

- Comodat
- Compra
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

17. L'adquisició de fons d'arxiu està alineada amb la política de desenvolupament de les col·leccions del museu?

Sí, totalment

18. Hi ha una actuació proactiva per aconseguir nous fons o només s'incorporen els fons com a resultat de la iniciativa dels donants?

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

19. Quines són les circumstàncies i causes habituals de l'entrada de nous fons?

Per donacions de particulars que ofereixen els seus fons i d'empreses i col·laboradors que ens alerten de fons en perill perquè els ingresem

FONS D'ARXIU EXTERNS: TRACTAMENT

Dades referents al tractament arxivístic que es dona als fons d'arxiu generats externament al museu.

20. Classificació dels fons

Com es fa la classificació dels fons? Són utilitzats models uniformes de quadres de classificació o aquests es creen específicament per a cada fons?

Es crea la classificació en funció de la documentació del fons que entra. Es creen específicament en funció del contingut documental

21. Quina proporció dels fons d'arxiu externs estan descrits?

Indicar un percentatge aproximat de fons d'arxiu sobre els quals s'ha realitzat una descripció arxivística, al menys a nivell de sèrie documental.

100%

22. Nivell de descripció

La descripció arxivística es fa a nivell de fons, sèrie, unitat composta, unitat simple? Amb quin criteri o en quins casos s'empra cada nivell?

Acostumem a començar les descripcions a nivell de sèrie per poder descriure el fons, seguim a nivell d'unitats compostes (expedients) i en alguns casos aconseguim la descripció a nivell d'unitat simple

23. Indexació

S'assignen descriptors de matèria, de lloc o autoritats de nom de persona, família o entitat?

- Descriptors de matèria
- Descriptors geogràfics
- Autoritats de nom de persones, famílies o entitats
- Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

24. Normalització de termes

S'utilitzen tesaurus o fonts d'autoritats per normalitzar els termes? quins?

Sí. S'utilitza el mateix tesaurus de les col·leccions. De fet, hem integrat el tesaurus en l'aplicació de gestió de l'Arxiu per a unificar el llenguatge de tots els recursos d'informació del museu. Getty, UB i els termes propis desenvolupats pel Museu. Actualment s'està estudiant un major desenvolupament del tesaurus corporatiu, es treballa en la millora del Tesaurus, amb una revisió dels termes utilitzats històricament a la col·lecció del Museu i noves incorporacions procedents de diferents llenguatges controlats, entre ells el de la Getty i el de la UB.

25. Com s'automatitza la descripció?

Quin sistema o aplicatiu informàtic s'utilitza per automatitzar la descripció?

Aplicació pròpia desenvolupada en .net

26. Digitalització de fons d'arxiu

j) Nombre aproximat de pàgines digitalitzades:

S'han digitalitzat els expedients d'obres 1936-2008, els fons Compañía Trasatlántica, Ferran Arranz, Bastaixos, macips de ribera i carreters de mar de Barcelona i els llibres de registre d'entrades i sortides de l'MMB.

k) Política de digitalització: criteris (temàtic / tipologia documental / suports / nivell de consulta / interès pel museu...)

Conservació/ nivell de consulta/suports

l) Difusió de les imatges digitalitzades: quin mitjà s'utilitza ?

El gestor de l'Arxiu s'integra amb la web per poder difondre els documents digitalitzats

EL FONS D'ARXIU DEL MUSEU

Dades referents a l'activitat del servei d'arxiu en la gestió de l'arxiu creat per l'activitat del propi museu

27. El servei d'arxiu gestiona l'arxiu generat per l'activitat del museu?

Indicar quin paper i responsabilitats hi té el servei d'arxiu sobre aquesta funció

Sí. Les té totes: implantació del sistema, control, regulació, etc...

28. Classificació de la documentació del museu?

Existeix un quadre de classificació del fons del museu? És conegut pels usuaris del museu? Com s'utilitza?

Sí. Tots els usuaris el coneixen i l'utilitzen digitalment per desar la documentació administrativa que generen

29. Existeix un sistema de descripció dels documents?

Quin conjunt de metadades s'empra en la descripció? És utilitzat pels usuaris?

La majoria de metadades del sistema d'arxiu són automàtiques. Els usuaris només cal que emplenin les obligatòries i mínimes necessàries: nom del fitxer. La resta, en funció del lloc de treball s'informen automàticament.

30. S'ha definit un sistema de disposició dels documents?

Existeix un calendari de conservació? Com s'aplica?

Sí. S'aplica a través de l'aplicació de l'arxiu. L'usuari està informat del calendari de conservació dintre de l'aplicació. La forma d'aplicar-lo encara està poc automatitzada. Anualment s'eliminen els documents regulats per les TAAD i físicament ho fem a través d'una empresa externa sensibilitzada amb algun tipus de col·lectiu en risc d'exclusió social.

31. 'ha definit un sistema de control d'accés i ús dels documents?

Existeix un quadre de seguretat i accés? És conegut pels usuaris del museu? Com s'aplica?

Sí, existeix un quadre de seguretat i accés. Sí és conegut pels usuaris. Els usuaris poden consultar el quadre de seguretat i accés a través de l'aplicació de gestió de l'arxiu en el nivell de sèrie documental

32. S'ha definit un sistema de preservació dels documents?

Existeix una política de preservació dels documents? Com s'aplica als documents en paper i als electrònics?

No

33. Quines eines informàtiques s'utilitzen per a la gestió documental?

Indicar si s'utilitzen aplicacions informàtiques, plataformes de gestió documental (EDMS/ERMS), xarxa corporativa, serveis al núvol..

CMS: Alfresco; gestor d'arxiu (RIM) en .net

34. El sistema de gestió documental s'aplica a documents en suport paper i electrònic?

Sí

USOS I ACTIVITATS

Dades referents a les activitats portades a terme pel servei d'arxiu

35. Quins tipus d'usuaris té el servei d'arxiu?

Selecioneu tots els tipus d'usuaris del servei d'arxiu.

- Personal intern del museu
- Investigadors
- Professionals
- Estudiants
- Públic no especialitzat
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

36. Principals usos dels fons d'arxiu pels usuaris

Assenyalar els principals usos que es dona als documents d'arxiu, especialment als fons d'arxiu originats externament.

- Gestió administrativa, legal, fiscal
- Consultes de transparència
- Recerca històrica
- Documentació i datació de peces
- Preparació d'exposicions
- Publicacions
- Inspiració
- Altres Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

37. Usos amb finalitats educatives

Descriure si es fa un ús pedagògic dels fons i per a quins tipus de centres o d'usuaris.

L'ús pedagògic de l'Arxiu és menor. Mantenim contacte amb escoles privades que s'han interessat per la nostra activitat, però és menor dintre de les activitats que realitza l'Arxiu

38. Préstec de peces dels fons d'arxiu per a exposicions

Indicar si es presten peces dels fons d'arxiu per a exposicions del propi museu o per a altres centres

Sí. Es fan préstec de documents per a exposicions pròpies i molt ocasionalment i quan la reproducció del document no és possible, per algunes exposicions externes puntualment.

39. Altres activitats del servei d'arxiu

Indica si es porten a terme alguna d'aquestes activitats:

- Cursos
- Tallers
- Participació en jornades
- Exposicions pròpies
- Exposicions virtuals
- Publicacions
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ

Dades referents a la forma de difusió i comunicació de l'existència dels fons custodiats i les seves dades

40. Àmbits i eines tecnològiques utilitzades per a la difusió dels fons i les descripcions

Exemples: Instruments en paper; Aplicació informàtica d'ús intern; Aplicació web; Pàgina web

El gestor de l'Arxiu s'integra directament amb la web corporativa a través del gestor dels recursos d'informació del Museu (RIM), a través de la qual es difonen els continguts arxivístics, ja sigui amb la col·lecció o en l'espai específic d'arxiu

Utilitzem Issu; blog propi i twitter propi

41. Accions de comunicació pròpies

Es fan accions de comunicació específiques, relatives a les activitats pròpies del servei d'arxiu, diferents a les del museu?

Sí, a través de twitter i del blog de l'arxiu: jornades, difusió d'efemèrides, gotes d'arxiu...

42. Es publiquen dades obertes i reutilitzables en l'àrea de transparència de la institució?

Actualment es publica en format obert el Quadre de classificació de tots els fons arxivístics i el calendari d'eliminació. Ens queda treballar més intensivament en aquests aspectes.

43. Contribució a agregadors de continguts

Es participa aportant continguts en agregadors?. Exemples d'agregadors: Memòria digital de Catalunya; Europea; Portal Pares; Portal Europeu d'Arxius

Actualment no. Hem treballat els darrers anys en preparar les nostres dades precisament per a poder participar en projectes d'agregació de continguts patrimonials. Actualment l'Arxiu ja està preparat per poder fer el salt en aquests agregadors nacionals i internacionals

44. Projectes de tractament, explotació i difusió de dades

Indicar la participació en projectes d'explotació de dades com: Geolocalització; Dades enllaçades; OCR...

45. Projectes de treball col·laboratiu amb usuaris externs

Indicar si s'impulsen projectes amb la col·laboració d'usuaris externs al museu. Exemple: crowdsourcing, gamificació...

Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

INTERRELACIÓ AMB L'ACTIVITAT DEL MUSEU

Informació sobre com s'interrelaciona l'activitat del servei d'arxiu amb la de la resta del museu i com interactuen els seus respectius sistemes d'informació

46. Com s'inscriu l'activitat de l'arxiu dins dels objectius i el discurs del museu?

L'Arxiu ha liderat el projecte més important en gestió de la informació del Museu, el GIM (Gestió de la Informació del Museu). A través del GIM, els fons de l'arxiu s'han alineat amb la col·lecció del Museu. També s'ha implementat una visió àmplia de la gestió de la informació i dels documents. El GIM ha permès incorporar tots els departaments i àrees del Museu en un projecte participatiu i comú, on cada persona aporta el seu coneixement i la creació d'informació en un únic sistema de gestió informacional: des de la programació de les activitats a la gestió econòmica, passant pels documents i finalitzant en la web corporativa. Aquesta aportació s'ha fet des de l'Arxiu i ha significat el lideratge en quant a la governança de la informació corporativa.

47. Hi ha una integració entre els sistemes de dades de les peces de les col·leccions i els documents d'arxiu?

Sí, total. El desenvolupament del middleware RIM ha permès que la col·lecció i l'arxiu, així com els registres bibliogràfics s'integrin en un mateix sistema d'informació, respectant les particularitats tradicionals de cada

professió i els seus propis estàndards nacionals i internacionals. Aquesta integració ha permès mostrar els diferents recursos a través d'un mateix epígraf en la web de forma natural, sense gestió humana intermediària, directament de les aplicacions de negoci (MuseumPlus, VTLS) al RIM i del RIM a la web. Integració tecnològica, col·laboració descriptiva i respecte a les singularitats específiques.

48. Hi ha una homogeneïtzació a nivell descriptiu i terminològic entre els sistemes de dades del museu i del arxiu ?

S'utilitzen tesaurus o llistes de termes en comú amb la descripció de les col·leccions? Existeix un consens en els criteris descriptius dels camps comuns?

No hi ha homogeneïtzació descriptiva. Es respecten els diferents models descriptius propis de cada recurs (museístic, bibliogràfic i arxivístic), però existeixen vocabularis comuns que s'integren en les aplicacions i que es gestionen des d'un únic punt i existeixen criteris descriptius de camps comuns.

Per exemple en descriptors de matèria, geogràfics... Pel que fa al criteri de descripció de camps, per posar un exemple, el número d'expedient d'ingrés de peces en el sistema de descripció de la col·lecció és el mateix criteri de creació de número d'expedient en el sistema de gestió documental, això permet mostrar tota la documentació digital generada per un objecte en l'aplicació d'integració dels recursos que es troba hostatjada en el sistema de gestió documental i vincular-la al registre de la col·lecció de forma natural.

En alguns casos el que es fa és establir equivalències entre camps que es dissenyen de forma diferent en els diversos sistemes però que tenen valors similars.

49. Participació en la documentació de les col·leccions del museu

Quin paper té el servei d'arxiu en la documentació de les col·leccions? Hi aporta dades? Gestiona i custodia els dossiers temàtics?

El servei d'arxiu administra el sistema de gestió de documents electrònics i des d'aquesta responsabilitat facilita l'accés als documents de gestió de la col·lecció digital, col·laborant en la integració de les dades de la col·lecció en el sistema d'informació i treballant conjuntament en tota la presa de decisions en el tractament de les dades i dels documents de la col·lecció. A nivell paper, l'arxiu conserva els expedients d'ingrés de la col·lecció i facilita el préstec, la digitalització i tots els serveis habituals vinculats a un servei d'arxiu corporatiu.

50. Comentaris

Comenta qualsevol aspecte que consideris rellevant i que no ha estat inclòs en cap altre apartat del qüestionari

9.6.4 MACBA

Qüestionari sobre arxius de museus

Màster en Arxivística i Gestió de Documents.

Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (ESAGED)

Treball Final de Màster – Montse Peris Giner

Nom de l'informant:	Marta Vega
Correu electrònic de contacte:	mvega@macba.cat
Telèfon de contacte:	934813376
Data de l'entrevista:	28 maig 2018

IDENTIFICACIÓ DEL CENTRE

Dades identificatives del museu al qual pertany el servei d'arxiu enquestat

1. Nom del centre mare

Nom del centre al qual pertany el servei d'arxiu

Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

2. Forma jurídica del museu

Centre públic
 Privat
 Públic/privat
 Consorci

Titularitat: Consorci entre Ajuntament de Barcelona, Generalitat de Catalunya, Ministerio de Cultura i Fundació MACBA

3. Pressupost anual

Assenyala el rang en el que es situa el pressupost anual del museu en el darrer exercici del qual es tinguin dades

>15 M€
 10-15 M€

5-10 M€

1-5 M€

0,5-1 M€

10,7 milions €/anuals

4. Nombre de peces de la col·lecció

Nombre aproximat de peces de les col·leccions del fons del museu. No comptabilitzar els fons d'arxiu.

5.586 (2016)

5. Personal intern

Personal estructural pertanyent a la plantilla del museu. Indicar nombre de persones

90 persones aproximadament

6. Personal col·laborador

Nombre de persones que col·laboren conjunturalment amb el museu en l'actualitat, sense pertànyer a la plantilla del centre.

26 persones en pràctiques; 13 persones externes/autònomes; serveis subcontractat (gestió entrades i sales, neteja, seguretat, manteniment)

SERVEI D'ARXIU

Informació referent a la unitat responsable dels arxius dins del museu

7. Responsable de les funcions d'arxiu

Unitat administrativa que té la responsabilitat del servei relacionat amb els arxius

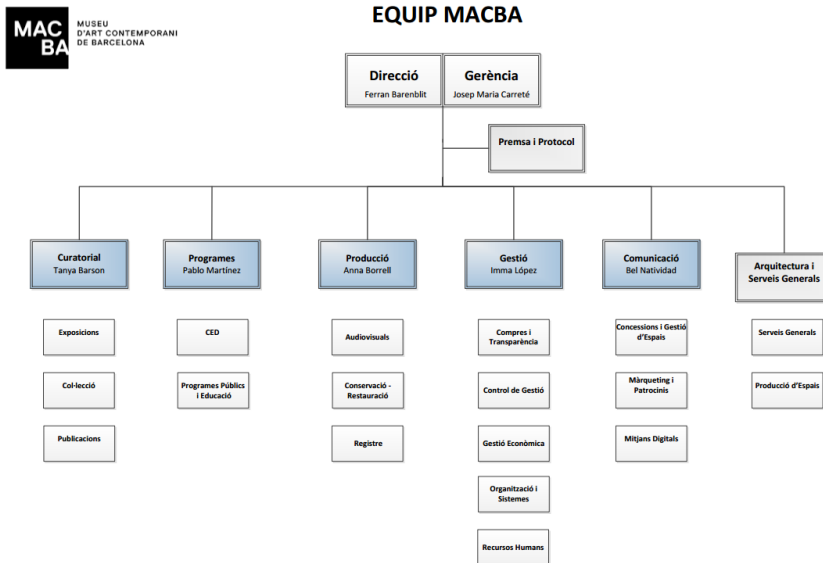
Centre d'Estudis i Documentació (CED). S'organitza en la Secció d'Arxiu i la Secció de Biblioteca.

8. Dependència jeràrquica dins del centre mare

Quina posició jeràrquica té el servei d'arxiu dins de l'organigrama de la institució mare?

Actualment el CED depèn del Cap de Programes. Antigament havia tingut altres dependències: d'Investigació, de Serveis Culturals o directament de Gerència. Hi ha una discussió sobre si el CED hauria de dependre de l'àrea Curatorial o de la de Programes. Dependre d'aquesta última implica una vinculació més estreta amb el públic i la realització d'activitats. També permet tenir més relació amb el PEI (Programa d'Estudis Independents), formació de postgrau ofert pel MACBA, sense vinculació amb la universitat ("dispositiu d'aprenentatge que es produeix en el dins-fora de la institució museu i que té com a objectiu fonamental mobilitzar el pensament crític des de la intersecció entre pràctiques artístiques, ciències socials i intervencions politicoinstitucionals.")

Organigrama del MACBA:

9. Equipament d'arxiu

Assenyalar de quins d'aquests equipaments d'arxiu es disposa. *Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.*

- Dipòsit d'emmagatzematge *(propi)*
- Espai de recepció (zona bruta) *lloc provisional, compartit amb museu*
- Taller de restauració *compartit amb Col·lecció*
- Zona de tractament tècnic
- Sala de consulta *comuna amb biblioteca*
- Biblioteca *no és biblioteca auxiliar, és biblioteca especialitzada*
- Sala d'actes *del museu*
- Sales per tallers i activitats *del museu*
- Espai per exposicions *espai propi per exposicions al vestíbul de plaça dels Àngels*
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

10. Perfil professional del responsable del servei d'arxiu

En quina àrea de coneixement o camp d'activitat s'inscriu el responsable del servei d'arxiu (diplomata / llicenciat / graduat / màster..... en arxivística / biblioteconomia-documentació/ gestió cultural / història...)

Ara mateix la plaça de responsable del CED està vacant i l'exerceix directament el cap de Programes. També està vacant el lloc de responsable de la Secció d'arxiu, exercit per la responsable de la Secció de Biblioteca.

L'actual responsable té un perfil de diplomatura en biblioteconomia, llicenciatura en documentació i en història de l'art. Un anterior responsable tenia un perfil de belles arts i disseny gràfic. Mai cap responsable d'arxiu tenia estudis específics d'arxivística.

11. Personal del servei d'arxiu

Indicar el personal amb el que es compta per prestar el servei d'arxiu: nombre, perfil professional i tipus de relació laboral. Ex: 1 px tècnic d'arxiu, interina; 2 px informadors, subcontractació

Nombre de persones	Perfil professional	Tasques	Relació laboral
1	Història de l'art. Tècnic mig	Atenció al públic	Autònoma
1	Biblioteconomia. Tècnica arxiu	Descripció fons històrics	Plantilla MACBA
1	Antropologia. Tècnica arxiu	Descripció fons	Autònoma
1	Arquitectura.	Adquisicions, logística	Autònoma
1	Belles arts, humanitats. Administrativa	Coordinació, activitats	Plantilla MACBA
1	Comunicació audiovisual	Banc d'imatges	Plantilla MACBA
1	Biblioteconomia	Repositori digital	Plantilla obra i servei
1	Filologia, biblioteconomia	Catalogació fons Brossa	Plantilla
2	Estudis diversos	Operador de digitalització	Pla d'ocupació municipal

Total personal estable: 8 persones

SERVEIS

Serveis que presta el servei d'arxiu

12. Nombre d'hores d'obertura setmanals

18 hores setmanals

13. Quins serveis s'ofereixen?

Assenyala els serveis d'aquesta llista que són oferts pel servei d'arxiu.

- Consulta de fons d'arxiu
- Consulta d'instruments de descripció

Fitxa de fons

Inventaris: a Museum Plus, només consultables parcialment

No accessibles lliurement al públic, consulta en el CED

Resolució de consultes específiques

Reproducció de documents

No existeix un servei de reproducció propi. El servei es presta encarregant les reproduccions a un laboratori extern i cobrant el servei a l'usuari. Permeten que l'usuari porti el seu propi fotògraf i el museu adequa un plató.

Visites guiades

Tallers i recursos didàctics

Selecció i préstec de materials. Els tallers els fan els serveis educatius

Serveis bibliotecaris

A través de la Biblioteca del CED s'ofereixen tot un seguit de serveis bibliotecaris especialitzats.

Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

FONS D'ARXIU EXTERNS: ADQUISICIÓ

Dades referents a la incorporació de fons d'arxiu externs, no generats pel museu.

14. Fons de procedència externa

Indicar el nombre dels fons d'arxiu de productors externs a la institució que són custodiats pel servei d'arxiu, segons aquestes tipologies:

Institucions Museo de Arte Contemporáneo de Barcelona (1)

Associacions i fundacions ADAG; Nervo Óptico i de l'Espaço N.O. (2)

Comercials i empreses Galeria Ciento; Galeria Cadaqués; Galeria Nomen; Video-Nou (4)

Familiars [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

Personals Joan Brossa; Xavier Miserachs; Pere Sousa; Jordi Benito; M. Ll. Borràs; Enric Franch; J.J. Tharrats; Toni Prim; J.M. Casademont; L. Claramunt; M. Gasull (11)

Col·leccions Hanuman Books; Between the frames (2)

Altres Recull de "Col·leccions documentals": fons fragmentaris, sèries aïllades o documents solts arribats al CED per motius diversos, com una exposició o un intercanvi de publicacions.

Es recullen llibres d'artista d'autors determinats, material que està entre l'obra d'art, el document bibliogràfic i el document d'arxiu.

Total: 20 fons

15. Política d'adquisició de fons d'arxiu externs

Existeix una política d'adquisició de fons d'arxiu definida? Quins eixos té: temàtics, cronològics, de productors rellevants?

No existeix una política definida per a l'adquisició de fons d'arxiu. Sí es fa amb els llibres d'artista, per a l'adquisició dels quals es busca assessoria externa i existeix una política definida. Actualment s'està treballant en la definició d'una política d'adquisicions (considerada com unes línies i processos bàsics d'actuació), dirigida per Col·lecció, que es vol que sigui d'aplicació també als arxius. La valoració de la idoneïtat d'un fons d'arxiu es realitza mitjançant una comissió en a que participen: Direcció, Col·lecció, àrea Curatorial, Programes, Registre, Restauració i Arxiu.

En moltes ocasions l'adquisició ve determinada per una exposició, arrel de la qual es busquen materials i documents i pot comportar l'entrada d'un fons.

16. Forma d'adquisició de fons externs

Indicar quines formes d'adquisició de fons externs s'utilitzen:

- Dipòsit
- Donació
- Comodat
- Compra
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

17. L'adquisició de fons d'arxiu està alineada amb la política de desenvolupament de les col·leccions del museu?

Sempre. Quan hi ha un oferiment d'un fons es valora la seva idoneïtat d'acord amb les línies de treball i de desenvolupament de la col·lecció. De fet, en alguna ocasió (cas Brossa), pot ser que entri un fons, on cada part passa a ser custodiada per l'arxiu, la biblioteca o Col·lecció.

18. Hi ha una actuació proactiva per aconseguir nous fons o només s'incorporen els fons com a resultat de la iniciativa dels donants?

No hi ha una actuació proactiva de captació de fons d'arxiu perquè falten recursos (pressupost, personal) per portar-la a terme. La incorporació de fons és el resultat de la iniciativa dels donants.

19. Quines són les circumstàncies i causes habituals de l'entrada de nous fons?

Contactes del personal del museu. Oferiments de la família d'un artista (normalment després de la mort d'aquest). Oferiment del propi artista (quan vol donar una sortida al seu fons), utilitzant-se l'acord "mortis causa" o donació que es fa efectiva després de la mort. En motiu d'una exposició monogràfica l'artista pot donar el seu arxiu o es poden buscar materials d'arxiu específics per a documentar algun aspecte de la mateixa.

FONS D'ARXIU EXTERNS: TRACTAMENT

Dades referents al tractament arxivístic que es dona als fons d'arxiu generats externament al museu.

20. Classificació dels fons

Com es fa la classificació dels fons? Són utilitzats models uniformes de quadres de classificació o aquests es creen específicament per a cada fons?

Es fa un quadre de classificació específic per a cada fons, en base a les activitats que han generat els documents. No s'utilitzen models. Es respecta estrictament l'ordre en que ha arribat la documentació d'un fons.

21. Quina proporció dels fons d'arxiu externs estan descrits?

Indicar un percentatge aproximat de fons d'arxiu sobre els quals s'ha realitzat una descripció arxivística, al menys a nivell de sèrie documental.

Fitxa de fons: 6 fons / 20

Nivell de u.c / u.s.: 7 fons / 20

En procés: 4 fons

22. Nivell de descripció

La descripció arxivística es fa a nivell de fons, sèrie, unitat composta, unitat simple? Amb quin criteri o en quins casos s'empra cada nivell?

El nivell de descripció depèn del tipus de fons i de sèries específiques dins del fons. Els fons d'un artista se solen descriure a nivell de u.c./u.s., així com sèries com la de correspondència. En el cas de que es digitalitzin documents d'un fons, aquests estaran descrits prèviament a nivell de peça simple.

23. Indexació

S'assignen descriptors de matèria, de lloc o autoritats de nom de persona, família o entitat?

- Descriptors de matèria
- Descriptors geogràfics
- Autoritats de nom de persones, famílies o entitats
- Altres Període històric

Pràcticament no es fa indexació per matèries. Només en algun fons es posen matèries.

24. Normalització de termes

S'utilitzen tesaurus o fonts d'autoritats per normalitzar els termes? quins?

Noms: es segueixen les fonts de referència bibliotecària (Cantic, Lenoti, Library of Congress, Biblioteque Nationale Française)

Matèria: BIMA

25. Com s'automatitza la descripció?

Quin sistema o aplicatiu informàtic s'utilitza per automatitzar la descripció?

Com a aplicació de descripció dels arxius s'utilitza el sistema de gestió de col·leccions d'objectes de museu Museum Plus, els camps del qual s'utilitzen en un sentit arxivístic, seguint les especificacions de la norma NODAC. Al programa se li ha afegit una pestanya addicional amb camps específics per a arxiu. Per a aconseguir una descripció multinivell es fa una fitxa per cada nivell, a partir dels nivells físics i després es fan relacions entre registres. El quadre de classificació no es desplega dins del programa.

Un problema que té Museum Plus és que no permet mostrar contingut al web.

26. Digitalització de fons d'arxiu

m) Nombre aproximat de pàgines digitalitzades:

96.908 arxius (incloent màsters i derivats) corresponents a 16.840 unitats documentals

4 Fons dels 20 estan pràcticament digitalitzats en la seva totalitat

n) Política de digitalització: criteris (temàtic / tipologia documental / suports / nivell de consulta / interès pel museu...)

Es prioritza el fons històric del MACBA, però no els documents de gestió sinó aquells que documenten les activitats del museu amb forta component de difusió. Inclou materials de difusió, vídeos de conferències, reportatges fotogràfics.

D'alguns fons (com el de Brossa) es digitalitzen algunes sèries d'interès (manuscrits, correspondència, documents rellevants).

La digitalització de la fotografia és una de les prioritats.

També s'aprofita per digitalitzar allò que es demana per a fer una exposició, per tal de mantenir-ne un testimoni.

o) Difusió de les imatges digitalitzades: quin mitjà s'utilitza ?

Difusió limitada en la sala de consulta en l'espai del CED, degut a les limitacions imposades pels drets de propietat intel·lectual.

Els fitxers digitals s'emmagatzemen en Dspace i amb metadades descriptives Dublin core. El que hi ha en aquest repositori encara no és accessible lliurement a qualsevol usuari, encara que està previst durant aquest any donar accés a aquells documents dels quals existeixin permisos de difusió.

EL FONS D'ARXIU DEL MUSEU

Dades referents a l'activitat del servei d'arxiu en la gestió de l'arxiu creat per l'activitat del propi museu

27. El servei d'arxiu gestiona l'arxiu generat per l'activitat del museu?

Indicar quin paper i responsabilitats hi té el servei d'arxiu sobre aquesta funció

El CED només se'n ocupa de la documentació generada com a resultat de les activitats amb continguts artístics i no tracta la documentació de gestió administrativa del museu.

28. Classificació de la documentació del museu?

Existeix un quadre de classificació del fons del museu? És conegut pels usuaris del museu? Com s'utilitza?

Existeix un quadre de classificació del museu, la realització del qual va ser encarregada a una empresa externa i es va portar a terme mitjançant entrevistes a usuaris. No s'utilitza per a la gestió corrent i només per arxiu.

29. Existeix un sistema de descripció dels documents?

Quin conjunt de metadades s'empra en la descripció? És utilitzat pels usuaris?

La descripció dels documents d'arxiu es fa amb una sèrie de camps extrets de NODAC en una pestanya personalitzada dins de Museum Plus. Els usuaris no ho utilitzen per fer descripció dels documents.

30. S'ha definit un sistema de disposició dels documents?

Existeix un calendari de conservació? Com s'aplica?

Es va definir un calendari de conservació amb l'empresa externa quan es va fer el quadre de classificació. La transferència dels documents semiactius no es realitza al servei d'arxiu sinó que cada departament es gestiona els seus documents transferint-los a una custòdia externa.

31. S'ha definit un sistema de control d'accés i ús dels documents?

Existeix un quadre de seguretat i accés? És conegut pels usuaris del museu? Com s'aplica?

En principi tots els documents que gestiona el CED són consultables pels usuaris externs, amb el requisit de que es facin el carnet d'usuari.

32. S'ha definit un sistema de preservació dels documents?

Existeix una política de preservació dels documents? Com s'aplica als documents en paper i als electrònics?

La política de preservació s'aplica només als documents gestionats pel CED. En el suport paper s'apliquen les mesures estàndards (material de conservació, control ambiental, dipòsits d'arxiu amb mesures de seguretat i control). Per als documents electrònics s'està en procés de definició d'una política de preservació.

33. Quines eines informàtiques s'utilitzen per a la gestió documental?

Indicar si s'utilitzen aplicacions informàtiques, plataformes de gestió documental (EDMS/ERMS), xarxa corporativa, serveis al núvol..

S'utilitza una intranet interna amb un arbre de carpetes pel treball diari. Els documents digitals que són transferits al CED es guarden en el repositori del sistema Dspace. S'utilitza un sistema de plantilles en Excel per exportar les dades descriptives dels fitxers digitals de Museum Plus i carregar-les a Dspace.

Dspace i Museum plus tenen una connexió en utilitzar-se el número de registre de la peça de Museum Plus com a ID identificatiu a Dspace.

34. El sistema de gestió documental s'aplica a documents en suport paper i electrònic?

Es gestionen documents en suport paper i electrònic.

USOS I ACTIVITATS

Dades referents a les activitats portades a terme pel servei d'arxiu

35. Quins tipus d'usuaris té el servei d'arxiu?

Seleccioneu tots els tipus d'usuaris del servei d'arxiu.

- Personal intern del museu
- Investigadors
- Professionals
- Estudiants
- Públic no especialitzat
- Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

36. Principals usos dels fons d'arxiu pels usuaris

Assenyalar els principals usos que es dona als documents d'arxiu, especialment als fons d'arxiu originats externament.

- Gestió administrativa, legal, fiscal
- Consultes de transparència
- Recerca històrica
- Documentació i datació de peces
- Preparació d'exposicions
- Publicacions
- Inspiració
- Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

37. Usos amb finalitats educatives

Descriure si es fa un ús pedagògic dels fons i per a quins tipus de centres o d'usuaris.

Puntualment es fan visites per a escoles si es demana, encara que és el servei educatiu qui se'n encarrega normalment. Per exemple de la Fundació Joan Brossa van venir professors per seleccionar materials per escoles de disseny, per Belles Arts o per secundària.

38. Préstec de peces dels fons d'arxiu per a exposicions

Indicar si es presten peces dels fons d'arxiu per a exposicions del propi museu o per a altres centres

S'han deixat peces de l'arxiu per exposicions al MACBA (Joan Brossa, Miserachs) i també per centres externs (negatius de Miserachs) i a nivell internacional.

39. Altres activitats del servei d'arxiu

Indica si es porten a terme alguna d'aquestes activitats:

- Cursos
- Tallers
- Participació en jornades

Maig de 2018: organització del seminari "La condició de contorn. Sobre l'arxiu i els seus límits"

- Exposicions pròpies

Es fa una exposició pròpia cada 6 mesos en l'espai de la recepció de l'edifici. La concepció és del CED i es busca un comissariat extern i l'ajuda de la coordinadora d'exposicions per portar-les a terme.

- Exposicions virtuals

- Publicacions

Es va fer la publicació "Folding the exhibition" que reflexiona sobre el paper i el significat dels arxius i la seva interrelació amb l'art contemporani.

Es fan publicacions sobre les exposicions pròpies (mini-catàlegs)

- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ

Dades referents a la forma de difusió i comunicació de l'existència dels fons custodiats i les seves dades

40. Àmbits i eines tecnològiques utilitzades per a la difusió dels fons i les descripcions

Exemples: Instruments en paper; Aplicació informàtica d'ús intern; Aplicació web; Pàgina web

Per fer la difusió dels fons s'utilitzen llistats en paper extrets de Museum Plus. També la pàgina web, que s'actualitza dos cops l'any per part del CED. La difusió per xarxes socials es porta a terme en un altre departament del museu.

41. Accions de comunicació pròpies

Es fan accions de comunicació específiques, relatives a les activitats pròpies del servei d'arxiu, diferents a les del museu?

No es fa comunicació pròpia. Tota la informació que es vol difondre des del CED es passa als canals gestionats pel museu, com el butlletí trimestral amb informació d'activitats rellevants o exposicions. De vegades s'ha fet una roda de premsa per anunciar algun fet, com l'entrada d'un fons d'arxiu, encara que no sempre és així. No hi ha una línia de comunicació uniforme. També s'aprofiten altres accions comunicatives del museu per difondre informació del CED.

42. Es publiquen dades obertes i reutilitzables en l'àrea de transparència de la institució?

El CED no se'n ocupa dels temes de transparència. Ho fa un altre departament del museu.

43. Contribució a agregadors de continguts

Es participa aportant continguts en agregadors?. Exemples d'agregadors: Memòria digital de Catalunya; Europea; Portal Pares; Portal Europeu d'Arxius

L'arxiu no participa en agregadors. La biblioteca sí ho fa.

44. Projectes de tractament, explotació i difusió de dades

Indicar la participació en projectes d'explotació de dades com: Geolocalització; Dades enllaçades; OCR...

Des del CED no se'n porten a terme. En el museu sí que hi ha projectes d'aquesta mena vehiculats en la pàgina web i portats a terme des del departament de Col·leccions.

45. Projectes de treball col·laboratiu amb usuaris externs

Indicar si s'impulsen projectes amb la col·laboració d'usuaris externs al museu. Exemple: crowdsourcing, gamificació...

Es col·labora amb artistes dels quals es posseeixen arxius. Per exemple, amb Miralda s'ha col·laborat oferint-li ajuda per definir una base de dades amb la qual gestionar la seva documentació.

Amb Muntadas s'ha col·laborat en la creació d'una web que connecti tots els centres que tenen documents d'arxiu seus.

INTERRELACIÓ AMB L'ACTIVITAT DEL MUSEU

Informació sobre com s'interrelaciona l'activitat del servei d'arxiu amb la de la resta del museu i com interactuen els seus respectius sistemes d'informació

46. Com s'inscriu l'activitat de l'arxiu dins dels objectius i el discurs del museu?

El museu té com a objectiu primordial investigar i recollir informació sobre el patrimoni artístic. En el pla estratègic del museu queda recollida la idea de que l'arxiu forma part dels objectius del museu i està en relació amb les línies del discurs del museu. L'arxiu s'alinea també i dona servei al PEI (Programa d'Estudis Independents). La contribució de l'arxiu es produeix en tres àmbits: deixant documents com a peces per a les exposicions; cercant documents relacionats amb les activitats al voltant d'una exposició; cercant materials i documents necessaris per a les exposicions.

47. Hi ha una integració entre els sistemes de dades de les peces de les col·leccions i els documents d'arxiu?

Tant la informació sobre les peces de les col·leccions com l'arxiu utilitzen l'aplicació Museum plus per gestionar la informació. Tanmateix són sistemes separats i no tenen relació entre ells. Només en el cas del fons d'arxiu de Joan Brossa s'han fet relacions entre els documents d'arxiu i les peces de la col·lecció. Existeix també el cercador de les col·leccions en línia a la pàgina web.

48. Hi ha una homogeneïtzació a nivell descriptiu i terminològic entre els sistemes de dades del museu i del arxiu ?

S'utilitzen tesaurus o llistes de termes en comú amb la descripció de les col·leccions? Existeix un consens en els criteris descriptius dels camps comuns?

La descripció arxivística es realitza seguint NODAC, mentre que les col·leccions es descriuen segons les seves normes específiques. Hi ha camps descriptius amb els que s'arriba a un acord entre Col·leccions i arxiu sobre com utilitzar-los, com en el cas del nom d'objecte. Aquesta tasca és coordinada pel departament de Registre.

Respecte a les paraules clau, en les peces de col·leccions no se'n posen però en l'arxiu sí. S'està plantejant arribar a una coordinació en aquest aspecte.

49. Participació en la documentació de les col·leccions del museu

Quin paper té el servei d'arxiu en la documentació de les col·leccions? Hi aporta dades? Gestiona i custodia els dossiers temàtics?

L'arxiu participa en la documentació de les col·leccions quan es tracta de documents d'arxiu dels quals en té la custòdia. Per l'adquisició de peces s'utilitza bibliografia de la biblioteca. Els dossiers de les peces són creats i en té la custòdia el departament de Col·lecció, amb uns dossiers en paper on es recull informació de tot tipus sobre les peces.

50. Comentaris

Comenta qualsevol aspecte que consideris rellevant i que no ha estat inclòs en cap altre apartat del qüestionari

Problemàtiques i temes de reflexió amb que es troba el CED relacionades amb els arxius:

- Què fer amb les peces digitals de les col·leccions, com tractar-les
- Com dinamitzar l'arxiu, amb quines accions aconseguir apropar l'arxiu als usuaris finals.

- Alguns exemples d'accions utilitzant els arxius en activitats amb component artística:
 - Folding the exhibition: exposició concebuda pel CED, aprofitant la participació en un projecte europeu, el MeLa Project. L'equip de l'arxiu va decidir el sumari, incloent casos pràctics que van semblar més interessants. A més de la part teòrica, es van visitar diversos arxius.
 - Seminari: La condició de contorn”, referent a la delimitació de la noció d'arxiu actualment i en el context dels museus i el món de l'art.
 - Exposició Miserachs: s'explica dins de l'exposició el procés seguit per un document d'arxiu
 - Exposició Joan Brossa: s'han utilitzat nombroses peces del fons d'arxiu de l'autor.
- Problema de la frontera entre la peça de col·lecció i el document d'arxiu: de vegades un document que pertany a un fons d'arxiu també es considera peça de la col·lecció. Per exemple les fotografies del fons d'un fotògraf
- Art digital: problemàtica de com documentar accions artístiques efímeres, com per exemple les performances. El document generat per documentar-les (normalment una fotografia o un vídeo) és l'únic testimoni que queda de dita acció, per la qual cosa es poden considerar també obres d'art, encara que en realitat es tracta d'un document d'arxiu, resultat d'una activitat. En aquest cas el document creat substitueix la peça i acaba constituint-se ell mateix en peça.

9.6.5 Fundació Antoni Tàpies

Qüestionari sobre arxius de museus

Màster en Arxivística i Gestió de Documents.

Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (ESAGED)

Treball Final de Màster – Montse Peris Giner

Nom de l'informant:	Núria Solé Bardolet
Correu electrònic de contacte:	documentacio@ftapies.com
Telèfon de contacte:	934 870 315
Data de l'entrevista:	19 juny 2018

Bloc I - IDENTIFICACIÓ DEL CENTRE

Dades identificatives del museu al qual pertany el servei d'arxiu enquestat

1. Nom del centre mare

Nom del centre al qual pertany el servei d'arxiu

Fundació Antoni Tàpies

2. Forma jurídica del museu

Centre públic Privat Públic/privat Consorci

Titularitat: Fundació Privada Antoni Tàpies. Reben subvenció de l'Ajuntament de Barcelona, Generalitat de Catalunya i del Ministerio de Cultura

3. Pressupost anual

Assenyala el rang en el que es situa el pressupost anual del museu en el darrer exercici del qual es tinguin dades

>15 M€
 10-15 M€

5-10 M€

1-5 M€

0,5-1 M€

2M€

4. Nombre de peces de la col·lecció

Nombre aproximat de peces de les col·leccions del fons del museu. No comptabilitzar els fons d'arxiu.

2.105 peces (incloent peces originals i obra gràfica impresa)

5. Personal intern

Personal estructural pertanyent a la plantilla del museu. Indicar nombre de persones

16 persones

6. Personal col·laborador

Nombre de persones que col·laboren conjunturalment amb el museu en l'actualitat, sense pertànyer a la plantilla del centre.

3 persones + subcontractes (vigilància, neteja, sala)

SERVEI D'ARXIU

Informació referent a la unitat responsable dels arxius dins del museu

7. Responsable de les funcions d'arxiu

Unitat administrativa que té la responsabilitat del servei relacionat amb els arxius

Departament d'arxiu

La seva responsabilitat inclou també projectes europeus.

8. Dependència jeràrquica dins del centre mare

Quina posició jeràrquica té el servei d'arxiu dins de l'organigrama de la institució mare?

Depèn directament de Direcció

9. Equipament d'arxiu

Assenyalar de quins d'aquests equipaments d'arxiu es disposa. *Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.*

- Dipòsit d'emmagatzematge és una habitació de la zona d'oficines
- Espai de recepció (zona bruta)
- Taller de restauració comú amb el museu
- Zona de tractament tècnic s'utilitza l'espai d'oficina
- Sala de consulta espai propi i ús de l'espai de la biblioteca
- Biblioteca servei del museu
- Sala d'actes comú amb el museu
- Sales per tallers i activitats comú amb el museu
- Espai per exposicions
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

10. Perfil professional del responsable del servei d'arxiu

En quina àrea de coneixement o camp d'activitat s'inscriu el responsable del servei d'arxiu (diplomata / llicenciat / graduat / màster..... en arxivística / biblioteconomia-documentació/ gestió cultural / història...)

Història de l'art

11. Personal del servei d'arxiu

Indicar el personal amb el que es compta per prestar el servei d'arxiu: nombre, perfil professional i tipus de relació laboral. Ex: 1 px tècnic d'arxiu, interina; 2 px informadors, subcontractació

Nombre de persones	Perfil professional/tasques	Relació laboral
1	Història de l'art. Responsable	Plantilla
1	Màster arxivística i història. Tècnic arxiu	Temps parcial, subcontractació

SERVEIS

Serveis que presta el servei d'arxiu

12. Nombre d'hores d'obertura setmanals

8 hores/setmana, amb cita prèvia

13. Quins serveis s'ofereixen?

Assenyala els serveis d'aquesta llista que són oferts pel servei d'arxiu.

- Consulta de fons d'arxiu
- Consulta d'instruments de descripció
- Resolució de consultes específiques procedents d'altres museus, d'investigadors
- Reproducció de documents
- Visites guiades
- Tallers i recursos didàctics
- Serveis bibliotecaris
- Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

FONS D'ARXIU EXTERNS: ADQUISICIÓ

Dades referents a la incorporació de fons d'arxiu externs, no generats pel museu.

14. Fons de procedència externa

Indicar el nombre dels fons d'arxiu de productors externs a la institució que són custodiats pel servei d'arxiu, segons aquestes tipologies:

☒ Institucions	Fundació Antoni Tàpies
☐ Associacions i fundacions	Fes clic o polsa aquí per a escriure text.
☐ Comercials i empreses	Fes clic o polsa aquí per a escriure text.
☐ Familiars	Fes clic o polsa aquí per a escriure text.
☒ Personals	Antoni Tàpies
☐ Col·leccions	Fes clic o polsa aquí per a escriure text.
☒ Altres	Documents fragmentaris de procedència diversa

En el cas del fons Antoni Tàpies, la Fundació custodia una part del fons, però resta pendent la legalització de la incorporació i la forma legal que tindrà.

15. Política d'adquisició de fons d'arxiu externs

Existeix una política d'adquisició de fons d'arxiu definida? Quins eixos té: temàtics, cronològics, de productors rellevants?

L'adquisició té l'objectiu de completar el fons Antoni Tàpies amb documents que documentin algun aspecte de la seva trajectòria. Es busca material audiovisual (fotografies, pel·lícules) on aparegui Tàpies i documents d'altres artistes o creadors amb qui va tenir relació, com cineastes, galeristes, fotògrafs.

També es busquen documents fent cerca específica per reforçar exposicions.

16. L'adquisició de fons d'arxiu està alineada amb la política de desenvolupament de les col·leccions del museu?

L'adquisició de documents d'arxiu està totalment lligada a les línies de desenvolupament de la col·lecció i d'activitats de la Fundació. L'adquisició ve marcada per la col·lecció i les exposicions. L'arxiu dona suport documentant les peces de la col·lecció i ajudant a entendre i difondre la figura d'Antoni Tàpies.

17. Hi ha una actuació proactiva per aconseguir nous fons o només s'incorporen els fons com a resultat de la iniciativa dels donants?

Hi ha una actuació proactiva, ja que es fa recerca contínua sobre possibles documents d'interès per a documentar la col·lecció o una determinada activitat. Es pot fer des de l'arxiu o també els documents poden ser localitzats per la conservadora. En aquest cas, des de l'arxiu es col·labora fent la petició del document, la seva reproducció i la gestió arxivística.

18. Quines són les circumstàncies i causes habituals de l'entrada de nous fons?

Localització de documents per part de la Fundació; recerca en el context d'una activitat o exposició.

19. Forma d'adquisició de fons externs

Indicar quines formes d'adquisició de fons externs s'utilitzen:

- Dipòsit
- Donació
- Comodat
- Compra
- Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

En el cas del fons d'arxiu Antoni Tàpies encara no s'ha establert la forma en que es legalitzaria l'entrada del fons a la Fundació.

FONS D'ARXIU EXTERNES: TRACTAMENT

Dades referents al tractament arxivístic que es dona als fons d'arxiu generats externament al museu.

20. Classificació dels fons

Com es fa la classificació dels fons? Són utilitzats models uniformes de quadres de classificació o aquests es creen específicament per a cada fons?

El fons no està classificat. Totes les unitats es tracten al mateix nivell. Previsiblement es farà en el futur si es formalitza la incorporació del fons Tàpies.

21. Quina proporció dels fons d'arxiu externs estan descrits?

Indicar un percentatge aproximat de fons d'arxiu sobre els quals s'ha realitzat una descripció arxivística, al menys a nivell de sèrie documental.

El 100%

22. Nivell de descripció

La descripció arxivística es fa a nivell de fons, sèrie, unitat composta, unitat simple? Amb quin criteri o en quins casos s'empra cada nivell?

Es fa un inventari a nivell d'unitat documental simple.

23. Indexació

S'assignen descriptors de matèria, de lloc o autoritats de nom de persona, família o entitat?

- Descriptors de matèria
- Descriptors geogràfics
- Autoritats de nom de persones, famílies o entitats
- Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

24. Normalització de termes

S'utilitzen tesaurus o fonts d'autoritats per normalitzar els termes? quins?

No es normalitzen els termes amb una font externa. Es fa una llista pròpia.

25. Com s'automatitza la descripció?

Quin sistema o aplicatiu informàtic s'utilitza per automatitzar la descripció?

Actualment s'automatitza amb Excel, però està previst incorporar un sistema de gestió d'arxiu en el futur.

26. Digitalització de fons d'arxiu

p) Nombre aproximat de pàgines digitalitzades:

[Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

q) Política de digitalització: criteris (temàtic / tipologia documental / suports / nivell de consulta / interès pel museu...)

Es va digitalitzant progressivament a mesura que hi ha peticions internes o externes d'accés a documents de l'arxiu. En el cas del fons Tàpies es demana autorització a la família per procedir a la reproducció.

r) Difusió de les imatges digitalitzades: quin mitjà s'utilitza ?

Les imatges es guarden en un servidor organitzat amb un arbre de carpetes que segueix la lògica de l'inventari. Hi ha l'objectiu d'incorporar una nova eina per a la gestió de la col·lecció que incorporaria funcionalitats de gestió d'imatges.

EL FONS D'ARXIU DEL MUSEU

Dades referents a l'activitat del servei d'arxiu en la gestió de l'arxiu creat per l'activitat del propi museu

27. El servei d'arxiu gestiona l'arxiu generat per l'activitat del museu?

Indicar quin paper i responsabilitats hi té el servei d'arxiu sobre aquesta funció

El departament d'arxiu rep la documentació generada per algunes activitats de la Fundació, un cop han passat 2-3 anys de la finalització d'aquestes. Només es transfereix a l'arxiu la documentació relacionada amb programes públics (exposicions, servei educatiu, projectes). No es gestiona la documentació de tipus administratiu.

28. Classificació de la documentació del museu?

Existeix un quadre de classificació del fons del museu? És conegut pels usuaris del museu? Com s'utilitza?

Existeix un quadre de classificació creat internament, que abraça totes les activitats de la institució, inclús aquelles la documentació de les quals no és gestionada pel departament d'arxiu.

El quadre de classificació s'utilitza per a les sèries que gestiona el servei d'arxiu i alguns usuaris interns l'utilitzen de manera lliure, fonamentalment per organitzar les seves carpetes.

29. Existeix un sistema de descripció dels documents?

Quin conjunt de metadades s'empra en la descripció? És utilitzat pels usuaris?

La descripció es fa només des de l'arxiu sobre la documentació transferida. S'utilitzen els camps de la NODAC. La descripció es va fent progressivament però encara queda molta documentació endarrerida sense descriure.

30. S'ha definit un sistema de disposició dels documents?

Existeix un calendari de conservació? Com s'aplica?

No existeix un calendari de conservació explícit. Les unitats del museu decideixen autònomament què fan amb els documents un cop finalitzada la seva funció. Sobre la documentació que es transfereix a l'arxiu es fa neteja parcial de dossiers però no s'elimina res.

31. S'ha definit un sistema de control d'accés i ús dels documents?

Existeix un quadre de seguretat i accés? És conegut pels usuaris del museu? Com s'aplica?

Existeixen accessos diferenciats per tipus d'usuaris en les diferents aplicacions o sistemes que s'utilitzen per gestionar la informació vinculada a l'arxiu.

32. S'ha definit un sistema de preservació dels documents?

Existeix una política de preservació dels documents? Com s'aplica als documents en paper i als electrònics?

S'apliquen mesures de preservació per al paper, ajustades als recursos que es tenen (ús de material de conservació, control de plagues). L'espai d'emmagatzematge no té control ambiental, però sí mesures de seguretat.

Els documents electrònics es creen en formats amplament coneguts (JPG, TIFF, PDF) i gaudeixen de còpies de seguretat.

33. Quines eines informàtiques s'utilitzen per a la gestió documental?

Indicar si s'utilitzen aplicacions informàtiques, plataformes de gestió documental (EDMS/ERMS), xarxa corporativa, serveis al núvol..

Existeix una aplicació, de tipus web, feta a mida, per a la gestió d'arxiu. És només d'ús intern per al departament d'arxiu i no està previst obrir-la als usuaris de la Fundació.

34. El sistema de gestió documental s'aplica a documents en suport paper i electrònic?

La gestió de l'arxiu de la Fundació s'aplica només a documents en paper, imprimint-se els documents que es volen gestionar.

Els documents audiovisuals digitals (fotografies i vídeos) es guarden en un servidor intern, que s'organitza en un arbre de carpetes, i es vinculen a una fitxa descriptiva. Són accessibles a tots els usuaris interns.

USOS I ACTIVITATS

Dades referents a les activitats portades a terme pel servei d'arxiu

35. Quins tipus d'usuaris té el servei d'arxiu?

Seleccioneu tots els tipus d'usuaris del servei d'arxiu.

- Personal intern del museu
- Investigadors
- Professionals tècnics d'altres museus

- Estudiants universitaris i també projectes amb alumnes de primària i secundària
- Públic no especialitzat
- Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

36. Principals usos dels fons d'arxiu pels usuaris

Assenyalar els principals usos que es dona als documents d'arxiu, especialment als fons d'arxiu originats externament.

- Gestió administrativa, legal, fiscal

Alguns documents del fons d'Antoni Tàpies tenen ús en temes legals i fiscals.

- Consultes de transparència

- Recerca històrica

- Documentació i datació de peces

Documents per documentar les peces d'Antoni Tàpies del fons de la Fundació. Tot i que els certificats d'originals de l'obra de Tàpies els fa la família, no la Fundació.

- Preparació d'exposicions

S'utilitzen documents de l'arxiu per la preparació d'exposicions internes i externes. Es consulten també els dossiers de preparació de les exposicions internes, que poden servir com a model o idees per muntar-ne d'altres.

- Publicacions

- Inspiració

Es fan programes de residència d'artistes a la Fundació, amb el motiu de produir una obra utilitzant com a recurs els documents d'arxiu.

- Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

Es porten a terme projectes educatius utilitzant documents d'arxiu, dirigits des del departament d'arxiu i adreçats a estudiants de primària i secundària.

També projectes per a compartir i fer difusió de la metodologia arxivística.

Des del departament d'arxiu es gestionen els projectes europeus de la Fundació.

37. Usos amb finalitats educatives

Descriure si es fa un ús pedagògic dels fons i per a quins tipus de centres o d'usuaris.

Projecte "Prototips en codi obert": es convida a estudiants de primària i secundària a fer recerca, amb la intervenció d'un comissari i la tutorització des del departament d'arxiu, per tal de fer una proposta de com seria un museu, utilitzant documents d'arxiu com a material. El producte final és un vídeo amb la proposta.

38. Préstec de peces dels fons d'arxiu per a exposicions

Indicar si es presten peces dels fons d'arxiu per a exposicions del propi museu o per a altres centres

S'utilitzen documents del fons Antoni Tàpies per a exposicions de la Fundació. En aquests moments no hi ha préstecs de documents a altres centres externs, degut a la situació d'interinitat legal del fons.

39. Altres activitats del servei d'arxiu

Indica si es porten a terme alguna d'aquestes activitats:

Cursos

S'han impartit cursos en dues ocasions: un dirigit a professorat de primària i secundària, sobre l'ús dels arxius com a eina educativa; i l'altre amb personal tècnic de la Diputació de Barcelona, sobre la importància de la preservació i el paper de l'arxiu en els museus.

Tallers

Participació en jornades

Exposicions pròpies

Exposicions virtuals

Publicacions

Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ

Dades referents a la forma de difusió i comunicació de l'existència dels fons custodiats i les seves dades

40. Àmbits i eines tecnològiques utilitzades per a la difusió dels fons i les descripcions

Exemples: Instruments en paper; Aplicació informàtica d'ús intern; Aplicació web; Pàgina web

Plataforma "Arts combinatòries".

Projecte "Prototips en codi obert"

41. Accions de comunicació pròpies

Es fan accions de comunicació específiques, relatives a les activitats pròpies del servei d'arxiu, diferents a les del museu?

Abans es mantenien un blog propi, però actualment està tancat i s'utilitzen els canals de comunicació establerts per la Fundació.

42. Es publiquen dades obertes i reutilitzables en l'àrea de transparència de la institució?

El projecte “Arts combinatòries” era open data, ja que es donava accés digitalment als documents d'arxiu.

43. Contribució a agregadors de continguts

Es participa aportant continguts en agregadors?. Exemples d'agregadors: Memòria digital de Catalunya; Europeana; Portal Pares; Portal Europeu d'Arxius

Des del departament d'arxiu es va impulsar un projecte de digitalització de llibres d'artista per a ser publicats a Europeana i utilitzant la pàgina web de la Fundació com a passarel·la.

44. Projectes de tractament, explotació i difusió de dades

Indicar la participació en projectes d'explotació de dades com: Geolocalització; Dades enllaçades; OCR...

Projecte “Arts Combinatòries”, en fase beta. És una plataforma on es dona accés a documents d'arxiu, a la seva versió digitalitzada i a la fitxa descriptiva. S'utilitza el quadre de classificació de l'arxiu per organitzar els documents.

“El projecte *Arts combinatòries*, iniciat per la Fundació Antoni Tàpies, és una plataforma que obre l'arxiu històric de la institució com a espai de treball. Fotos, esquemes tècnics, formularis, catàlegs, articles de premsa, etc., i altres documents digitalitzats es proposen com a recursos educatius.

Arts combinatòries. (Lloc d'educació i recerca) és un espai de treball col·lectiu i de relació amb els visitants, investigadors i col·laboradors de la Fundació.

Com a usuari registrat pots crear i gestionar comentaris, grups i Playlist, seleccions personalitzades de documents.”

Ara mateix el projecte està aturat i es qüestiona si era suficientment útil i atractiu. També és un projecte internament molt costós, del qual no es coneix el retorn perquè no existeixen dades de les visites a la plataforma.

45. Projectes de treball col·laboratiu amb usuaris externs

Indicar si s'impulsen projectes amb la col·laboració d'usuaris externs al museu. Exemple: crowdsourcing, gamificació...

Projecte “Prototips en codi obert”: “és una xarxa de treball que té el seu desenvolupament en el marc de la plataforma Arts combinatòries de la Fundació Antoni Tàpies, i amb la que s'implica a diferents grups, organitzacions i centres d'educació en la realització de projectes d'investigació i intervenció a l'entorn de les pràctiques culturals i artístiques contemporànies. Per aquest fi, es proposa l'arxiu històric de la mateixa institució com una eina per facilitar processos de treball col·laboratiu i el desenvolupament de projectes autònoms, al mateix temps que es planteja la Fundació com un marc de treball, un objecte d'investigació alhora que un àmbit possible per a la intervenció.”

INTERRELACIÓ AMB L'ACTIVITAT DEL MUSEU

Informació sobre com s'interrelaciona l'activitat del servei d'arxiu amb la de la resta del museu i com interactuen els seus respectius sistemes d'informació

46. Com s'inscriu l'activitat de l'arxiu dins dels objectius i el discurs del museu?

El paper de l'arxiu dins de l'activitat del museu és molt canviant, depenent de les directrius de la direcció de la Fundació. Fa un temps hi havia molta imbricació de l'arxiu dins del museu: els documents d'arxiu es tenien en compte en la concepció de les exposicions, lideratge de projectes educatius des del departament d'arxiu, col·laboració amb altres museus. En l'actualitat el paper de l'arxiu té menys rellevància en la producció de materials i actua com a proveïdor donant servei a allò que se li demana.

47. Hi ha una integració entre els sistemes de dades de les peces de les col·leccions i els documents d'arxiu?

No es comparteixen eines d'informació amb la col·lecció. Els fons de la col·lecció es gestionen amb l'aplicació Filemaker, encara que s'està en procés de canvi d'aplicació.

Els vincles informatius entre els documents d'arxiu i les peces de la col·lecció es fan de manera manual, anotant el número de registre de la peça en la fitxa del document d'arxiu.

48. Hi ha una homogeneïtzació a nivell descriptiu i terminològic entre els sistemes de dades del museu i del arxiu ?

S'utilitzen tesaurus o llistes de termes en comú amb la descripció de les col·leccions? Existeix un consens en els criteris descriptius dels camps comuns?

En aquests moments no hi ha una homogeneïtzació entre terminologia dels dos àmbits, encara que està previst fer-ho quan es formalitzi la incorporació del fons Antoni Tàpies. Les col·leccions es descriuen d'acord a unes concrecions i serà l'arxiu qui s'adaptarà a elles.

49. Participació en la documentació de les col·leccions del museu

Quin paper té el servei d'arxiu en la documentació de les col·leccions? Hi aporta dades? Gestiona i custodia els dossiers temàtics?

Actualment no es participa des de l'arxiu en la documentació de les col·leccions. Actualment els objectes de la col·lecció es documenten amb una fitxa a Filemaker que té la informació identificativa, els préstecs i les condicions. Entre la fitxa i la bibliografia no hi ha un vincle automàtic, sinó que aquesta s'anota manualment en la fitxa de la peça. La fitxa es complementa amb un dossier en paper.

La idea és canviar el sistema en un futur, creant relacions entre les dades de la peça, la bibliografia i els documents d'arxiu.

50. Comentaris

Comenta qualsevol aspecte que consideris rellevant i que no ha estat inclòs en cap altre apartat del qüestionari

Objectius pel futur del centre: desbloquejar la situació legal del fons d'arxiu Antoni Tàpies per tal de procedir a aprofundir en les tasques de tractament tècnic sobre el fons; aconseguir acréixer el fons amb documents testimoni de l'esfera més personal de Tàpies (informació sobre la seva biblioteca, música, col·lecció pròpia d'art, cinema..).

El Departament d'arxiu porta a terme projectes de finançament europeu, per encàrrec de Direcció. La seva temàtica no gira al torn dels arxius ni està concebuda pel Departament d'arxiu. Es tracta de projectes en xarxa amb altres centres amb temàtiques compartides per tal de desenvolupar activitats, com seminaris, tallers o exposicions. Com a resultat dels mateixos es generen documents, que també són gestionats com a documents d'arxiu.

9.6.6 Fundació Joan Miró

Qüestionari sobre arxius de museus

Màster en Arxivística i Gestió de Documents.

Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (ESAGED)

Treball Final de Màster – Montse Peris Giner

Nom de l'informant:	Teresa Montaner, Pedro Larrègle
Correu electrònic de contacte:	arxiu@fmirobcn.org teresa.montaner@fmirobcn.org
Telèfon de contacte:	934 439 470
Data de l'entrevista:	12 juny 2018

Bloc I - IDENTIFICACIÓ DEL CENTRE

Dades identificatives del museu al qual pertany el servei d'arxiu enquestat

1. Nom del centre mare

Nom del centre al qual pertany el servei d'arxiu

Fundació Joan Miró Centre d'Estudis d'Art Contemporani

2. Forma jurídica del museu

Centre públic Privat Públic/privat Consorci

Titularitat:

Fundació Joan Miró. Existeix un Patronat en el que participen dos patrons de l'Ajuntament de Barcelona, dos de la Generalitat de Catalunya i 1 del Ministerio de Cultura, sobre els 20 totals actuals + 4 patrons emèrits.

3. Pressupost anual

Assenyalat el rang en el que es situa el pressupost anual del museu en el darrer exercici del qual es tinguin dades

>15 M€

10-15 M€

5-10 M€

1-5 M€

0,5-1 M€

8,4 milions €

4. Nombre de peces de la col·lecció

Nombre aproximat de peces de les col·leccions del fons del museu. No comptabilitzar els fons d'arxiu.

14.000 peces de Joan Miró aproximadament (217 pintures, 178 escultures, 9 tèxtils, 4 ceràmiques, uns 8.000 dibuixos i l'obra gràfica gairebé completa) així com obres d'altres artistes

5. Personal intern

Personal estructural pertanyent a la plantilla del museu. Indicar nombre de persones

50-60 persones

6. Personal col·laborador

Nombre de persones que col·laboren conjunturalment amb el museu en l'actualitat, sense pertànyer a la plantilla del centre.

4 persones + subcontractes de vigilància, neteja, sala

SERVEI D'ARXIU

Informació referent a la unitat responsable dels arxius dins del museu

A la Fundació Miró les funcions d'arxiu es divideixen entre l'arxiu de gestió del museu i els fons d'arxiu incorporats a la col·lecció. Els diferenciem com Gestió / Col·lecció

7. Responsable de les funcions d'arxiu

Unitat administrativa que té la responsabilitat del servei relacionat amb els arxius

Gestió: Àrea d'Administració

Col·lecció: Àrea de Conservació

8. Dependència jeràrquica dins del centre mare

Quina posició jeràrquica té el servei d'arxiu dins de l'organigrama de la institució mare?

Gestió: Àrea d'Administració

Col·lecció: Àrea de Conservació

9. Equipament d'arxiu

Assenyalar de quins d'aquests equipaments d'arxiu es disposa. *Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.*

Dipòsit d'emmagatzematge

Gestió i Col·lecció tenen espais separats

Espai de recepció (zona bruta)

Gestió: s'usa un magatzem com a espai de recepció

Col·lecció: s'usa l'espai de restauració

Taller de restauració

Zona de tractament tècnic

A les oficines

Sala de consulta

Gestió: s'utilitza l'espai de la biblioteca d'accés públic

Col·lecció: sala de consulta restringida

Biblioteca

La Biblioteca Jacques Dupin Centre de Documentació de la Fundació Joan Miró és la que presta serveis bibliotecaris

Sala d'actes

Equipament del museu

Sales per tallers i activitats

Equipament del museu

Espai per exposicions

Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

10. Perfil professional del responsable del servei d'arxiu

En quina àrea de coneixement o camp d'activitat s'inscriu el responsable del servei d'arxiu (diplomant / llicenciat / graduat / màster..... en arxivística / biblioteconomia-documentació/ gestió cultural / història...)

Gestió: història; arxivística

Col·lecció: història de l'art

11. Personal del servei d'arxiu

Indicar el personal amb el que es compta per prestar el servei d'arxiu: nombre, perfil professional i tipus de relació laboral. Ex: 1 px tècnic d'arxiu, interina; 2 px informadors, subcontractació

Nombre de persones	Perfil professional/tasques	Relació laboral
1 (Col·lecció)	Història de l'art. Responsable Conservació	Plantilla
1 (Col·lecció)	Administrativa Conservació	Plantilla
2 (Col·lecció)	Història de l'art. Conservadors	Plantilla
1 (Gestió)	Arxiver. Arxiu de gestió	Relació mercantil

Total: 4 persones (col·lecció) i 1 persona (gestió)

SERVEIS

Serveis que presta el servei d'arxiu

12. Nombre d'hores d'obertura setmanals

Gestió: 30 hores setmanals, amb cita prèvia

Col·lecció: 32 hores setmanals, amb cita prèvia

13. Quins serveis s'ofereixen?

Assenyala els serveis d'aquesta llista que són oferts pel servei d'arxiu.

- Consulta de fons d'arxiu Gestió i col·lecció
- Consulta d'instruments de descripció Col·lecció. Gestió: consulta directa a l'arxiver o a sala
- Resolució de consultes específiques Gestió i col·lecció
- Reproducció de documents

Col·lecció: possibilitat d'autoservei i servei de digitalització. Fins a 30 pàgines es donen gratuïtament.

- Visites guiades
- Tallers i recursos didàctics Es fan tallers, workshops, visites de professors universitaris
- Serveis bibliotecaris Oferts per la biblioteca del museu
- Altres: Autenticacions de l'obra gràfica de Miró

FONS D'ARXIU EXTERNS: ADQUISICIÓ

Dades referents a la incorporació de fons d'arxiu externs, no generats pel museu.

14. Fons de procedència externa

Indicar el nombre dels fons d'arxiu de productors externs a la institució que són custodiats pel servei d'arxiu, segons aquestes tipologies:

- Institucions Fes clic o polsa aquí per a escriure text.
- Associacions i fundacions Junta de l'Exposició Joan Miró de 1968; Secretaria del Premi Internacional de Dibuix Joan Miró (1966-1989: és un subfons, a partir de 1975 el Patronat que gestionava el Premi desapareix i la funció de Secretaria passa a la Fundació)
- Comercials i empreses Fes clic o polsa aquí per a escriure text.
- Familiars Fes clic o polsa aquí per a escriure text.
- Personals Joan Miró; Sert
- Col·leccions Es custodien petites col·leccions de documents solts de procedències diverses, compostats per correspondència d'amics de Joan Miró, dibuixos, documents textuais
- Altres Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

A l'Àrea de Conservació es custodia una part del fons Joan Miró, que consta de més de 10.000 documents, compostat de correspondència, documents preparatoris per a la realització de les seves obres, notes, collages, fotografies, etc. El propi Joan Miró va recollir i concebre la creació aquest arxiu com un recurs per al coneixement de la seva obra i l'any 1975 va donar-lo a la Fundació. A la seva mort es va rebre una nova aportació de documents. Un altra part del fons va anar a la Miró Mallorca Fundació.

El fons Sert reuneix alguns documents originals i també còpies de documents del Fons Sert que es troba a la Biblioteca Francis Loeb de l'Escola de Disseny de Harvard, que van ser reproduïdes per l'actual president de la Fundació, Jaume Freixa, deixeble de Sert i el seu delegat en les obres de construcció de la Fundació.

La Biblioteca recull també dossiers de premsa, tota la producció gràfica actual de la Fundació i té també fons de reserva formats per llibres i catàlegs donats per Joan Miró.

Dins del fons d'arxiu de la pròpia institució hi ha documentació personal i professional solta de Francesc Vicens, primer director de la Fundació i també documentació professional del president Jaume Freixa en relació a la seva activitat com a arquitecte de la Fundació. L'Arxiu General compta també amb el fons de la Junta de l'Exposició de Joan Miró de 1968 i amb el subfons de la Secretaria del Premi Internacional de Dibuix Joan Miró (iniciat el 1968, gestionat per un Patronat i, a partir del 1975, gestionat per la Fundació fins a la seva definitiva dissolució el 1989).

15. Política d'adquisició de fons d'arxiu externs

Existeix una política d'adquisició de fons d'arxiu definida? Quins eixos té: temàtics, cronològics, de productors rellevants?

Hi ha consciència a la institució de la necessitat de formular una política d'adquisicions i s'està treballant intentant definint-la.

El procés seguit per incorporar una documentació segueix un procés d'avaluació interna, després de la qual es passa la proposta al patronat, que decideix.

Els criteris seguits actualment són:

- Cercar documents que tinguin relació amb Joan Miró i puguin completar possibles llacunes sobre la seva trajectòria que no estiguin ben representades en el fons de la Fundació.
- Documents que havien format part del fons i hi van sortir.
- Localització de fons de persones vinculades a la Fundació Joan Miró (per exemple, directors, com el cas del fons Gomis, dipositat al MNAC).
- Encara que la Fundació recull peces d'altres artistes diferents a Joan Miró, no es busca la incorporació dels seus fons d'arxiu degut a les limitacions de recursos i d'espai.

16. L'adquisició de fons d'arxiu està alineada amb la política de desenvolupament de les col·leccions del museu?

L'adquisició de documents d'arxiu està absolutament coordinada amb la política de desenvolupament de la col·lecció. De fet, els fons externs es consideren com a peces de la col·lecció, estan dins del seu àmbit d'actuació i el seu tractament és el mateix que el de la resta de peces de la col·lecció. Els documents es consideren importants com a testimoni de la trajectòria de l'artista, per a documentar les obres d'art o per omplir buits de la seva vida i activitats. Són una peça clau en les activitats de recerca i difusió exercides per la institució.

17. Hi ha una actuació proactiva per aconseguir nous fons o només s'incorporen els fons com a resultat de la iniciativa dels donants?

Hi ha una activitat de cerca i vigilància per a la localització de documents interessants per a les activitats de la institució. S'està pendent de les subhastes i d'altres institucions on han pogut anar a parar documents relacionats amb Joan Miró o amb les persones que han col·laborat amb la Fundació.

18. Quines són les circumstàncies i causes habituals de l'entrada de nous fons?

Arriben oferiments de persones privades que van poder tenir alguna relació amb l'artista. De vegades hi ha documents que no s'aconsegueixen subhastar i després són oferts a la Fundació.

La realització de simposis i exposicions per la Fundació, donada l'activitat de recerca que comporten, és un moment també de localització de documents d'interès que poden anar acompanyats d'oferiments d'incorporació.

19. Forma d'adquisició de fons externs

Indicar quines formes d'adquisició de fons externs s'utilitzen:

- Dipòsit és la forma més utilitzada
- Donació
- Comodat
- Compra s'utilitza puntualment
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

FONS D'ARXIU EXTERNS: TRACTAMENT

Dades referents al tractament arxivístic que es dona als fons d'arxiu generats externament al museu.

En aquest bloc ens referim als fons i documents d'arxiu que estan sota la custòdia de l'àrea de col·leccions.

20. Classificació dels fons

Com es fa la classificació dels fons? Són utilitzats models uniformes de quadres de classificació o aquests es creen específicament per a cada fons?

No es fa un tractament amb un quadre de classificació arxivístic. Els documents s'identifiquen per tipologies i es consideren individualment.

21. Quina proporció dels fons d'arxiu externs estan descrits?

Indicar un percentatge aproximat de fons d'arxiu sobre els quals s'ha realitzat una descripció arxivística, al menys a nivell de sèrie documental.

Tots els documents estan controlats i tenen una fitxa descriptiva. Progressivament es va fent una descripció raonada i detallada de totes les peces.

22. Nivell de descripció

La descripció arxivística es fa a nivell de fons, sèrie, unitat composta, unitat simple? Amb quin criteri o en quins casos s'empra cada nivell?

Els documents d'arxiu de l'àrea de col·lecció es descriuen fent un inventari a nivell de peça única. La fitxa consta d'unes dades identificatives i es va completant amb tota la possible informació que es genera a partir de les activitats que es porten a terme amb la mateixa (exposicions, préstecs, publicacions, etc)

23. Indexació

S'assignen descriptors de matèria, de lloc o autoritats de nom de persona, família o entitat?

Descriptors de matèria no es fa sistemàticament per a tots els documents. Només per projectes concrets s'indexa per matèries. S'estan plantejant aplicar indexació més àmpliament.

Descriptors geogràfics

Autoritats de nom de persones, famílies o entitats es fan llistes de noms pròpies, sense referenciar-les amb fons d'autoritats externes.

Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

En general no es fa indexació dels documents. En el cas del fons fotogràfic es fa indexació per persones, lloc i matèria, construint llistes pròpies, sense extreure els termes de fons externes. En el cas de que apareguin peces de la col·lecció en els documents de gestió, es relacionen les descripcions amb el número de registre de la peça.

En el cas dels documents textuais es transcriuen en un document de text que s'utilitza per cercar per text complet per llenguatge lliure. Les inscripcions en els documents també s'anoten en la seva fitxa descriptiva.

24. Normalització de termes

S'utilitzen tesaurus o fonts d'autoritats per normalitzar els termes? quins?

No s'utilitzen fonts de referència per normalitzar els termes descriptius.

25. Com s'automatitza la descripció?

Quin sistema o aplicatiu informàtic s'utilitza per automatitzar la descripció?

S'ha desenvolupat una aplicació pròpia a mida anomenada Mirodoc. És un sistema web. Té un mòdul de gestió, un per exposicions i moviments. S'utilitza tant pels objectes de la col·lecció com pels documents. A través d'ell hi accedeixen també els usuaris interns d'altres departaments i els usuaris externs, gràcies a la possibilitat de crear diferents perfils d'accés.

26. Digitalització de fons d'arxiu

s) Nombre aproximat de pàgines digitalitzades:

Gairebé la totalitat dels documents del fons Miró i les col·leccions de documents estan digitalitzades.

t) Política de digitalització: criteris (temàtic / tipologia documental / suports / nivell de consulta / interès pel museu...)

El criteri és arribar a la digitalització de la totalitat dels documents. S'ha començat per la documentació icònica, deixant en segon terme la textual. Els documents textuais estan transcrits.

u) Difusió de les imatges digitalitzades: quin mitjà s'utilitza ?

S'utilitza el sistema Mirodoc, tant pels usuaris interns com pels externs, amb perfils d'accés diferenciats per a cada ús.

EL FONS D'ARXIU DEL MUSEU

Dades referents a l'activitat del servei d'arxiu en la gestió de l'arxiu creat per l'activitat del propi museu

27. El servei d'arxiu gestiona l'arxiu generat per l'activitat del museu?

Indicar quin paper i responsabilitats hi té el servei d'arxiu sobre aquesta funció

Un arxiver s'encarrega de la gestió documental dels documents generats per l'activitat de la Fundació. Actualment el seu paper es centra en gestionar l'arxiu intermedi del museu, rebent la documentació que ja ha finalitzat la seva etapa activa, la que té més de 5 anys o la que es vol transferir des de les oficines per problemes d'espai. L'arxiver ha creat els instruments de gestió documental, ha fet la formació als usuaris i progressivament s'intenta incidir en el disseny i normalització dels procediments documentals.

28. Classificació de la documentació del museu?

Existeix un quadre de classificació del fons del museu? És conegut pels usuaris del museu? Com s'utilitza?

S'ha creat un quadre de classificació propi, que es va modificant i completant. Els usuaris el coneixen i s'utilitza també en l'organització de les carpetes corporatives. Ha sigut molt treballós poder organitzar la documentació d'acord al quadre perquè havia arribat a l'arxiu molt barrejada i es van haver de reconstruir els expedients per reproduir l'ordre original.

29. Existeix un sistema de descripció dels documents?

Quin conjunt de metadades s'empra en la descripció? És utilitzat pels usuaris?

D'una petita part dels documents es fa una descripció a nivell de catàleg. De la resta (aproximadament un 90%) es fa una descripció per unitats d'instal·lació, amb un índex del contingut de les caixes que es transfereixen a l'arxiu des de les oficines.

30. S'ha definit un sistema de disposició dels documents?

Existeix un calendari de conservació? Com s'aplica?

Existeix un calendari de conservació i s'aplica la disposició als documents. Ja es posseeixen documents de més de 40 anys, que tenen caràcter de patrimoni cultural.

31. S'ha definit un sistema de control d'accés i ús dels documents?

Existeix un quadre de seguretat i accés? És conegut pels usuaris del museu? Com s'aplica?

No. El projecte de gestió documental corporativa comprèn la regulació dels permisos d'accés a la documentació electrònica a partir del Quadre de Classificació, però encara s'ha d'implementar.

32. S'ha definit un sistema de preservació dels documents?

Existeix una política de preservació dels documents? Com s'aplica als documents en paper i als electrònics?

L'Àrea de Conservació disposa d'una restauradora especialitzada en paper que fa un seguiment de la documentació gestionada per la seva àrea. Pel que fa a la documentació en paper de l'Arxiu General aquesta tècnica ha fet analitzar les evidències d'infecció d'un conjunt de documents que fa anys van patir una mullada, demostrant la inactivitat dels fongs. Els dipòsits de tots dos conjunts es desinsecten i la casa té un rigorós sistema de control ambiental i climàtic. Pel que fa a la documentació electrònica, ara per ara, les mesures de preservació que existeixen consisteixen en sistemes de seguretat i en sistemes de còpies de les dades on-site i off-site.

33. Quines eines informàtiques s'utilitzen per a la gestió documental?

Indicar si s'utilitzen aplicacions informàtiques, plataformes de gestió documental (EDMS/ERMS), xarxa corporativa, serveis al núvol..

S'ha creat internament un sistema propi en Access que automatitza les principals funcions de la gestió d'arxius (descripció, transferència, eliminació, cerca).

34. El sistema de gestió documental s'aplica a documents en suport paper i electrònic?

S'intenta estendre l'ús de les eines de gestió documental en els directoris electrònics de les oficines. Aquests s'estan organitzant en base a les sèries del quadre de classificació, encara que l'ús i la implantació en els departaments és desigual. Hi ha el problema de l'existència de moltes unitats lògiques en què s'estructura la xarxa informàtica i la dificultat per aplicar criteris d'organització uniforme a totes elles. Aquest fet comporta també l'existència de molts duplicats i còpies de treball.

No s'està treballant encara amb signatura electrònica, més que en els processos que la requereixen per obligació legal.

USOS I ACTIVITATS

Dades referents a les activitats portades a terme pel servei d'arxiu

35. Quins tipus d'usuaris té el servei d'arxiu?

Seleccioneu tots els tipus d'usuaris del servei d'arxiu.

- Personal intern del museu Col·lecció i gestió
- Investigadors Col·lecció i gestió
- Professionals Col·lecció i gestió
- Estudiants Col·lecció
- Públic no especialitzat
- Altres: [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

36. Principals usos dels fons d'arxiu pels usuaris

Assenyalar els principals usos que es dona als documents d'arxiu, especialment als fons d'arxiu originats externament.

- Gestió administrativa, legal, fiscal Gestió
- Consultes de transparència
- Recerca històrica Col·lecció i gestió
- Documentació i datació de peces Col·lecció i gestió
- Preparació d'exposicions Col·lecció i gestió
- Publicacions Col·lecció i gestió
- Inspiració
- Altres [Fes clic o polsa aquí per a escriure text.](#)

37. Usos amb finalitats educatives

Descriure si es fa un ús pedagògic dels fons i per a quins tipus de centres o d'usuaris.

Es té relació amb universitats, encara que es podria augmentar el seu abast. Per a les activitats amb escoles, portades a terme pels serveis educatius de la Fundació, es dona ajuda amb idees o materials.

38. Préstec de peces dels fons d'arxiu per a exposicions

Indicar si es presten peces dels fons d'arxiu per a exposicions del propi museu o per a altres centres

Es presten documents d'arxiu tant per exposicions internes com en altres institucions. S'utilitzen com a matèria de base per a fer exposicions pròpies.

39. Altres activitats del servei d'arxiu

Indica si es porten a terme alguna d'aquestes activitats:

- Cursos
- Tallers
- Participació en jornades
- Exposicions pròpies
- Exposicions virtuals
- Publicacions
- Altres: Fes clic o polsa aquí per a escriure text.

Cada dos anys es porten a terme exposicions de gabinet basades en documents d'arxiu, per tal de difondre els fons de la col·lecció i posar-los en coneixement dels investigadors. També bianualment s'organitzen simpòsiums sobre algun aspecte relacionat amb Joan Miró que estigui representat en la documentació de la col·lecció. Amb aquestes activitats no només s'aconsegueix la difusió del fons sinó també la localització d'altres peces d'interès, l'establiment de contactes amb altres arxius i amb investigadors i interessats per l'obra de Miró.

DIFUSIÓ I COMUNICACIÓ

Dades referents a la forma de difusió i comunicació de l'existència dels fons custodiats i les seves dades

40. Àmbits i eines tecnològiques utilitzades per a la difusió dels fons i les descripcions

Exemples: Instruments en paper; Aplicació informàtica d'ús intern; Aplicació web; Pàgina web

L'accés a les descripcions de les peces de la col·lecció es fa a través del sistema Mirodoc, establint-se diferents perfils d'accés segons els tipus d'usuari.

L'accés als dibuixos digitalitzats es porta a terme amb el sistema web Miró-doc, encara que només amb un accés intern. Està previst que en el futur es posi a accés públic obert per tothom.

41. Accions de comunicació pròpies

Es fan accions de comunicació específiques, relatives a les activitats pròpies del servei d'arxiu, diferents a les del museu?

Per la comunicació s'utilitzen els canals establerts pel museu i no es fa comunicació pròpia. Els resultats de les exposicions o simposiums impulsats des de l'àrea de col·leccions són publicats en la revista "Miró documents".

42. Es publiquen dades obertes i reutilitzables en l'àrea de transparència de la institució?

No se'n publiquen.

43. Contribució a agregadors de continguts

Es participa aportant continguts en agregadors?. Exemples d'agregadors: Memòria digital de Catalunya; Europeana; Portal Pares; Portal Europeu d'Arxius

No es participa en agregadors.

44. Projectes de tractament, explotació i difusió de dades

Indicar la participació en projectes d'explotació de dades com: Geolocalització; Dades enllaçades; OCR...

No se'n porten a terme.

45. Projectes de treball col·laboratiu amb usuaris externs

Indicar si s'impulsen projectes amb la col·laboració d'usuaris externs al museu. Exemple: crowdsourcing, gamificació...

No se'n porten a terme amb el públic general. Sí es col·labora amb altres centres, investigadors o comissaris d'exposicions relacionades amb Joan Miró. La col·laboració tant pot ser una iniciativa de la Fundació Miró per a la realització d'exposicions o simposiums, com contactes rebuts de fora.

Hi ha una col·laboració regular amb la Fundació Miró de Palma de Mallorca, amb la idea de fer un arxiu virtual en el futur.

INTERRELACIÓ AMB L'ACTIVITAT DEL MUSEU

Informació sobre com s'interrelaciona l'activitat del servei d'arxiu amb la de la resta del museu i com interactuen els seus respectius sistemes d'informació

46. Com s'inscriu l'activitat de l'arxiu dins dels objectius i el discurs del museu?

No hi ha una separació entre el museu i els documents d'arxiu, aquests estan en el cor del museu formant part de la col·lecció. Des de la Col·lecció es proposen i porten a terme exposicions i simposis amb els materials d'arxiu. També donen suport en exposicions que es fan en altres institucions

relacionades amb Joan Miró, quan se'ls demana cercar informació o acullen als comissaris en la seva recerca. Aquesta activitat pot ser que generi, al seu torn, idees per a exposicions pròpies.

47. Hi ha una integració entre els sistemes de dades de les peces de les col·leccions i els documents d'arxiu?

No hi ha diferència entre els àmbits dels objectes de la col·lecció i els documents. En canvi, no hi ha una integració amb els documents de gestió generats per l'activitat de la Fundació. Si entre els documents de gestió apareixen documents que poden tenir contingut d'interès per l'activitat del museu, es passen a l'àmbit de la col·lecció, es registren i es descriuen en el sistema d'informació de les col·leccions, deixant una referència en el sistema d'origen. Això passa amb projectes d'artistes que apareixen en l'àmbit de gestió, en els quals pot aparèixer obra artística.

48. Hi ha una homogeneïtzació a nivell descriptiu i terminològic entre els sistemes de dades del museu i del arxiu ?

S'utilitzen tesaurus o llistes de termes en comú amb la descripció de les col·leccions? Existeix un consens en els criteris descriptius dels camps comuns?

No, tot i que en el procés de desenvolupament de l'aplicatiu Mirodoc s'estan normalitzant sèries de llistats de termes lliures per facilitar i uniformitzar la descripció

49. Participació en la documentació de les col·leccions del museu

Quin paper té el servei d'arxiu en la documentació de les col·leccions? Hi aporta dades? Gestiona i custodia els dossiers temàtics?

L'Àrea de Conservació amb els documents d'arxiu recull i basteix d'informació de les peces que són obres de creació de Joan Miró. L'Arxiu General dona notícia a l'Àrea de Conservació de l'existència de documentació relacionada amb la gestió de la col·lecció.

50. Comentaris

Comenta qualsevol aspecte que consideris rellevant i que no ha estat inclòs en cap altre apartat del qüestionari

Algunes línies i projectes per al futur són:

- Seguir completant l'arxiu Joan Miró
- La creació d'un arxiu virtual de Joan Miró conjuntament amb els fons de la Fundació Joan Miró de Palma de Mallorca.
- Posar els documents d'arxiu del fons Joan Miró a difusió pública a Internet.
- Millorar la interrelació amb l'arxiu de gestió de la institució
- Actualment s'està en procés de definició d'un nou pla de futur de la institució per part del nou director.

Hi ha col·laboració des de l'Àrea de Conservació amb la Biblioteca de la Fundació Miró, que depèn d'ella. Un documentalista s'ocupa de buidar publicacions per aconseguir informació sobre les peces de la col·lecció, que servirà per documentar-les i completar les seves fitxes descriptives al sistema

Mirodoc. També es fa recerca d'informació per a les exposicions de creació pròpia i es busquen publicacions sobre la temàtica del centre.